

ĢENERALIS · P · RADZIŅŠ

LATVIJAS
ATBRĪVOŠANAS
KARŠ

I

10299
dzelt.

A · GULBJA · APĢĀDIBĀ · RIGĀ

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

B
9(4)21

Generalis P. Radfinsch

Latwijas
atbrihwoščanas karšč

Pirmà daļa

Ziņas ar Vermontu

A. Gulbja apgahdibā,
Rigā, Suworowa eelā Nr. 14

~~_____~~

✓ 11

3

L. V. B.
M. _____ in. ²104.656.

28

E. Pihpina un J. Upmana drukatava
Rīgā, Matījas eelā 10

Preeſchwahrds.

Laiķā no 29. oktobra 1919. g. lihdſ kara beigām man naħzās iſpildit Latwiķas armijas ſĕtaba preeſĕhneeka weetu: Ķaur manām rolām gaħja wiſu kara operacijū wadiſĕhana ar wiſām tās gruħtibām, ſĕhaubām par iſdoſĕhanos un — preeku par panahlumem. Daudſ kaſ no tant laiķā notikuſĕhā, pahrdſihwotā, naw nekur ne atſihmetſ, neſ peerakſtiſ, un pamariem iſſuhd no kara lihdſdalibneeku atmināſ. Raħloſĕho laiķu wehſurneekam war atliķteeſ weenigi ofiķialee dokumenti ſinojumu un pawehlu weidā. Lai ſaĶlabatu daudſmaſ iħſtu ainu par to, ķā ir noriſinajuſeeſ kara gaita, tad nepeeteel ar ofiķialajeem dokumenteem, wajaħſigſ ſinat wairak ſaktu, ſinat to, ķo ir domajuſĕhi un ſajutusĕhi kara darbineeki wiſos gruħtaſos briħſĕhos. Ēĕhiſ aſſiaħkliſ mani pamudinaja uſraſſiit wiſu to, kaſ ir uſĶlabajeſ manā atminā no gruħtibu pilnajaħ deenām.

Mana darba noluhķſ naw, dot iſſmeloſĕĕhu un nowehrtejoſĕhu kara wehſturi par wiķeem ta laiķa notikumeem: taħds darbs ſĕhimbriħſĕham buħtu pahraĶ agrſ un gruħtiſ. No weenaſ puſeſ, kara darbiba ir zeeſĕhi ſaiſtiita ar politiķu, un, no otras, paſĕhi kara dalibneeki iħĶi peħz kara naw ſpeħjiģi objeķtiwi aſſpreeſt ſawu darbibu. Taħeħz ir wajaħſigſ laħſ laiķa ſpriħdiſ peħz kara beigſĕhanaſ — ſinamſ attahlumſ no notikumeem, tad tilai buħz eeſpeħjāmſ dot pilnigi pamatotu, objeķtiwu, nowehrtejoſĕhu ſĕhi kara wehſturi.

Manſ noluhķſ ir, dot iħſu pahrkatu par to deenu notikumeem, tad Latwiķas armija, attihſtidama wiſleelako energiķu, zehla Latwiķas walſti. Latwiķas walſtiſ iħſtā zehlaķa ir Latwiķas armija. Tā ķā lihdſ ſĕhim wehſ naw parahdijujeſ neweena graħmata par Latwiķas armijas warondarbu, tad zentoſ ſĕho truħkumu nowehrſt, jo kaut kaſ tomeħr ir wairak, nekā nekāſ.

Pirmo datu no šchi šawa darba esmu fastahdijis pehz pulk-
wešča Ed. Kalnina atminām, kuras wišč man loti laipni
darija peceetamaš. Sahlot no otrās daļas, rakstiju pats pehz
šawām atminām, tā ari pehz sinām, ko man laipni sneedsa dašči
ziti kara lihdšdalībneeki. Gandrihs wiši grahmatā peewestee fakti
ir dibināti uš dokumenteem, t. i. pawehlēm un sinojumeem.
Beš tam esmu isleetojis ari muhšu bijuščo eenaidneeku rakstus:
grafa von der Golza „Meine Sendung in Finnland und Bal-
tikum“ un Wagenera „Von der Heimat geächter“. Sawās at-
minās esmu zentees pateesigi ussihmet ari to, kā eš sapratu ap-
stahklus tani laikā, kad wehl nebij pahrsinami ne eenaidneeka
špehki, neds noluhki, kad ne wisai pašihstami bij ari muhšu pašču
armijas špehki un kad darbiba bij jāvada pušlihds tā pa tumsu.

Autors.

Rigā, 27. aprīli 1921. g.

I.

Pakmetš no julija šakuma lihds oktobra widum 1919. g.

1) Politiskais un militarais stahwollis.

Pehz tam, tad kaujās pee Beshim un Juglas wahzu kara-
 špehtu šatahwa un tas atkahpās zaur Rigu us Kursemi, grafs
 Golzs eesahka šarunas ar Igaunijas armijas wiršpawehlneeku;
 šarunās nehma dšihwu dalibu Sabeedrotee. Šarunas beidsās
 3. juliā ar pameera noslehgschanu Strasdumuischā starp Igaun-
 nijas wiršpawehlneeku un grafu Golzu. Pehz šcha pameera
 noteikumem Golza karaspehta bij jaiswahzas no Widsemes
 us Kursemi, šo Golzs ari ispildija. Kursemē wina karaspehts
 apmetās galwenā kahrtā Jelgawas un Bauškas aptahrtnē. Bal-
 tijas landeswehrs nowetojās Tukumā un aptahrtnē. Seemel-
 latwijas karaspehts pulkwešcha Semitana wadibā wiršijās us
 Rigu, un 7. juliā Beshu pulks, pulkw.-leitn. Berka wadibā,
 eenahza Rigā. Rigā Seemelatwijas karaspehts šaweenojās ar
 pulkwešcha Baloscha grupu. Lihds tam abas šchis grupas bij
 darbojuschās pilnigi patstahwigi un neatkarigi weena no otras;
 pee tam pat pastahwigi šafari starp tām netita ušturet, waj
 pareisaki šafot — nebij eespehjams tahdus ušturet. Tagad
 radās wajadsiba un ari bij eespehja dibinat šopigu karaspehta
 pahrwaldibu — wiršpawehlneezibu; tas bij nepeezeeschami wa-
 jadsigs tā kara wadibai, tā weenadai un weenlihdsigai apgah-
 daschanai ar wisu wajadsigo un jaunu karaspehta dalu forme-
 schanai un organiseschanai. 12. juliā par wīšas Latwijas bru-
 noto špehtu wiršpawehlneeku eezehla generali Simonsonu, tant
 pašchā laikā winam usdewa wadit ari Upsardsibas ministriju:
 tā tad weenā peršonā tika apweenots wiršpawehlneeks un ap-
 šardsibas ministrs. Pee maseem Latwijas lihdsfekteem tas bij
 loti isdewīgi. 15. juliā šahka darbotees wiršpawehlneeka

ſchtabe, par kuru preeſchneeku bij eezelts pulkvedis Ed. Kalninsch. Wiſas Latwijas brunotee ſpehli tika ſadaliti divās frontēs: 1) auſtrumu jeb leelineeku frontē pulkveſcha Baloſcha un 2) deenwidus frontē pulkveſcha Semitana pawehlneežibā. Auſtrumu frontē ar leelineekeem bija kara ſtahwollis un notikās ſadursmes. Leelineeki tanī laikā bij ſtipri aiſnemi no žihnām ar Denifinu, Koltſchaku, Judenitschu un Poliju, un tapecž Latwijas karaspēklam nopeetni uſbrukt nebij ſpehji. Savuſahrt, Latwijas armija bij par wahju iſdarit ſipru uſbrukum leelineekeem. Deenwidus frontē gan karastahwokka nebija — bij pameers, bet nahzās gaidit, ka kuru katru deenu pameera ſtahwollis war pahrwehrstees par karastahwolli. Tahbu toreisejo ſtahwolli, t. i., tad leelineeki neusbruht un deenwidus frontē pameers, iſleetoja karaspēkla organiſſchana. Abu frontēschu karaspēkhu pahrorganiſeja par diviſijām: auſtrumu frontes — par I. Kurfemes un deenwidus frontes — par II. Wiſdemes diviſiju. Gejahla formet ari III. Latgales diviſiju. Par Kurfemes diviſijas komandēeri eezehla pulkvedi Balodi un par Wiſdemes diviſijas — pulkvedi Semitanu. Kurfemes diviſiju galvenā kahrtā ſaformeja no atſewiſchkeem bataljoneem, no kaſdeem ſaſtahweja agra Latwijas (pulkveſcha Baloſcha) karaspēkla grupa. Tagad wiſus ſchos bataljonus ſawilla trijos pulkos. Ar to panahza leelaku ſchtiķu ſkaitu un maſaku ſchtabu un ſaimneežiskā perſonala ſkaitu. Wiſdemes diviſiju ſaſtahbija no Seemellatwijas brigades, kurā bij trihs pulki.

Karaspēkla organiſſchana bij loti gruhta, jo nebij itin nelahdu lihdsēku: truhla apgehrbu, truhla eerotſchu, truhla munizijas. Kareiwi ſtaigaja ſailām kahjām, leela dala no teem bij apgehrbta ſavās privatās drehbēs. Bij wajadſigas ahrkahrtigas puhles, lai ſagahdatu karaspēklam to wiſnepeezēschamaſo. Wahza Rīgā un žitur walsti wiſadas kara mantas un eerotſchus, tos remonteja un tad laida darbā.

Wahzu — Golza karaspēklam nahzās iſwahſtees no Kurfemes, to kategoriski peepraſija Sabeedrotee no Wahzijas waldebās. Wahzijas waldbiba, ſawuſahrt, ari pawehleja Golzam iſwahſtees; pehdejais gan apſolija, ka Sabeedroteem, tā Wahzijas waldbibai, uſſahkt iſwahſchanos, bet nebuht nedomaja to iſpildit. Wiſch paſtahwigi atrada eemeſlus nowilzinat laiku. Ruhsu wirspawehlneežibai ſchi wilzināſchans newareja nebuht aiſdomiga. Tapecž jau 8. juližā Latwijas karaspēks

eenehna aissargu stahwolli us beenwidus frontes: preekschejas dalas eenehna wezās kreetu pozizijas aif Dornkalna, Widsemes diwisijas pahrejās dalas tika turetas Rīgā rezervē, atteezīgā gatawibā. Sinams, pozizijas aif Dornkalna bij eespehjam eeneht tikai loti wahji — ar aissargu posteneem, pirmkahrt, tapehž, ka wispahrt karaspehta bij maš, un, otrkahrt, tapehž, ka tas nepatika Sabeedroteem. Sabeedrotee nepeelaida tahdas warbuhtibas, ka Golzs neispildis pawehles un neiswahksees, tapehž wini wehlejas, lai Latwija nosuhstitu wisu sawu karaspehtu us leelineeku fronti un karotu ar leelineeekem. Dalab beenwidus frontes sagatawoschana bij jadara sinamā mehrā noslehpti no Sabeedroteem. Kad dselszela un schosejas aissargaschana nosuhstija diwi leelgabalus, tad tos noslehpa krumos, lai Sabeedroto preekschstahwi tos neredsetu, braukajot starp Rīgu un Jelgawu. Schoš Sabeedroto eestatus Golzs loti weikli ismantoja: winsch pastahwigi suhdsejas par to, ka Latwijas karaspehts usbruhkot wina karaspehtam, un schoš isdomatos latweeschu usbrukumus winsch usstahdija ka weenu no galweneem eemeesleem, kadeht winsch newarat iswahktees: latweeschi isfurās naidīgi, wini isleeto katru gadijumu, lai usbruktu wahzeescheem, tapehž wahzu karaspehts newar agrat eesahht iswahtschanos, kamehr nebuhs aiswests wis kara materials, jo preteja gadijumā latweeschi usbruks atlikuschām wahjam wahzu nodalām un nonems tām wisas kara mantas. Us wirspawehlineeka schtaba eerosinajumu Sabeedrotee sahka sarunas ar Golzu par neitralas joslas noteikschanu starp latweeschu un wahzu karaspehtkeem; tahdu joslu nodibinaja. Pahrt scho joslu nedrihtsteja pahreet ne weenas, ne otras puses karaspehts; neitralo joslu kontroleja jauktas komisijas. Sabeedrotee domaja ar schahdas joslas nodibinaschanu Golzu isspeesti no Kursemes, pahrzeloit joslu palahpenisli tahlat us preekschu, lihds kamehr wahzeeschi buhs isspeesti no Kursemes; bes tam ar neitralas joslas nodibinaschanu wajadseja buht nowehrstām wisām sadursemem un pahrratumeem. Neitralās joslas eerihkoschana nebuht nepamasinaja sadursmes starp latweeschu un wahzu karaspehtu: Golzs turpinaja suhtit suhdсібās par latweeschu usbrukumeem, un eemeelus winsch mahzeja atrast. Tā wahzeeschi bij suhtijuschi pa zelu no Kalnzeema us seemeleem sawu radiostaziju, kā domajams, us Sloku; schi stazija bij eebraufusi latweeschu rajonā, un latweeschi, sinams, staziju bij atnehmuschi. Lai gan

radiofajazijas suhtifšana pati par sevi norahdija us to, ka Golzs zenshas isplatitees pa Kursemi, bet newis iswahktees, tad tomehr Golzs sazehla leelu trofni par scho notikumumu. Isleetojot inzidentu, tas mehginaja eekemt Sloku, nosuhtidams us to jahtneekus. Slofas komandanturas karewji bij schos jahtneekus jarehmuschki ar schauteru uguni. Tad Slofas eekemshanaai nojuhitiya kahjneekus — divi rotas. Resin, ka schi leeta buhtu beigusees, ja taijni usbrukuma laika nebuhtu eeraduschees Slotâ Sabeedroto preekschshahwi un muhsu wirsneeki no Rigas (anglu majors Beringholds un wirspawehlneeke adjutantâ leitnantâ Abbeltinsch), kureem ar leelâm publêm isdewâs nowehrst asi-nainu sadursmi. Tomehr Sabeedrotee nospreeda, ka muhsu komandantura jaiswahz no Slofas. Pehz tam muhsu rajona robeshas us Daugawas kreisâ kraista gahja zaur Jaundubulsteem, Kalnzeemu, Dilnu, Schwarzâ muishu, Stuhriinu mahjâm un Kellawu. Jelgawâ un Tukumâ gan palika muhsu komandanturâs, kuras tur, ka ari zitâs Kursemes pilsehtâs, bij eerihkotas jau no leelineeku ipdsihshanas laika, kad pulkwešha Baloscha grupa strahdaja kopâ ar Golzu un bij pehdejam padota. Des tam Latwijas karaspehts atradâs wehl Deepajâ. Julija beigâs us anglu preekschshikumu us Deepaju aishweda 1634 karewjus ar wirsneekem, pulkw. leitn. Dantera wadibâ. Schee karewji atradâs Seemellatwijas brigades rezervê un anglu kreisers winus pahrweda no Reweles us Deepaju; eerotschi teem pa dalai bij lihdsi, pa dalai wineem tos isdewa angli. Tagad schee spehki tureja Deepaju muhsu rotâs.

1919. gadâ wišu Sabeedroto starpâ pastahweja pilnigi noteikta tendenze, gahst padomju waldibu kreewijâ. Gandrihs wišas pret padomju kreewiju karojoshâs armijas Sabeedrotee pabalstija. Scho apstahkli gribeja isleetot Golzs un saformet stipru armiju no wahzeescheem un kreewem. Lai waretu formet tahdu armiju, tad wajadsēja: 1) atklausas no Sabeedroteem, 2) naudas un 3) teritorijas, us kuras iswest scho formeshanu. Atklausu Golzs zereja dabut: bij wajadsigs, lai Wahzijas waldiba eeshaktu schini leetâ šarunas ar Sabeedroteem, kuri isturejâs deesgan labwehligi pret schahdu ideju, ihpaschi nemot wehrâ to, ka schi armija nebuhtu tilai wahzu, bet ari kreemu un atraftos sem Sabeedroto kontroles. Raudu apsolija wahzu finansisti, kuri zereja schahdâ zelâ eeguhst leelas tirdsneezistâs preekschrozibas kreewijâ. Wisisfderwigatâ teritorija armijas formeshanaai bij

Kurfeme un Seemelleetawa. Tahdas kreewu-wahzu pretleelneeziskas armijas usstahdiſchanâ Golzs redſeja weenigo zetu, lâ noſtahdit atkal uſ lahjam karu paſpehlejuſcho Wahziju. Ja Golzam iſdotos gahſt padomju waldbibu Kreewijâ, tad, ſinamz, ar to buhtu eeguhtz ari eeſpaids uſ Kreewiju — Kreewija buhtu Wahzijas ſabeedrotâ. Geſahzis karu ar leelineekeem, Golzs waretu paleelinat ſawu armiju zil ween patihk; eegahjis Kreewijâ un nogahjis tur padomju waldbibu, wirſch, ſinamz, beſ laweſchanâs atratitos no Sabeedroto kontroles: wina rokâs buhtu ſtipra armija, armija, kuru buhtu eeſpehjams paleelinat beſ gala ar wahzu inſtuktoreem un kreewu kareiwjeem, — ſchi armija tad ari buhtu ſpehjiga atzelt Werſalâs meera lihgumu, un ne tikai to ween, bet ari ſpehjiga nogahſt Wahzijas waldbibu un atſaukt nogahſto leiſaru uſ Wahziju. Tahdi bij Golza plani wiſâ wiru plaſchumâ. Sabeedrotee, ihpaſchi angli, ſcho leelo plaſchumu nepamanija, jeb teem nebij no ſwara ſcha plana gala mehrtis, bet Wahzijas waldbiba gan pamanija un tapeh; Golzu nepabalſtija, bet pawehleja tam iſwahktees no Kurſemes. Golzs domaja, ka Wahzijas waldbiba neſaprot wina gala mehrti un tadeht peeſkriht wina planeem, bet pawehl iſwahktees no Kurſemes tikai tapeh; ka to peepraſa Sabeedrotee. Golzs atrada zetu, lai atſwabinatu Wahzijas waldbibu no atbildibas pret Sabeedroteem. No preeſchneekeem peerunats, wahzu karaspehks paſludinaja ſewi par neatkarigu no Wahzijas waldbibas, — tâ tad Wahzijas waldbiba wairs nebij atbildiga pret Sabeedroteem par Kurſemê atrodoschos wahzu karaspehku. Tani paſchâ laikâ Golzs eeſahka formet Kurſemê kreewu karaspehku, ar Vermontu preeſchgalâ, un wiſus Kurſemê atrodoschos ſpehkus — tâ wahzu, tâ kreewu — noſauza par Keetumkreewijas armiju. Tâ tad Kurſemê wairs neatradâs wahzu karaspehks, bet atradâs Keetumkreewijas armija. Tagad atlikâs tikai iſdabut no Sabeedroteem atlauju, lai Wahzija waretu oſiziali pabalſtit ſcho Keetumkreewijas armiju. Sabeedrotee ſinamâ mehri ir bijujchi peeſahpigi: Anglijas preeſchſtahwis Berlinê ir luhkjois peerunat kreewu generali Biſkupſki, lai taz ſtahtos par Keetumkreewijas armijas wirſpawehlneeeku, Vermonta weetâ, lai tahdâ zelâ ſchi armija kluhtu walâ no wahzu eeſpaida. Ari no dauſeem ziteem fakteem ir redſamz, ka Sabeedrotee buhtu atlahwuſchi formet ſcho armiju. Bet Wahzijas waldbiba baidijâs no ſchahdas armijas, jo ta bij jutufi, ka ſchis armijas gala meh-

lis ir — monarkijas atjaunošana Wahžijā. Tadeht Golzam pavēhleja atstāt Kurfemi un aistureja kara materiala suhtišchanu uš tureeni. Tomeht Golzs neatšazijās no šaveem planeem. Armiju organizēja, ar laiweescheem turpinajās sadursmes, par turām katru reisi eesneebja suhdšības Sabcedroteem un Latwijas armijas wiršpawehlneekam.

Golzs zereja, ka apstahkli pahrgrosisees winam par labu.

Talab winam preekšč šawa darba turpinaschanas bij wadabigs nodroschinatēes no abeem šahneem. Deenwidōs — Leetawas waldiba isturejās deegjan labwehligi, turpretim seemelos — Latwijas waldiba bij loti naidiga, tāpat ka Rīgā stahwoščais Latwijas karaspehks. Šohs naidigos spēhkus wajasēja isnihzinat, tad tahlaka darbiba buhtu atweeglota. Uš austrumu frontes atrodoschos Latwijas karaspehku — Kurfemes diwisiju — Golzs ušstatijis par draudšigu, waj wismas par tahdu, kursch pret wiru nekaroš, bet, zeramis, strahdās kopā, tāpat, ka tas ar to bij agraki kopā strahdajis, it ihpaschi ja buhtu isnihzinats Rīgā stahwoščais Latwijas karaspehks.

Wiršpawehlneeziba loti nopeetni šeloja un peegreesa wisleelalo wehribu Golza-Bermonta darbiba un no tureenes draudoschām bresnām. Augusta mehnesi, uš Sabcedroto preekšč ikumeem, pastahwigi pastiprinaja austrumu fronti, noņemot spēhkus no deenwidus frontes; tā augusta beigās uš deenwidus frontes bij atstahti tilai diwi wezi kreeru leelgabali. Septembra mehnesi, pamasitem un neweenam nemanot, pastiprinaja deenwidus fronti, noņemot spēhkus no austrumu frontes.

Energiski turpinaja karaspehla šagatawoščanu — apgehrbšchanu un apbrukoschanu. Septembra beigās šanehma zaur „Konsuma“ šabedribu eepirktoš apgehrbus un šahbalus. Bet drihši ween preeki par šahbakeem israhbijās preekščlaizigi: šahbaki bij par maseem; daku no teem pawišam newareja isleetot un daku isleetoto nobersa kareiwjeem šahjas un tā pamasinaja muhsu šchtiku skaitu. Oktobra pirmās deenās peenahza ari ilgi gaiditais šhauterku suhtijums.

Leelineeku frontē wisu laiku bij meerigi. Uš Daugawas šabā krašta Lihwanu rajons bij eekemts no leelineekeem un šchis rajons ka kihlis loti dšili eespeedās muhsu linijā. Tapehž 26. augustā muhsu karaspehks mehginaja eekemt šcho rajonu. Rajons bij labi apzeetinats ar stipreem drahschu aisschogojumeem; muhsu artilerija bij par wahju isnihzinat šchos aisschogojumus

un tapehž usbrukums isbeidsās nahkojdu deenu ar neceļu pa-
 wirsišchanos uš preekschu uš Daugawas labā krašta, kamehr uš
 kreisā krašta leelineeki bij tašlu padsihti. Bet taisni šcha us-
 brukuma laikā peenahža sinās, ka no Jelgawas teel samilfts
 Vermonta karaspēhks uš Olaines pozīzijām: tas norahdija,
 ka Vermonts šeko loti usmanīgi muhsu leetām un gaida usbruk-
 šchanai isdewigu brihdi, kad muhsu karaspēhks buhš aiskemts
 uš leelineeku fronteš.

Golza-Vermonta rajonā wišu laiku atradās ari Baltijas
 landeswehrs (Tukumā un apfahrtejās muiščās) — ap 5000
 žilweku uš ušturās. Landeswehrs šastahweja galwenā kahrtā no
 Latwijas wahzeescheem, bet tajā bij ari deesgan daudš Wahzijas
 wahzeeschu. Tas bij deesgan prahms spēhks — pahri par 2000
 šhtiku, 11 leelgabalu, 2 estadroni, daudš lošchmeteju un zitu
 tehnisku lihdsektu. Lai gan par landeswehra komandēeri bij
 eezelts angļu wirsneeks — Aleksanders, taš, tā fakot, garanteja
 to, ka landeswehrs nestrahdās pret Latwijas karaspēhku, bet
 faktiski šchis jaunais angļu wirsneeks newareja buht spēhjišs
 iswest dšihwē šcho garantiju — winsch nerunaja zitas walodās,
 kā tikai angliški, winsch nepahrsinaja weetejos apstahklus. Ta-
 pehž bij aisdomas par to, kā isturešees landeswehrs, ja eesahkos
 lauja starp Latwijas un Vermonta karaspēhku. Bij nepeezee-
 šchani wajadsišs nowehrst tahdu warbuhtibu, ka landeswehrs
 nostahtos Vermonta pušē. Wiršpawehlnēekam, ar wisleelako pee-
 palihdsibu no angļu militarās mišijas preekschneeka generala
 Berta pušes, isdewās pahrwest landeswehru uš leelineeku fronti,
 tur tas eenehma pozīcijas uš abeem Daugawas krašteem, gal-
 wenā kahrtā uš labā krašta. Tahdā kahrtā no landeswehra wairš
 nebij šo haiditees, un bes tam wehl tika leelā mehtrā nodroschi-
 nata leelineeku fronte.

Tā pahahpeniški, žil bij eespehjams, nodroschinaja Rīgas
 šahwolkli: Vermonta puši wahjinaja un muhsu karaspēhku pa-
 šiprinaja. Wisleelakā gruhitiba, laujas gabijumā ar Bermon-
 tu, buhtu artilerijas truhkums. Artileriju šolija Sabeedrotee,
 bet ta nepeenahža laikā, un kad peenahža (jau pehž Vermonta
 usbrukuma) lahdī leelgabali, tad waj nu tahdā šahwolkli, ka
 no teem newareja šchaut, waj atkal tahdi leelgabali, kahdeem
 truhst lahdinu. Artilerijas truhkumu nowehrst neisdewās. Tā-
 pat neisdewās nowehrst tehniško lihdsektu truhkumu, un tapehž

nebij eespehjams nodibinat pastahwigus normalus šafarus starp wišam karašpehka dašam.

Septembra beigās un oktobra pirmās deenās atteezibas starp Vermontu un Latvijas karašpehku tapa ar katru deenu ašakas un pahpratumu un šaduršmes uš neitralās joshas pawairojās. No wišas Vermonta darbibas bij redšams, ka wišš gatarwojas uš ušbrukumu un tikai wehl gaida waj nu eemeslu, waj isdewiga momenta.

3. oktobri Kurfemes diwišijas komandeeris bija pahrgahjis ušbrukumā, lai eenemtu Lihwanus, kuruš nebij isdewees eenemt augušta mehnesi; Lihwanus tas bij eenehmis un 4. oktobri aišgahjis pat lihds Žersikas (Zargrad) stazijai. Par šča ušbrukuma eesahšchanu tas nebij eepreekš pasinojis wiršpawehlneekam, bet šinoja tik tad, kad jau Lihwani bij eenemti. Šči ušbrukuma eesahšchana leelineeku frontē nesakrita ar wiršpawehlneeka noluhkeem un planeem, kuršch kuru katru deenu gaidija Vermonta ušbrukumu, un tapehž negribeja, lai špehki buhtu šaištiti leelineeku frontē, jo wiššch zereja wajadsibas gadijumā pahrwest daļu špehku no leelineeku frontes pret Vermontu. Tadehš wiršpawehlneeks isbrauza uš austrumu fronti, likwidet ščo eesahkto ušbrukumu, kuršch tam draudeja šaištīt rošas taišni tani brihdi, kad uš deenwiduš frontes bij šagaidama iščkirošča kanja ar Vermontu. No austrumu frontes wiršpawehlneeks atgreesās 6. oktobri — taišni tad, kad jau bij pilnigi nogeedama ušbrukuma eesahšchanās no Vermonta pušes.

2) Vermonta ušbrukums 8. un 9. oktobri.

Uš oktobra šahkumu, ar nenogurštošču energiju weizamee armijas organizacijās darbi bij dewušči ļoti labuš rezultatus un paleelinajušči armiju lihds šekošam šastahvam:

1) Deenwiduš frontē — pulkwešča Semitana rihžibā:

Widšemes diwišijas 5. Žehsu un 6. Rigaš pulki, bataljons no 4. Walmeeras pulka;

Latgales diwišijas 8. Daugawpils un 9. Rešeknes pulki,

7. Siguldas pulks — Rigaš referwē;

diwi batarejas — kopā 6 leelgabali;
brunotais wilžeens ar 3 leelgabaleem;

3 brukotee automobīli ar 1 leelgabalu un 4 lošchmetejeem; juhrneeku rota;

amiazijas grupa ar divi derīgām lidmašchinām, no kurām meena eeradās tikai wehl usbrukuma laikā;

beš tam wehl daščas zitas, Rīgā šaformetas un Rīgas rajonā atrodoščās rotas un komandas.

Popsumā var rehkinat wišās šchinis datās ap 5000 šhtiku. Pawišam Rīgā šchini laikā atradās ap 9000 karēwji, neškaitot daščadas eestahdes.

2) Austrumu frontē — pulkwešča Balošča rihzibā: Rursemes divišija — triju pulku šastahwā ar wairakeem leelgabaleem;

Widsemes divišijas 4. Walmeeras pulka divi bataljoni; Walmeeras batareja — 4 leelgabali;

Latgales partisanu bataljons (leelā šastahwā);

landeswehrs — šahjneeki, artilerija (11 leelgabalu) un jahtneeki.

3) Wirspawehlneeka rezervē bij 7. Siguldas pulks.

Beš tam wehl atradās Leepajā ap 1600 karēwju pulkwešča Dankera wadibā. Septembra beigās wirspawehlneeks bij nodomajis leelaku daļu no šheem spēhkeem peeweenot pee Rīgas karāšpehta, atstahjot Leepajā tikai neleelu garnisonu: pulkwebis Dankers ar leelaku daļu šawa karāšpehta bij jau pahrwestis ar lugi us Rīgu; bet tam nepeekrita angli, un us wiru preekschlikumu pulkw. Dankers ar šawu karāšpehta daļu aisbrauza atpakaļ us Leepaju.

Šhee bij wiši Latwijas toreisejee spēhti. Ir gruhti no-teikt pilnīgi pareisi šhtiku staitu toreisejā Latwijas armijā, jo organizējās un formejās us ahtru roku; truhla kara materiala, truhla ari peebšihwojušchu preekschneeku; bij beesčas pahrmainās, nebij laika west šihlus un pamatigus šaraktus.

Pulkwešča Semitana jeb deenwiduš fronte eenehma pozīcijas no juhrmalas — Dubulti-Annas muišča (Annenhof)-Zenas muišča (Zenenhof)-Šwarža muišča (Schwarzenhof)-Katrīn-muišča (Katarinenhof)-Stuhrini-Sudmalu efers un tahtlaļ lihds Daugawai us deenwideem no Blawneekem. Beš tam kreisā slangā, tā preekschpozīzija, bij eenemta Kefawa.

Šhi pozīzija jau kreemu laikā bij beesgan labi nožeetinata ar eeratumeem un drahschu aisschogojumeem. Muhsu kara spēhks to islaboja un daščās weetas — us galweneem zekeem

— wehl wairaf pastiprinaja. Us preekschu no šchis pozizijas bij isbihditi posteni. Nemot wehrâ toreisejo Latwijas kara spēhta fastahwu, šcho poziziju newareja uskratit par isbewigu. Wispirms ta bij preeksch muhsu spēhkeem par garu — ap 32 werstis. Satiksme pa fronti bij loti gruhā — aplahrtne purwaina un zelu mas. Wisa aismugure bij pilnigi atklasta — lihdsens lauks waj purwainas plawas — tapeh3 eenaideekam bij weegli isdarit gaisa isluhkošchanu un ari weegli west artilerijas uguni. Tad aismugurē atradās Daugawa, pahr kuru iilti bij tilai Rīgā; pehbejais apstahllis, nemot wehrâ muhsu maso armiju, nespeheja faktisku lomu materiala sinā, bet teesu darija loti leelu moralisku eespaidu, jo wiseem bij jastatas tikai us Rīgas tilteem. Bet toreisejos apstahkos Latwijas armija newareja eekemt nekahdu zitu isbewigaku poziziju waj wispahr — isbewigaku stahwokli.

Vermonta armija fastahweja: 1) no Wahzu legiona — ap 5500 karotaju ar 39 leelgabaleem; 2) no Dselszdiwisijas — ap 5000 karotaju un 20 leelgabalu; 3) no kreerwu nodalas — ap 1500 karotaju un 6 leelgabali; pawisam 12.000 kahneeku (schitiku) un 65 leelgabali. Tā tad spēhti ne wisai leeli, bet labi apbrunoti — loti daudz lošchmeteju un minu meteju, — saorganiseti un apmahziti; tomehr ari tee zetuschi stipru siltā apgchrba un sahbaķu truhlumu. Oktobra pirmās beenās Wahzu legions bijis sagrupets Bauklas rajonā; Dselszdiwisijas dalas eekehmuschas poziziju no Misas muischas (Misshof) zaur Olaini un lihds Leelupei pee Kalnzeema; Dselszdiwisijas pahrejās dalas bijuschas rezervē Jelgawā; kreerwu nodala pahrtwesta us Tukuma-Slotas rajonu.

Wisu wasaru un rudeni Golza politisķā darbiba bij palikusi beš rezultateem. Wahzijas waldbiba eekehma pret winu naidigu stahwokli un peeprasija iswahšchanos. Tās wahzu awrindas, kuras no sahkluma bij to pabalstijuschas finansielā sinā, tagad atjazijās to tahlak darit. Sabeedrotee turpinaja peeprasit wina iswahšchanos no Kursemes, un nebij ko zeret eeguht Sabeedroto simpatijas, ja Wahzijas waldbiba negribeja eesahkt sarunas schini leetā. Ar Latwijas waldbibu ari nekahdi panahkumi schini leetā nebij sasneegti. Leelako dalu pamati wisam schim neisbewibam bij meklejami pee Beshim pasaudetā kaujā. Atklis meenigais lihdsfeklis: zenstees ustabot jauwu stahwokli ar

militareem — kara panahtumeem; wehl wairak tapehž, la tam
 peenahža sinas, la Latwijas karaspēhls pastahwigi paleelinajas,
 la Rigā un us beenwideem no Rigas Latwijas spēhli aug ar
 latru deenu un la tad, kad tee buhs peeauguschi lihds wajadšigam
 leelumam, Latwijas armija pati pahrees usbrukumā. Ušwara
 Golzam-Bermontam solija dauds: ja tas peerahdis sawus spēh-
 lus, tad wahžu finansisti atkal sahlš pabalstīt wīnu ar naudu
 un warbuht ari Wahzijas waldbiba nostahfees us wīra puši
 un eesahls šarunas ar Sabeedroteem Reetumkreewijas armi-
 jas dibinaschanas leetā; sinams, Sabeedrotee eees us šchim
 šarunām dauds ahtraki tad, ja buhs pahrlēezinguschees, la Ber-
 monta armija ir pateesi kahds respēktabls pretleelneezisls spēhls.
 Pilnigi isnihžinajot Latwijas armijas deenwidus fronti, buhtu
 danahls tas, la Latwijas waldbibai wairs nebuhtu ne masatā
 spēhta pret Bermontu, jo Golzs bijis pilnigi pahrlēezinats par
 to, la pulkwešča Balosča karaspēhls nekahdā gabijumā nees
 karot pret Golzu, ar kuru un kura wadibā tas bij kopā ar wah-
 zeescheem istihrijis Kursēmi no leelineeekem. Ja Latwijas wal-
 dibai wairs nebuhtu spēhla, tad ari Sabeedrotee to wairs ne-
 pabalstītu, bet gan nahltu pretim tam, kuram ir spēhls —
 Bermontam: palihdsēts arweenu teel tam, kursch peerahda ša-
 was spēhjas un spēhlu. Tā tad bij wajadšigs isnihžinat Lat-
 wijas armijas deenwidus grupu un scho isnihžinaschanu isdarit
 pehž eespehjas ahtraki, kamehr Latwijas armija naw palikusi
 par dauds stipra un kamehr wehl naw eestahjees aufls laiks,
 jo Bermonta kareiwjeem truhla šilta apgehrba. Sahlot no 1.
 oktobra eesahls šagrupet pa Kursēmi isklaideto karaspēhlu. Lihdi
 6. oktobrim schi šagrupešchana pabeigta. Tā tā usbrukuma
 mehrlis bijis isnihžinat wīsu us kreisā Daugawas krašta atro-
 doschos Latwijas karaspēhlu, tad preelch tam peenemts ari
 atteezigs usbrukuma plans. Bermonteeschi aistrahda, la Rigas
 eekemšchana naw eetilpuši wīnu planos; par to ir jashaubas.
 Riga bij loti swarigs zentrs, un bermonteeschi to nebuhtu at-
 stahjuschi neekemtu, bet tahlak Widsemē tee gan neebruttu.
 Widsemes eekemšchanai un pahrwaldišchanai teem truhla spēhla;
 eebruhlot tahlak Widsemē, tee fastaptu jaunū stipru eenaidneeku
 — Igaunijas armiju. Tapehž man leelas, la tee eekemtu
 tikai Rīgu un nostiprinatos us Juglas upes; Rigā pee wīneem
 paliktu ari Sabeedroto misijas, un tihri dabigi, pehž neilga
 laika sahtu palihdsēt Bermontam.

Wirspawehlneeka ſchtabš bij labi orientets par to, laš noteek pee Vermonta, tapehž bij ari ſinams, la ušbrukums ja-gaidams. Sahlot no 5. oktobra ſchtabš noteikti jau dewa riħ-kojumuš kaujas ſagatawoſchanai: Walmeeras pulka bataljons, turſch bij pahrwetiš no leelineeku frontes, eenehnia Daugawas labo kraſtu no Rigas lihds Dgrei; wina rajonâ (pret Jkſchfili) bij ari weena batareja; ari muhſu diwi lidmaſchinas atſauza no auſtrumu frontes uš Rigu. Neſtatotees uš to, la auſtrumu frontē leelineeki bij eefahluſchi pretušbrukumus Lihwanu wirſeenâ, no tureenes iſſauza uš Rigu ari diwi pahrejotš Walmeeras pulka bataljonuſ; weenš no wixem peenahža 8. oktobri un tika no-ſtahbits uš Daugawas labâ kraſta, otrš 13. oktobri. No Zelga-waš iſſauza pee komandanturas atrodofchâš diwi rotas; tad daſchadâš rotas un komandas, kuras formejâš Seemellatwija, ſteidſigi iſſauza uš Rigu, kur tâš apbrunoja un apgehrba. Taiſni beidſamâš deenâš pirms ušbrutuma bij no Anglijaš peenahžiš transports ar ſlintēm un patronâm. Iſlahdeſchanu iſbarija nepahrtraukti deenu un nakti un eerotſchuš tuhliu iſ-bewa apbrunoſchanai. Pat no aiſmugureš eeſtahdēm un da-ſchadâm darbnizâm iſlaſija kaujai deriguš elementuſ; toš ap-brunoja un ſaweda atſewiſchlâ nodalâ pulkweſcha Wiglawa wadibâ.

Deenwiduš frontes komandeeram dewa riħkojumu, buht pilnâ gatawibâ ſagaidit ušbrukumu, bet neſahdâ ſinâ neeſahkt no muhſu puſeš ušbrukumu pirmeem.

Wirspawehlneeka ſchtaba preekſchneekš uſtureja wiſzeekſcha-koš ſakaruš ar Igaunijaš wirspawehlneeku, ar furu tâš bij labi paſihſtamš no Seemellatwijaš karapſehſa organiſeſchanâš laika; eewadija ſarunaš par palihdsibu no Igaunijaš puſeš.

Wirspawehlneekš paſinoja miniſtru prezidentam, la ir ſa-gaidams ušbrukums un tapehž naw wehlamš, la waldbiwaš ee-ſtahdeš paliktu Rigâ — tik tuwu pee frontes, pa kaujaš darbibaš laiku.

Rigâ atrodofchameeš armijaš aiſmugureš eeſtahdēm dewa riħkojumu ſagatawoteeš uš iſwahkſchanoš no Rigas.

Ari wirspawehlneeka ſchtaba atraſchanâš Rigâ kaujaš ga-dijumâ bij loti neiſdewiga, bet nemot wehrâ politiſkoš apſtahk-luš — lai neſazeltu Rigâ paniķu un lai buhtu eeſpehja uſturet zeeſchuš ſakaruš ar Sabeedroteem, jo angli nedomaja neſahdâ gadijumâ atſiaht Rigu, — wirspawehlneeka ſchtabam bij japaleet

Rigā un jaupurē isdewiga karaspēkta wadīschana, lai nesabojātu peewestos politiskos apstākļus.

Jau 7. oktobrī eenahza sīnas no Tukuma komandanta, ka Bermonta jahtneeki eenehmuschi Slampi un Wikseles muišchu un taišotees no turenes eet tablat us Tukumu. Tani pašchā deenā Rigā eeradās daschi lauzineeki, kuri stahstija, ka bermonteeschi esot apturejuschi kustibu us wišeem zeļeem, kuri wed us Rigu. Tā tad bij skaidrs, ka kara darbiba eesahktas. Nakti no 7. us 8. oktobri dewa wišai deenwidus fronteī riħkofumu, eeneemt lauņas stahwokli, lai atšistu usbrukumu.

Bermonta mehrtis bij īnīhzinat Latwijas armiju, kura atradās us deenwideem no Rigas. Šcha mehrtka šasnēgšchanai bij īstrahdats šchahds usbrukuma plans: galweno treezeenu ar leeļeem špeħteem dot latweešchu kreisam slangam, šakaut šcho slangu un tad, ahtri wiršotees gar Daugawmalu, eeneemt tiltus pahr Daugawu pee Rigas; tani pašchā laikā ar pahrejeem špeħteem west usbrukumu wišā pahrejā frontē. Galwenā usbrukuma īpildīschana usdota Wahzu legionam, kursch 6. un 7. oktobri eenehmis īsejas stahwokli: ar galweneem špeħteem pee Leelēezawas, ar jahnu nodalām (Brandis grupa) pee Stelpeš muišchas (Stelphenhof); bes tam no Wahzu legionā atstahta nodala (Jenas grupa) aismugures šegšchanai no Jaunjelgawas un no Leetawas pušes. Lai nowehrstu latweešchu usmanibu, tad īsluħošchana naw īšdarita ar jahtneeku patrulām, bet titai ar špegeem. Lai weetejee eedsihwotaji nepašinotu us Rigu par bermonteeschu karaspēkta pahrgrupēšchanām, tad aptureta wišā eedsihwotaju kustiba us zeļeem, kuri wed us Rigu. 8. oktobrī, rihta gaismai austot, eesahktis usbrukums. Wahzu legionā galwenee špeħti eesahkuschī wiršīschanos no tilta pahr Rišas upi us Leeleezawas-Ķelawas leelzeta, un jahnu kolona (Brandis) no Baldones us Merzendorpu. Tani pašchā laikā eesahkusi ari Dšelsdiwīšija darbibu us Olaines pošizijām un kreewu dalas — Tukuma-Slofas wiršeenā.

No Wahzu legionā īsuhstitee jahtneeku īsluħki us seemeleem no Ķeruleem agri no rihta usduhruschees us muhsu poštenti, kursch atšahpees. Kad awangards peenahzis pee Anšchtewištšhem, tad jau peenahkuschas īsluħku sīnas, ka latweešchi eenehmuschī pošiziju us Ķelawas kalna; latweešchu špeħti aprehfinati us bataljonu. Pateesibā Ķelawas pošiziju bij eenehmusi Žehsu pulka 6. rota — ab šimts žilweku un diwi weeglee

Loschmeteji, kapitana Buhmana wadibâ; kapitans Buhmanis bij eenehmis ar weenu wadu un loschmeteju meschiku pee Pilbarscheem, ar weenu wadu eerakumus pee Schkufâm un ar weenu wadu un loschmeteju Kelawas kalnu. Kelawas pozizijas bij labi apzeetinatas jau no kreenu laikeem; Zehsu pulka rota pozizijas islaboja. Bet Kelawas pozizija atradas tahlu preekschâ muhsu kreisam flangam, tapehz schi pozizija bij isleetota la preekschpozizija wisai muhsu aissargu linijai un tapehz ari bij eenemta tikai ar neleeleem spehkeem, jo nopeetna kauja sche ne bij domata.

Wahzu legionâ awangarda jahzneeki usbrukuschi muhsu postenam un tad mehginajuschi apeet Kelawu no reetumeem, bet ar muhsu uguni atjisti. Awangarda preekschneeks no Anschkewitscheem apstatijis latweeschu poziziju un nahzis pee flehdseena, la frontals usbrukums prasîs leelus saudejumus un tapehz wad jadsigs isdarit pozizijas apeeschanu. Apeeschanai nosihmeta weena rota ar loschmeteju nodatu un kalnu leelgabalu wadu; schi apejoschâ grupa sahufi wirsitees plst. 9 45 min. us Pilbarscheem, pahrejais awangards ari ispletees kaujas sahtibâ un sahzis eet us preekschu; pee Anschkewitscheem isbrautusî us poziziju batareja un sahufi apschaudit Kelawas kalnu; otrs kalnu leelgabalu wads peebrauzis us 800 metreem pee muhsu pozizijas un atklahjis uguni. Domehr sahjneeku frontalam usbrukumam naw panahlummu bijis. Wairatas reijas sahjneeki (divi rotas ar divi loschmeteju nodatam) gahjuschas usbrukumâ, bet katru reisi usbrukums atjists ar muhsu labi mehrketo un meerigi westo uguni. Tapehz no Wahzu legionâ issuhtits wehl weens bataljons us Jauno muischu (Neuhof), lai apeetu latweeschus ari no austrumeem.

Kelawu no reetumeem apejoschâ grupa pee Pilbarscheem usduhrufes us Zehsu pulka rotas pirmâ wadâ; preekschposteri tikuschi ahtri atspeesti, bet meschâ us seemekeem no Pilbarscheem Wahzu legionâ rota, nestatotees us artilerijas un loschmeteju pabalstu, tikai lehnâm tikusi us preekschu. Wahzu usbrukums us Pilbarscheem eesahzees plst. 10.30 min., Zehsu pulka 1. un 2. wads atkaphuschees us Floretu un Plahmschumu; tad ap plst. 11.30 min. apejoschâs grupas kalnu leelgabalu wads atklahjis flanga uguni pret Kelawas kalnu. Tikai pehz tam 3. wads kap. Buhmana wadibâ, apschaudit no frontes ar 6 leelgabaleem un no 2 sahjneeku rotam un no labâ flanga jau apeets un ap-

ſchaidits ari ar 2 leelgabaleem, pats iſſchahwis gandrihſ wiſas patronas un ſtaudejis eepheju patronu kraħjumu papildinat, jo ta atkaphſchanas zekſch jau atgreetſ, — ſahzis domat par atkaphſchanos; beſ tam ſchini laikā uſ wina kreisā ſlanga no Wezmuiſchas (Neugut) puſes ari parahdijees eenaidneekſ. Kapitans Buhmanis ar ſawu wadu atkaphpees uſ Daugawinalu, pahzehlrees ar laiwām pahr Daugawu un peeweenojees Walmeeras pulkam. Ap. plſt. 12 Wahzu legiona awangards eenehmis ſekawu, neeeguhdams nekahdu trofeju. Iſberwigi pee ſekawas eenemta preekſchpoſizija dewa wirſpawehlneekam eepheju orientetees, no kura wirſeena naht uſbrukumi; Zehſu pulka 6. rotas waronigā kaujas weſchana aiſtureja eenaidneeka galweno uſbruhkoſcho kolonu uſ wairatām ſtundām un tā dewa muhſu ſchtabam laiku tā apſtaħtku noſkaidroſchanai, tā taħlakas pretdarbiſas iſweſchanai.

Ap. plſt. 10 no rihta eenahza ſinas, ka Uſaros un Dubultos eenahkuchſas eenaidneeka jahtneeku datas; tam paſchā laikā uſ frontes parahdijās eenaidneeka aeroplani un meta bumbas uſ muhſu poſizijām un aiſmuguri. Ap. plſt. 11 eenaidneekſ uſbruta wiſā frontē; wiſā frontē bij ſtipra abpuſeja uguns. Eenaidneekſ ſagatarwoja ſawus uſbrukumus ar ſtipru artilerijas, minumeteju un loſchmeteju uguni. Mums no ſaħtuma bij tikai 6 leelgabali; loſchmeteju ari nebij peeteekofchi dauds; minumeteju bij wehl maſat un tee bij ſmagee — tranſcheju minumeteji, turus pee kuſtibām bij gruħti iſleetot. Neſtatotees uſ to, muhſu artilerija ſaſita eenaidneeka brunoto wilzeenu un weenu brunoto automobili, kuſch eegahſas graħwi. Muhſu brunotais wilzeens un brunotee automobili nehma kaujā loti dſihwu dalibu; no to uguns Dſelſſdiviſijas uſbruhkoſchās datas bij zeetuchſas ſinagus ſaudejumus. Sihwas kaujas noriſinajās uſ ſelgawas ſchoſejas, kur daſchi punkti wairatas reiſes pahrgahja no weenām rotām otrās. Ari uſ muhſu labā ſpahrna eenaidneekſ energifki uſbruka: Dſelſſdiviſijas datas eenehma Wilzius (Welſin), ſenas muſchu un Dſilnu; juħrmalā kreewu datas (kreewu dalās droſchibas deħt bij eemaiſitas ari neleelas wahzu dalinas) eenehma Buldurus. Latgales diviſijai tika dota pawehle pahreet pretuſbrukumā un eenemt agratās weetas. Pretuſbrukumam bij ſekmes, un ap. plſt. 22 eenehma Dſilnu; ari Wilzini tika atdabuti muhſu rotās; pret Buldureem tika eenemta poſizija uſ ſeelupes labā kraħta. Galwenais eenaidneeka uſbrukums

bij us muhsu kreisā slanga. Pehz Kekawas eenemššanas Wahzu legions pehz 3 stundu atpuhtas turpinaja eet pa leelzetu as Rīgas pusi; latveešču preekščpostenus atspeeda deesgan weegli. Ap plkst. 17 legionā awangardš eesahka usbrukumu muhsu pozīzijai pee Plawneekem, soho usbrūkumu atfita. Plawneeku rajona pozīziju eenehma Rīgas pulka treschā bataljona rotās; pozīzijas aissargaschanā tagad jau nehma dalību ari muhsu artilerija, kura atradās Numurmuiščas rajonā. Genaidneeks, redsedams, ka usbrukums no frontes panahkumus nedos, un purwainā apwidus dehl apeeschana neespehjana, bij nolehmis isdarit naktš usbrukumu. Plkst. 20 atklahja uguns no wairakām batarejam un daudseem minmetejeem; pehz 8 minutes ilgās uguns kahneeki pahrgahjušchi usbrukumā, bet pilnigi negaiditi fastapti ar loti stipru loščmeteju un schauteru uguni — usbrukums pilnigi atfists ar deesgan prahweem saudejumeem.

Tā kā muhsu kreisā slanga stahwoklis, pateizotees Latgales divīzijas setmigam pretusbrukumam, sahka leelā mehrā uslabotees, tad dewa rihojumus ari zentram — Behsu pulkam — pahreet pretusbrukumā, tāpat ari Rīgas pulkam aktīvi aissargatees. Preekšč pretusbrukuma bij loti isdewīgi apstahkli: peewakarē Dselsšdivīzijas labais slangs bij atspeedis muhsu dalas un eenehmis Tihriemušču un Ramas muišču (Romenshof), tadehl no Schwarzā muiščas zaur Rosentalu mahjam, kuras abas atradās muhsu rotās, wareja usbrukt eenaidneeka slangam. Behsu pulka dalas isdarija naktš usbrukumu Rosentalu-Tihriemuščas wirseenā; no eesahkuma usbrukumam bij setmes, bet eenaidneeka referwes pahrgahja pretusbrukumā, un Behsu pulka rotas bij peespeestas atet us išejas stahwokli. Rīgas pulka dalas pahrgahja naktš usbrukumā pret Wahzu legionā awangardu pee Plawneekem. Isleetojot eenaidneekam nesinamās purwa telas, muhsu dalas bij usbrukusčas eenaidneeka aissargu linijai un aissargu referwei no abeem slangeem, pee tam eenaidneekam pilnigi negaidot. Bet eenaidneeka awangardā un aissargu linijā bij bataljons ar divi loščmeteju rotām; loščmeteji wehl pee gaismas bij bijušchi nostahditi kaujas stahwokli warbuhtigos wirseenos. Lai gan usbrukums bij negaidits, tad tomehr daudsee loščmeteji tuhlin atklahja stipru aissarga uguni un referwes pahrgahja pretusbrukumā. Muhsu usbrukums bij atfists, bet tomehr eenaidneeks bij zeeis leelus saudejumus un sehš usbrukums bij isdarijis stipru morališku trezeenu.

Tahdâ weidâ wiſu nakti uſ baſchadâm frontes dalâm turpinajâs kaujas, un tilai plſt. 4.30 min. no rihta 9. oktobrî eſtahjâs kaujas pahtraukums lihds rihta gaiſmai. Muſhu karasphehts eenehna liniju: Bulduru tilts uſ kreisâ Veelupes kraſta=Pinku muiſcha=Vsilna=Wilzini, Schwarzja muiſcha=Vſelſszela un ſchofejas kruſtojums uſ ſeemeleem no Tihrinmuiſchas, Ramas muiſcha=Rudſe. Pehz naktis uſbruktuma Wahzu legionam, muſhu karasphehts atſtahja poſiziju pee Plawneeſeem, jo tagad ta atradâs tahlu uſ preeſchu, nemot wehrâ, ta uſ kreiso puſi Doles ſala eenemta no eenaidneeka un uſ labo puſi eenaidneeks atrodas pee Ramas muiſchas. Pehz 8. oktobra kaujâm eenaidneeks bij nahzis pee ſlehdſeena, ta ar frontaleem uſbrukumeem latweeſchus fatreekt naw eeſpehjams un ta Wahzu legions eet par lehnu uſ preeſchu, tapehz Vſelſſdiviſijas labâ ſpahrna pulks ſagrupets uſ paſcha galigâ ſlango, teeſchi blakus Wahzu legionam, lai kopâ ar pehdejo 9. oktobrî iſdaritu galweno treezeenu uſ Torakalna tilteem.

Râ Sabeedroto, tâ muſhu politiſkâm aprindâm Vermonta uſbrukums bij piſnigi negaidits. Turpretim wirſpawehlneezi-ba jau ſen ſagaidija ſcho uſbrukumu, bet tilai tagad, kad jau uſbrukums bij eeſahzees, wirſpawehlneezi-ba dabuja rihezibas brihwibu, tapehz daſchu labu aiſſarſibas darbu wairs newareja poſpeht dſihwê iſneſt. Wirſpawehlneezi-ba darija, taſ bij eeſpehjams. Reiſe ar uſbrukuma ſahkumu tika darits wiſ, lai paleelinatu muſhu ſpehkus Rigas rajonâ; to wareja iſdarit, atwekkot ſpehkus no auſtrumu frontes un formejot jaunâs karaſpehka dalas. Râ jau augschâ aiſrahdits, tad no auſtrumu frontes atſauza wiſus Walmeeras pulka bataljonus, furus iſſehdinaja Strihneros Daugawmalâ. Schi karasphehta pahrewſchana no auſtrumeem nepalika nepamanita no bermonteeſcheem un peeſpeeda toſ atdalit dreegan ſtiprus ſpehkus pret Jaunjelgawu un gar Daugawmalu. Tahlak 8. oktobrî atſauza no auſtrumu frontes otro brunoto wilzeenu un otru aeroplanu. Steidſigâ lahtâ ſaſormejas rotas no baſchadâm aiſmugures dalâm un eſtahdêm: no artilerijas reſerwes, darbnizâm, telegrafiiſteem un juhrneeſeem, tad no ſtudenteem, ſkoleneem un brihwprahtigeem; no ahrpus Rigas eſtahdêm tika no Walmeeras komandanturas un guhſteku nometnes aſſarſibas at-wilkti pawiſam pahri par 400 zilweku. Wiſas wirſpawehlneeka reſerwes un wiſas ſchis jaunſaformetâs rotas noſuhtija uſ fronti

pulkwoſſa Semitana riħzibâ. Jaunu wirſpawehſneeka reſerwi bij domats faſtahdit no Walmeeras pulka peenahſuſham daſam. Dewa riħkojumu uſlahdet uſ wagoneem munizijas krahjumus un aiſmugures eeſtahdes, lai wajadsibas gadijumâ waretu tâs aħtri noſuħtit uſ taħlaku aiſmuguri.

Pehz 8. oktobra kaujâm wirſpawehſneeks bij nahzis pee ſlehdsceena, ka weenigais lihdselkis, ar kura palihdsibu war zeret atſiſt eenaidneeka uſbrukumus un aiſſargat Torņkalnu — ir pretuſbrukumi. Tadeħt nakti no 8. uſ 9. oktobri dewa pawehſi deenwidus frontes komandeerim pulkwedim Semitanam eeſahkt 9. oktobri no riħta pretuſbrukumu ar wiſeem wina riħzibâ atrodosħamees ſpeħteem (wina riħzibâ bij nodotas peħdejâs wirſpawehſneeka reſerwes). Uſbrukumam par mehrki uſ dewa eenemt wezâs poſizijas. Sewiſħku weħribu wajadsjea greest uſ kreiso ſlangu — atſpeest eenaidneeku no kreisâ ſlangu.

9. oktobri agri no riħta eeſahktâs muħſu pretuſbrukums. Reſeknes pulks eeſahka ſtrauju uſbrukumu pret Dsilnu, kuru taſ pa nakti bij paſaubejis; Dsilnu eeneħma, un Reſeknes pulks iſbihdijâs pat uſ deenwideem no Dsilnas. Tâpat riħta gaiſmai auſtot muħſu karaſpeħts pahrgahja uſbrukumâ zentrâ un uſ kreisâ ſlangu. Niķnas kaujas noriſinajâs pee Ramas muiſħas. Ari ſħe no eeſahluma muħſu uſbrukums gahja ſel-migi: pee ſħoſejas ſaneħma 6 eenaidneeka ſmagos loſħmetejuſ, un eenaidneeku atſweeda uſ deenwideem lihds purwa malai. Ap plħt. 10 muħſu karaſpeħts eeneħma Ramas muiſħu. Wet muħſu ſetmes nebij iſſħkiroſħas. Eenaidneeks weda jawas reſerwes kaujâ, weda kaujâ ſawus ſpeħzigos uguns lihdselkus. Eenaidneeka ſpeħki bij ſalonzentreti galwenâ uſbrukuma wirſeenâ — pret muħſu kreiso ſlangu, lameħr muħſu — tâ aiſſargatajos, ſpeħki bij ſadaliti pa wiſu fronti. Eenaidneeka ſtipree uguns lihdselki pilnigâ deenas gaiſmâ liķa ſewi ſtipri juſt. Muħſu uſbrukums wairs taħlak uſ preeſħu netiķa, lai gan kaujas niķnums nepamaſinajâs. Tagad eenaidneeks atkal patſahka uſbrukt. Dsilna pahrgahja no weenâm roķâm otrâs wairakâs reiſes, tâpat ari daſħi ziti poſizijas punkti. Īħpaſħi ſihwas kaujas noriſinajâs uſ muħſu kreisâ ſlangu, kur ari Ramas muiſħa tiķa wairakâs reiſes eenemta un atdota.

Eenaidneeka galwenâ treezeena grupa — Waħzu legions, agri no riħta bij ſahzis wirſitees pa leelzeku no Īlawneekem uſ Torņkalnu. Nonahzis lihds Ramas muiſħai taſ bij ee-

sahziš usbrukumu muhšu pozīzijām, pēc tam Bahzu legionā
 avangardš usbruziš starp Daugawu un Rīmas muišchu, ka-
 mehr winam tešchi blakam, uš reetumeem no Rīmas muiščas,
 usbruziš Dšelszdivīzijas labā flanga pulks (3. pulks). Uš-
 bruzeji zeetušchi stiprus saudejumus no muhšu uguns, kuru we-
 da muhšu brunotais wilzeens, muhšu artilerija no Rumurmuiščas
 rajona un muhšu strehlnēeki no mešcha pēc Rumurmuiščas
 un no kaphām, kuras uš seemeleem no Rīmas muiščas, tāpat
 usbruzejam stipri kaitejusi muhšu uguns no Daugawas labā
 krašta. Tapehž usbruzeji nolehmušchi tahlako usbrukumu uš
 ahtru rolu nēwest, bet papreekš to labi sagatawot ar artile-
 rijas uguni. Usbrukuma sagatawošchanai nostahditi 18 leelga-
 bali. Pateizotees stiprai ugunij no Daugawas labā krašta, uš-
 brukuma sagatawošchana, kurai bijis plst. 4 jabuht pabeigtai,
 nolawejušes. Taišni plst. 16 pahrgahja muhšu karaspēhks
 (Rīgas pulka dašas) pretusbrukumā (ari muhšu usbrukumam pehž
 pawehles wajadseja notikt agrak, bet tas nolawejas) uš reetu-
 meem no Rīmas muiščas. Muhšu usbrukums eesahfās loti
 strauji un no sahkuma tam bij sekmes: Dšelszdivīzijas batal-
 jons tika padsihts un ta stahwohlis bij tapis krtiists. Bet
 šhini rajonā bij eenaidneekam stipri spēhki. No Rīmas mui-
 ščas Bahzu legionā avangardš issuhtija muhšu usbrukuma
 atšichanai lošchmeteju rotu, kura no 11 lošchmetejeem atklahja
 uguni uš muhšu usbruzejeem: muhšu usbrukums bij atšists.
 Tani pašchā laikā weena Bahzu legionā rota, usbrukdama gar
 pašchu Daugawmalu, bij nokluwusi lihds muhšu pozīzijai uš ka-
 pām flangā un sahla ar flanga uguni apšchaudit muhšu kreiso
 flangu. Rīgas pulka rotām bij jaatkahpjās uš Seepkalnu. Genaid-
 neeks šejojā uš pehdām, tapehž neišdewās moerigā kahrtā ee-
 nemt pozīzijas uš Seepkalna, lai gan ari eenaidneeks netika
 laists nekur vēš kaujas uš preekšchu. Bij jau ari tumsa, un
 tapehž atklahšchandš notika lihds Torņkalna nomalei. Plst.
 22 Bahzu legionā komandeeris šanehmis šinujumu no šawa
 awangarda perekšneeka, ka Torņkalna deenwidus daša sa-
 sneegta un ka uš eelām noteek nitnas kaujas. Legionā koman-
 deeris dewis pawehli usbrukumu pahtraukt, lai nakti nebuh-
 tu jawed leelas kaujas, Torņkalnu eekemt rihta gaismai austot,
 nostahdit artileriju, lai waretu turet tiltuš sem uguns. Nakti
 no 9. uš 10. oktobri eenaidneeka spēhki atradušchees — Bahzu
 legionā awangardš Torņkalna deenwidus nomalē; tam bla-

kus Dseļšdiviņģas labais spahrns, no kureenes Dseļšdiviņģas fronte gahjuņi zaur Tihriamuiſchu, Schwarzā muiſchu, Pinku muiſchu uņ Bulduru tiltu; uņ Deelupes kreisā kraſta Bulduros atradušās kreemu dalas.

Lihds ſchim ļaujas wadiba bij notikuſi normali, tagad ſahla ſpehlet ſomu muhſu aiſſargaſchanās poſizijas ſiktās pu- ſes: tuwā aiſmugurē leela upe, tilti pahr ſcho upi leelā pilſehtā; ſchini paſchā pilſehtā atrodas ne tilai wiņi ſchtabi, bet ari wiſas wal dibas eestahdes. Tumsai eestahjotees muhſu karaſpehks at- ſpeests lihds paſchai pilſehtai. Pilſehtā naw eespehjamš ee- nemt jaunu poſiziju; pilſehtā, un wehl nakts tumsā, neweens neſina, kur atrodas wina ļaimini, neſina, waj blakus eelā wehl ir ſaweji, waj eenaidneeks. Preeſchneeki war redset tilai tos no apatſchneekem, kuri atrodas uņ weenas un tās paſchas eelas; kas noteek ļaiminu eelā — naw ſinams. Aiſmugurē atrodo- ſchās upe wehl dabiski wiſus uņ tilteem pahr ſcho upi, un ſcht upe — Daugawa, ir weenigā linija, pa kuru war redset ori- entetees un no jauna eenemt aiſſargu ſtahwokli. Bet ari ſchai- pus upes ir pilſehtā, un tapehž katrs, kurſch atgahjis 100 ſoku no tilteem, wairs neredš un nejuht, ka tilti muhſu rotās, ka uņ tilteem naw eenaidneeka. Tilai tagad, jau tumsā, ſahļ ſoti ſteidsigi iſwahktees wal dibas eestahdes; wal dibas eestahdes dodas ſteigſchus uņ ſtaziju, ſteigſchus eelahdejas wagonos un aiſbrauz, pee ļam daſchi gan ar ſirgeem, gan automobileem brauz pa Aleksandra eelu un ſchojeju uņ Kopaschu puſi; wiſs tas newareja neſazelt paniku karaſpehā, kurſch noguris, pehž dwi beenu gruhtām ļaujām, eeradās no poſizijām Rīgā. Uſ- traukumš tuhlin pahrahma wahjakos elementus un tee peewee- nojās aiſmugures un wal dibas eestahſchu ſtraumei, kura ſteidsjās no Rigas ahra. Kā wiſur un paſtahwigi ſchahdos apſtahkloš, tā, ſinams, ari ſche wiſleelas apmehros iſplatijās baumas, par to, ka eenaidneeks jau ir tiltus eenehmis un ka eenaidneeks jau ir Rīgā. Galwu neſaudeja weenigi wirſpawehlneeks, gen. Simonſons un wina ſchtabs — tee turpinaja ſawu darbu mee- rigi, daridami, kas til wehl bij eespehjamš. Pilki. 20 ſchtaba preeſchneeks nobrauzā uņ Tornkalnu, kur perſonigi eepaſinās ar apſtahkeem. Iſtahdijās, ka wiſs kreisais ſlangš ir atſpeests lihds Tornkalnam, tā tad taħlat war notikt tilai eelu zihnas. Frontes karaſpehks lahtibā, iſnemot wahju elementu partijas, kuras žentās tikt pahri pahr tilteem. Tani paſchā laikā wirſ-

pavehlneeka ſchtabá ſahſta eenahkt daſchadas pretimrunajoſchas ſinas. Bet ſkaidrs bij weens: ſtahwollis kuruvis loti kritiſks. Pee wirſpavehlneeka teeſchi greeſás kaujas ſektora komandeeris pulkwedis Miglavs un Rigas pulka komandeeris pulkwedis Schmidts pehz aiſtrahdijumeem un rihojumeem, jo Wiðſemes diwiſijas ſchtabs un deenwidus frontes ſchtabs bij jau no Rigas iſbrauſchi, pee tam, ſchini brihdi pahtraukto ſakarú dehl, pat nepaſinodami wirſpavehlneekam par to un nepaſinodami, uſ kuru weetu tee ir atkahpuſchees. Pulkwedim Miglavam un pulkwedim Schmidtam dewa pawehles atgreeſtees uſ Torakalnu un turpinat aiſſargaschanos lihds tahlakam rihojumam. Wirſpavehlneeks gen. Simonſons ar ſawa ſchtaba preekſchneeku pulk-wedi Kalninu, operatiwás dalas preekſchneeku kapitanu Bachu un ziteem operatiwás dalas wirſneekem nobrauzá uſ Torakalnu, lai uſ weetas pahrléezinatos par ſtahwollí un dotu rihojumus. Uſ frontes bij meerigi, genaidneeks wairs neusbruka. Peenahkufchás pee tilteem karaspehla dalas, wirſneeku wahibá, bij pilnigá kahrtibá, tikai ſtipri noguruſchas. Torakalná, kahdá mahjá, netahlu no tilta ſafauza apſpreedi no wezakeem preekſchneekem. Sche noſkaidrojás, ka deenwidus frontes komandeeris, eewehrojot tás ſinas, kuras bij eenahkufchás wina ſchtabá (ſinas bij pahſpihletas), un nemot wehrá to apſtahli, ka, ja eenaidneeks ſtrauji turpinás uſbrukumu un eekems tiltus, kas bij pilnigi eespehjami, tad wiſs muhſu kreisá kraſtá atrodoſchais karaspehks buhs atgreeſts, — bij dewis pawehli atkahptees un eekemt jaunu poſiziju uſ eſereem un Juglas tilta. Tahlaka Torakalna aiſſargaschana gan bij gandrihs pilnigi neespehjama, bet atkahpſchanás lihds Juglas tiltam bij preekſchlatiziga: wehl bij eespehjams organiſet Daugawas apſargaschanu. Torakalna deenwidus nomalé jau eenaidneeks bij eekſchá; ſuhtija diwi rotas pretuſbrukumá, bet tás tila apſtahdinatas ar eenaidneeka uguni pus werſti no tilteem. Semigai pretuſbrukuma iſweſchanai bij wajadsigi atpuhtuſchees reſerwi, kahdu mums nebij; diwi deenas kaujá bijuſchais karaspehks nebij ſpehjigs iſweſt tahdu pretuſbrukumu, ka eenaidneeks tiftu atſweeſts no Torakalna. Aiſſargatees uſ Torakalna eelám buhtu bijis ahrkahrtigi gruhti: eenaidneekam dauds minumeteju un techniſku lihdsjektu, eenaidneeks labi apmahzits poſiziju kauju weſchanai; muhſu aiſmugures zekſch pahrl tilteem, kuri atrodas ſem teeſchas eenaidneeka uguns. Gruhti peelaift warbuhtibu, ka waitak par nahkſcho

deenu muhsu karaspehks buhtu spehjis Torkalnu aissargat un, sinams, pehz tam tas buhtu jaatstahj ar loti leeleem saudejumeem un warbuht pateesi lopâ ar muhsu atkahpjoschamees dalâm Rigâ buhtu eenahjis ari eenaidneeks. Remot wisu scho wehrâ, wirspawehlneeks dewa pawehli muhsu karaspehkam atkahptees us Daugawas labo krastu. Pehz pawehles atkahpschanâs bij jaeesahl no labâ slanga un kreisam slangam ar kaujâm jaaištura eenaidneeks til ilgi, kamehr labais slangš nebuhs meerigi atkahpees; pehz tam tilai atkahptees kreisam slangam. Atkahpjoschamees dalâm eenemt Daugawas labo krastu no Stopineem lihds Rigai; kapitanam Dannenbergam (tursch wisu wafaru loti preekschihmigi rihfojâs kahrtibas ustureschanâ) nodewa rihzibâ wisu artileriju ar usdewumu nostahdit to isdewigi Daugawas aissargaschanai. Us Juglas tilta organiset behglu sawahlschanu. No katras diwisijas pa weenam pulkam isdalit wirspawehlneeka referwê. Wirspawehlneeka shtabs palika Rigâ, agrafajâ weetâ. Ka Torkalna tahlata aissargaschana buhtu dewusi loti behdigus resultatus, ir redsams no ta, ka 9. oktobri Wahzu legions kusbrukumu weda tilai ar sawu awangardu, kamehr wina galwenee spehki wehl nebij kaujâ westi.

Pawehles ispilbischana sahlas us weetas: karaspehka dalas pahrweda pahr tiltu un nowetoja us jaunâm posizijâm, kuras teeschi katrai dakai eerahdija. Pahreeschana pa tiltu un jaunu posiziju eenemschana notika pilnigâ kahrtibâ, bes jebkahda us-traukuma un jukâm. Panists stahwoklus bij aismugurê, bet ne us frontes, kâ tas wisur un weenumehr mehds buht. Tâ pabeidsjâs Torkalna kaujâs.

Schinis divi deenu kaujâs Bermonts sawu mehrki nebij sašneedsis: Latwijâs armija isnihzinata nebij, ta pilnigâ kahrtibâ atkahpâs us Daugawas labâ krasta, neatstahjot eenaidneekam nekahdu trofeju. Bermonta karaspehks bij zeetis loti leelus saudejumus — dauds leelakus nekâ Latwijâs armija. Torkalns bij gan eenemts, bet rezultatu tam nekahdu nebij. Latwijâs karaspehks kauju weda loti waronigi un isweizigi. Ihpascha eewehriba ir japeegreesch tam, ka muhsu kreisais slangš, pret kuru bij sargrupeti loti leeli eenaidneeka spehki, šatreektis netika, kâ to zereja eenaidneeks un us ko tam bij teesiba zeret. Muhsu karaspehkam leelas neisdewibas nebij — tas ir tahdu gadijumu, kur karaspehka dalas teel eelenktas, pahrrauta fronte un daschas dalas isnihzinatas; muhsu karaspehku eenaidneeka pahrspehks

atspeeda atpakaļ un vairak nēla. Kara un kaujas wadiſšanas leelafais uſdewums ir tas, lai karaſpehks netiktu iſnihzinats. Atkaſpſchanaš ir weens no kara weſchanaš lihdsfektem, karaſpehka paſaudeſchana — ir ſakaufchana. Kamehr karaſpehks naw iſnihzinats un paleel wirſpawehlneezibas rokās — iſpilda un ir ſpehjigs iſpildit pawehles, tikmehr naw nelas paſaudešs, iſnemot kahdas werstis teritorijas, kuras kara weſchanaš nekahdu leelu lomu neſpehlē. Šche muhſu karaſpehks nēto nebij ſaudejis, iſnemot Tornakalnu. Kauja peerahdija tikai weenu: muhſu karaſpehks ir wahjals ſkaitli un eerotschu ſinā. Tapehž atlikās tikai eeſpehjiami paleelinat ta ſkaitli un apbrunoſchānu un tad mehš buhſim ſtipraki par Vermontu. To loti labi ſinaja bermonteeſchi un tadehļ tee bij ſteiguſchees uſbrukt, lai iſnihzinatu muhſu augoſcho ſpehku, eekams tas buhtu paſpehjīs iſaugt leels.

3. Aiſſargāſchanaš uſ Daugawas labā kraſta, uſbrukuma ſagatawoſchana un eeſahſchana.

Pateizotees labām atteezibām ſarp muhſu wirſpawehlneeka ſchtabu un Igaunijas ſchtabu, Igaunijas wirſpawehlneeks atſuhtija mums palihgā diwi ſawus brunotus wilzeenus; beš tam igāuru karaſpehks jau agraki bij eenehmis un aiſſargaja weenu dalu no muhſu leelineeku frontes, Wilakas Marienhauſen) rajonā.

Tā tā muhſu karaſpehka pahrnahſchana uſ Daugawas labo kraſtu bij iſweſta pilnigā kahrtibā (beidsamais pahrnahža 10. oktobri ap plkst. 7.30 no rihta brunotais wilzeens, kuru eenaidneeka artilerija apſchāudija jau uſ tilta), tad ari poſiziju eenemſchana uſ labā kraſta notika meerigi un pilnigā kahrtibā, beš ſteigſchanaš. Pulſten 9.40 no rihta pee tilteem peenahža eenaidneeka brunotee automobili, bet tuhliņ toš paſjina muhſu artilerijas uguns.

Daugawas labo kraſtu eenehma no juhras lihds Rīgai Batgales diwiſija pulkweſcha Berka wadibā, kuram bij padoti ari Rīgas pulks un zitas Rīgā atrodoſchās dalas, un winas kaujas ſektors ſneedsās lihds Doles ſalai — lihds Iſſchilei; no Iſſchiles uſ augſchu lihds Jaunjelgawas rajonam Daugawu apſargaja Behſu un Balmeeras pulki, Balmeeras pulka komādeera pulkweſcha Janſona wadibā.

Uš frontēs notika enerģiska abpuseja artilērijas, minmetēju un lošmetēju uguns. Jau sahtot no 11. oktobra notika saganoschšanās uš aktīvu darbību. 10. oktobrī gan tika pa radio no Vermonta sanemts preekščlikums eesahht pameera sarunas, bet wiršpavehlnēeks šcho preekščlikumu aši atraidija. Pofizijas gar Daugawmalu nostiprināja, karaspēhu papildināja ar karēivjeem, eerošscheem un muniziju; jaunsafometās daļas apgahdāja ar wīsu wajadsigo un apmahzija; muhsu karaspēhks palika arveenu stipraks un stipraks.

Kad Vermonta karaspēhks eenehma Tornkalnu, tad Sa-beedroto kara kugi palika Daugawā, no sahtuma wezās weetās — eksportostā, pehz tam Sarkandaugawā; Sabeedroto misijas netaisnijas isbraukt no Rīgas, ari ja muhsu karaspēhks buhtu peespeests Rīgu atstaht: tahdā gadījumā Sabeedrotee stahtos šakarā ar Vermontu un, ja tas kautos daudzmas no Sabeedroteem waditees, tad ari pabalstītu wīnu. 13. oktobrī Sa-beedroto flote isbrauza no Daugawas un nostahjās juhrā pretim Daugawas eetekai juhrā. Ta bij sīhme, ka Sabeedrotee eenehmaidīgu stahwolkī pret Vermontu. Sabeedrotee bij pahrlēczi-najuschees, ka Latwijas armija šakauta naw, ka ta ir spēh-jīga sēlmīgi turpinat karu, un tapehz tee nostahjās atkal uš Latwijas pusi.

Kad Vermonts eenehma Tornkalnu un atrada, ka labais Daugawas krasts Rīgas rajonā ir stipri eenehmts un labi ap-sargats no Latwijas karaspēhka, tad wīnam bij janahht pee sleh-dseena, ka eeneht Rīgu, usbruhktot pa tilteem, nebuhs eespeh-jams. Tapehz tas wareja mehginat pahreet pahr Daugawu kaut kur augšchpus Rīgas, it ihpachī isdewīgi to wareja isdarit Žičhķiles rajonā, wehl tapehz, ka jau 8. oktobrī Wahzu legiona Brandis grupas daļas bij eenehmuschas un tureja šawās rolās Doles šalu, no kuras nebij tik gruhti pahreet uš labo Danga-was kraštu. Wehl wairak šahhda warbuhtiba bij gaidama ta-pehz, ka, pehz isluhktu un nowehrotaju šindām, daļa no Ver-monta karaspēhka bij isgahjuši no Tornkalna pa Melawas šchoseju. Lai nodroschinātu šewi, zik eespehjams, no šahhdas warbuhtibas, tad nolehma eeneht Doles šalu ar muhsu kara-spēhku. Sagatawoschanos uš šcho operaziju eesahhta 11. oktobrī, un 13. oktobrī ap plkst. 17 Doles šalu eenehma Walmeeras pulka treschais bataljons, kūršč uš plosteem pahrzehlās pahr Daugawu un issita eenaidneeku no Doles šalas. Ar Doles šalas

eenemšchanu muhsu karašpehks isbihdijās uš preekšču un tam bij eespehjamš labak nowehrot un aštraš pašinot, ja eenaidneeks šakhtu šagatavotees uš Daugawas foršesčhanu. Doles šalās eenemšchana bij ušbrukums no muhsu pušes un pec tam ušbrukums, kuram bij panahšums, ar to pazehlās muhsu karašpehka garaštahwoflis: mehš ušbrukām un ar panahšumeem, tā tad mehš ešam štipri. Tagad mehš isluhku partijās beesčhi ween šuhtijām uš Daugawas kreiso kraštu, kur tās weđa isluhkošchanu un trauzeja eenaidneeka, ihpašchi Merzendorpas-Baldones wiršeenā.

Rakti no 13. uš 14. oktobri organiseja ušbrukumu Tornalnam pa tilteem. Agri no rihta 14. oktobri pa šfelštiltu igauņu brunotais wilzeens un pa koka tiltu Siguldas pulka dalas ar brunoteem automobileem pahrgahja ušbrukumā; ušbrukumu pabalstija štipra muhsu artilerijas uguns. Ušbrukums neišdewās: otrā tilta galā šfelšzelsčh bij šabojats un igauņu brunotais wilzeens to išlabot nešpehja, štipras eenaidneeka uguns dehš; brunotam automobilim bij šabojajees lošchmetejs, un automobils atgreesās atpakaš un kopā ar wiņu ari Siguldas pulka dalas.

Tani pašchā laikā ari Behšu pulka dalas bij pahrzehlušchās pahr Daugawu Kelawas rajonā un štipri uštraušchās eenaidneeku. Raškošču deenu eenaidneeks pēšpēđa šchis datas pahreet atpakaš uš Daugawas labo kraštu.

Lihds šchim Sabedroto flote šahweja juhrā un meerigi nowehroja notikumus uš Daugawas krašteem. 14. oktobri wiršpawehlneeks generalis Šimonšons uššakta peerunat Anglijas militarās mišijas preekšneeku generali Bertu, lai Sabedroto flotes artilerija šneegtu mums palihdšibu ar šawu štipro uguni. Peerunašchanu dibināja, galwenā kahrtā špehlejot uš angļu pašchmihlibas juhtām. Wiršpawehlneeks aišrahdija generalim Bertam uš to, ka Vermonta ušbrukuma dehš Sabedroto flote šahw newis Rigas oštā, bet atklahtā juhrā, tā tad išnahš, ka Vermonts ir iššinis Šeelbritanijas un Franzijas floti no Rigas; waj Šeelbritanijas gods war to weelaist? šinams — nē. Šchis motiws atšahja šawu eššaidu. Generalis Bertš teiza, ka pēpraišchot Sabedroto Baltijas juhras flotes komandēeri, kursčh atradās Rewelē, un ka motivešchot šcho leetu tahdā weidā, ka atbilde beš šchahbām buhšchot labwehliga, tas ir, ka flote šneegš mums palihdšibu. Raškošču deenu — 15. oktobri, plšt. 11.

generalis Bertš pašinoja, ka Sabeedroto flote tagad nems dalību karā pret Vermontu. Sabeedroto flotes artilērijas palīgdzīvu bij nodomāts īsleētot plaščalās operāzijas īšveščanai. Bij nodomāts eēnemt Daugavgrīhvas zēetofņi un nostiprināteēs uš Daugawas kreīšā krašta Volderajas rajonā. Daugavgrīhvas eēnemščana un nostiprināščanās uš Daugawas kreīšā krašta bij no loti leēla šwara: pirmkahrt, nostiprinājoteēs un turot šawās rotās šinamu rajonu uš Daugawas kreīšā krašta, mehš eēguhtu eēšpehju šagatawot taščlatu ušbrufumu pret Vermontu no šča rajona, apštahkšos, kaš wairš naw jaforšē Daugawa šem eēnaidneēka uguns; otrkahrt, kamēhr Daugavgrīhvas zēetofņis atrodas eēnaidneēka rotās, neweēns kugiš newar eēnahkt Daugawā — tā tad mehš teēščā juhras zēlā itin neko newaram dabut no ahršēmēm un newaram ari ušturet šakarūs ar ahršēmēm.

Tadehš jau 14. oktobrī, wehl nedabujusi galigas atbildes no generala Berta, wiršpawehlneeziba šahka šagatawot Daugavgrīhvas eēnemščanas operāziju. Daugavgrīhvas zēetofņina un Volderajas eēnemščanas plans bij tahds, ka flotes artilērija apščauditu šcho rajonu ar loti štipru uguni un tad muhšu karāšpehšs uš kugiščeem pahrzeltos pahr Daugawu un eēnemtu zēetofņi un Volderajas rajonu. Lai šcho operāziju waretu šēkmigi īšwest, tad bij wajadšigs nodibinat zēeščuš šakarūs ar sloti, lai buhtu eēšpehšams tai ašfrāhdit, lahdi mehrlī ir apščaudami, ka trahpa lahdi un lihš kureēnei ir nonahzis muhšu karāšpehšs, dodameēs uš preekšču. Tahlak bij wajadšigs šagatawot muhšu kugiščuš dešanta pahrzēščanai. Ar štipru gribu un nenogurštošču energiju wiršpawehlneēks un wina ščtabš īšdarija to wišu nakti no 14. uš 15. oktobrī. Sabeedroto flotes uguns korigēščanai eērihloja nowehroščanas punktus un ari šagatawoja muhšu aeroplanus; šakara ušturuščanai weenojās īsleētot radiotelegrafu un eēpreekšč norunatus signalus (signalraketes). Dešanta pahrzēščanai bij šagatawoti peeteekošā wairumā muhšu kugišči kapteina Puķišča wadibā.

Lai nowehrstu Bērmona wehribu un špehšus no Daugavgrīhvas, bij nolemts 15. nowembrī no rihta īšdarit ušbrufumu Tornkalnam pa Daugawas tilteem. Šča ušbrufuma īšveščanai bij nosihmetās trihs rotās no Daugawpils pulša. Rihta krehslā 15. oktobrī ščis trihs rotās aštri pahrgahja pa kōla tiltu gan-

drihs bef saudejumeem. Bet otrâ tilta galâ rotas tapa fanentas ar loti stipru uguni. Tomehr weena no rotâm, leitnanta Zurgensona wadibâ, bij noklumusi lihds dselsszela dambim un eenehmusi eenaidneeka eerakumus, kamehr pahrejâs rotas bij peespeestas tuhlin atgreestees atpaka. Sâa usbrukuma rezultats bij tas, ka eenaidneeka usmaniba jinamâ mehrâ bij jaisfita pee Daugawas tilteem. Lai gan eenemt Tornakalnu, usbruhkot pa tilteem, bij gandrihs pilnigi neespehjams, tad tomehr abos usbrukumos (13. un 15. oktobri) muhsu karaspehta dasas bij pahrgahjuschas pahr tilteem ar ne wisai leeleem saudejumeem, un tapehz Vermontam bij japeegreesch tilteem usmaniba.

Tâ kâ wisi sagatawoschanas darbi Bolderajas eenemshanaï bij jau isdariti pagahjuschâ nakti, tad, lihds plkst. 11 generalis Bertz pasinoja, ka flotei ir atklauts nemt dalibu, usbrukumu warea eesahkt jau to paschu deenu. Pulksten 14.30 min. Sabeedroto flotes artilerija atklahja uguni us Daugawgrihwas zeetokfni, Bolderaju un eenaidneeka aismuguri. Pehz neilgas, bet loti stipras artilerijas uguns us Daugawgrihwu un Bolderaju, Reseknes pulks pulkwešcha Wolsteina wadibâ us muhsu kugisheem pahrschlâs us Daugawas kreiso kraŭu Bolderajas rajonâ. Sabeedroto flotes artilerijas uguns bijusi til stipra un til negaidita, ka eenaidneeka karaspehts bij pilnigi saudejis galwu — tas bij pilnigi satrizinats un demoralisets. Tapehz Reseknes pulks bef saudejumeem iszehlâs us kreisâ kraŭa un eenehma Bolderaju un ari Daugawgrihwas zeetokfni, kura garnisons gandrihs pilnâ fastahwâ krita guhstâ. Mums par laimi Daugawgrihwas zeetokfni un Bolderajas rajonu bij eenehmuschi kreewi, kuru laujas spehja jau tâ biŭ ne wisai augsta un pehz flotes artilerijas uguns ta pawisam bij pasubusi. No Bolderajas Reseknes pulks wirijâs us preekschu ar labo flangu gar Deelupi (Bolderajas upi) un ar kreiso flangu gar Daugawmalu. Pateizotees tam, ka jau no rihta eenaidneeka usmaniba bij peegreesta tilteem Rigâ un ka Sabeedroto flotes artilerija turpinaja west stipru uguni us mehrkeem, kuras rahdija muhsu waronigee lidotaji, Reseknes pulka tahtalais usbrukums gahja selmigi us preekschu: ar labo flangu tas nonahza lihds Wahrnu krogam un ar kreiso flangu pat eenehma Zementa fabriku. Sâi isplatishanâs bij waja-dsiga, lai buhtu atteezigs un deesgan plaschs rajons tahtala usbrukuma sagatawoschanai, — lai muhsu rokâs buhtu isderwi-gas weetas wajadsigo spehku sagrupeshanai un usbrukuma

ġesahlschanai. Tas tagad bija ġasneegts. Tapehġ 16. oktobri Reġeknes pulks, slotes uguns aissardsibā, iswehleġās, eenehma un eesahla nostiprinat pozizijas eenemtājā rajonā; pee tam dashesā weetās bij maļleet jaateet atpakaļ, lai nebuhtu jastahw sem stipras un labi mehrketas eenaidneeka uguns, — ais scha eemesla bij jaatstahġ ari Zementa fabrika.

16. oktobri uġ kreiso Daugawas kraġtu pahrweda wiġu Latgales diwiġġiu un diwi leelgabalus. Tā tad schini iseġas rajonā jau bij ġawilkti prahwi spehki tahlakai usbrukuma weġchanai. Pee Daugawgrihwes un Bolderajas eenemshanas muhġu karaspehks bij ġanehmis deesġan daudġ troġeġu: wairak nekā 300 ġuhstekau, 1 leelgabalu ar 500 lahbineem, daudġ loġschmeteġu, schauteru un to patronu, radioġtazġiu, ratus, firġus un zitas leetas. Leelgabals, loġschmeteġi un schautenes bij mums loti wajadġigi un tapehġ tuhliu toġ isleetoġa muhġu karaspehka apbrunoschanai.

Apġtatot muhġu karaspehka darbibu no 10. lihds 16. oktobrim, mehġ redġam ahrġahrtġigu wirġpawehlneezibas energġiu un ahrġahrtġigu karaspehka waronibu. Jau nahġoġchu deenu pehġ atġahġshanas no Tornkalna, muhġu karaspehks pahrceet usbrukumā. Uġbrukumi šelo weens pehġ otra un teem ir šekmes un ġur naw šekmġu (tiltu forġeshana), tur tomehr ir redġama leela karaspehka waroniba. Peeġu deenu laikā pehġ pahrnahġshanas uġ Daugawas labo kraġtu wirġpawehlneeziba isġtrahdā un iswed diwi loti šekmigās operazġijas: Doles šalas un Bolderajas rajona eenemshanu. Ar schām operazġijām muhġu karaspehks atkal bij nostahbits isdewigā šahwoġli. Doles šalas eenemshana leelā mehrā atweegġoġa Daugawas aissargaġchanu un Bolderajas rajona eenemshana dewa mums rajonu tahlakā usbrukuma isweġchanai. Schis operazġijas dewa mums leelas moraliġġas preeġschrozibas: no augusta lihds 11. oktobrim muhġu karaspehks bij aissargataġa Iomā; tagad muhġu karaspehks bij ġluwis par usbruzeġu. Tā tā usbrukumi bij šekmigi, tad ar to bij eeguhta ari pahrleeziba, ša mehġ šsam stipri. Ar scho ahrġahrtġigo energġiu mehġ bijām ġanehmuschġi inġiziatġiwu šawās roġās un peespeeduschġi eenaidneeku aissargatees. Tagad bij wajadġigs tiġai paturet šawās roġās schis preeġschrozibas: nedot eenaidneekam atpuhtas, nekaut tam uslabot wiġa šahwoġli un neatdot wairs inġiziatġiwu wiġa roġās; bij wajaġigs tiġpat energġiġi turpinat tahlaku darbibu.

4. Kaujas darbība pēc Jaunjelgavas no 16. lihdē 19. oktobrim.

Bēhž Tornkalna eekemšhanās bermonteeschi atstahjuschi Ri-gas frontē Dselšsdivisiju un kreemu dalas, bet Wahžu legiona dalas, kuras nehmuščas dalibu Tornkalna kaujā, nosubtijuschi uš Jaunjelgavas rajonu, kurp tās no Tornkalna isgahjuschi jau 12. oktobri. Bermonteeschus leelā mehrā ustraukuschi diwi apstahkli: pirmkahrt, Jaunjelgavas rajonā bijusi manita mahšu spēhku paleelinaschanās, un, otrkahrt, Leetawā pahrmainijees waldibas sastahws — pēc waldibas stuhres nahkuschas Ber-montam naidigas personas, un tapehž bijis jabaidas no ta, ka Leetawas karaspēhks war usbrukt bermonteescheem no muguras. Wahžu legions ahtrā maršhā jau 14. oktobri nonahžis Radsiwilischku-Walles-Kalnauischas-Bahrbeles rajonā.

Jaunjelgavas rajonā atradās muhšu Kuršemes divisijas dalas, apmehram 3 bataljoni ar batareju. Schee muhšu spēhki, dabudami finas par notikumeem pēc Tornkalna un pēhž tam par Doles salas un Bolderajas eekemšhanu, ari eesahka ener-giski rihkotees Jaunjelgavas aplahrtņē, kur lihdē schim atra-dās loti wahji bermonteeschu spēhki. 14. oktobri dalas no schis grupas pahrgahja usbrukumā uš Walli, no kuras tomehr eenaid-neeku issist neisbewās. Tanī pašhā deenā otra nodala no Jaun-jelgavas grupas sahka wirsities no Taurkalnes stazijas uš Taurkalni.

Tanī pašhā laikā ari leetaweeschi bij eesahkuschi wirsities uš Radsiwilischku pusi: tee bij ar weenu nodaku eekemšchi Birschus un ar otru — tuwojās Salateem.

15. oktobri Wahžu legiona komandeeris dewis pawehli usbrukt latweeschu karaspēhkam Jaunjelgavas rajonā. Tā kā Wahžu legions bijis stipri noguris, laiks bijis auffs un daudsi lareiwji bijuschi ne tikai beš siltām drehbēm, mehteleem, bet pilnīgi basām kahjām, — tad pēc usbrukunia ispildišchanās wa-rejuschi isleetot tikai tās dalas, kuras naw nehmušchas da-libas Tornkalna kaujā — pawisam ap 4 wahjeem bataljoneem majora Gōžes wadibā. 16. oktobri isdarita plascha kahjneeku isluhku darbība. 17. oktobri eesahka wirsishchanās uš preekšču.

Muhšu Jaunjelgavas grupas aissargu posteni bij isbihditi deesgan tahlu uš preekšču un eekehma mescha zeku pēc Lejas, meschsarga mahju pēc Riseneem un Taurkalnes muischu un

staziju. Kad 17. oktobrī eenaidneeks šahla usbrukumu us šchām weelām, tad muhsu posteni bes šihwas kaujas atkahrpās, jo tee bij zits no zita deefgan tahlu un tapehž eenaidneekam bij eespehjams tos apeet un atgreest; us katru no mineteem punkteem wirsijās eenaidneela bataljons, lamehr mums šchinis weetās bij tīkai pa rotai.

Nakts no 17. us 18. oktobrī eenaidneekam bijuši japawada meschā, jo wisās mahjas un muischas nodedsinatas: eenaidneeks stipri zeetis no aukstuma. Tapehž us 18. oktobrī nolikts tīkai tuwotees Jaunjelgawai, bet usbrukuma neesahkt. 18. oktobrī muhsu posteni atspeesti us Jaunjelgawas poziziju, eenaidneeks eenehmis meschmalu us deenwideem no Jaunjelgawas. No šchis meschmalas isluhlota muhsu pozizija. Eenaidneeka waditaji nahkuschī pee slehdseena, ka muhsu pozizija loti stipra, un no divi linijām, tapehž šchis pozizijas eekemschana atsihta par loti gruhtu, kas prasitu pahral leelus upurus. Tapehž nolemts atspeest muhsu preekšchējās datas tīkai tīk tahlu, ka buhtu eespehjams nostahdit artileriju isdewigi, ka ta spehtu apschaudit Daugawu, lai mehš newaretu pee Jaunjelgawas pahrzelt pahr Daugawu karaspehtu un eesahkt šche usbrukumu bermonteescheem no slanga. 19. oktobrī agri no rihta eesahkts usbrukums. Sawu usbrukumu eenaidneeks apraksta loti miglaini. 16. oktobrī usbrukumam pret Jaunjelgawu nosihmeta karaspehta grupa — trihs bataljoni un wehl reserwe. No 19. oktobra usbrukuma apraksta redsams, ka usbrukumā ir gahjis tīkai weens bataljons un to pabalstijuschās divi batarejas, pee tam artilerija waital schahwusi us Daugawu, nekā us pozizijām. Usbrukuma waditajs Jena kritis schini kaujā. Muhsu karaspehks atspeests no preekšchējās pozizijas us galweno, kurai naw usbrukts. Wispahr schim usbrukumam naw netahdu zitu rezultatu bijis, ka tīkai tas, ka eekemta pozizija Jaunjelgawas tuwumā, no kureenes artilerija ir warejusi apschaudit Daugawu. Šche jau eenaidneeka pusē redsams pilnigs wadibas truhlums: naw usstahdits skaidrs un noteikts mehrtis, naw redsama ari planweidiga ispildischana. Man leekas, ka šche ir weentahrschi eesahkuschās jukās eenaidneeka karaspehtā. Zuku zehlons meklejams nepareisā karaspehta wadischana. Wahzu legions, sahlot no 1. oktobra lihds 9. oktobrim, nogahjis sahjam lihds 80 werstis, pee tam wefdams kaujas pee Rēkawas un Tornalna. No 12. lihds 16. oktobrim tas atkal nogahjis lihds 100 werstim, pee tam wiisu

laiku atpuhtees bef pajumta; wiš tas aukstā rudens laikā, pa sliķteem zeķeem, pee sahbaku un siltā apģehrba truhkuma. Tad atkal jausbruht Jaunjelgawai un atkal jadsihwo bef pajumta. Wiš tas, bef ūšaubām, ir iūšauzis kurnešċanu karaspēhtā. Pee tam wezee wahzu karēiwji labi atzerejās, ka leelajā karā til nesauđsīgi un neleetderīgi karaspēhtu neiūleetoja. Kaujā pee Tornakalna Wahzu legions nemahzeja iūleetot ūwus spēhtus: tas weđa weentahrsċus frontalus uūbrutumus ar ūwū awan-gardu, kamehr pahrejee spēhti iūpildija ūtatitaju lomu un nebuht nemehģināja iūdarit apeešċanas manewrus; tapehģ ūauđejumi bij leeli, bet panahkumi maģi. Ēedams no Tornakalna uū Jaunjelgawas rajonu, tas iūleeto zeku gar pašċu Daugawmalu, kuru apšċauda muhū artilerija no labā kraūta; netruhta zeku, pa kureem tas buhtu warejis eet pilnigi nepamanits un neapšċaudits. Rudens sliķtā laikā tas eet loti ahtros maršċos, kaut gan naw nekahđa ūteigšċanas eemeūla. Wiūas ūċis wadibas kluhđas newareja palikt nepamanitas no wezajeem wahzu karēiwjeem. Ēċo kluhđu zehloni meļejami wiršwadibā. Pats Vermonts pilnigi nespeģģigs kaut ko wadit. Wahzu legionā komandeeris — juhras kapitans, kursċ ūauūsees wadibu nepahrūin. Wina ūċtaba preeūšċneeks bij eewainots jau 8. oktobri un tapehģ newareja tam palihđset. Pulkū komandeeri jauni, waronigi, bet nemahģ taupit karaspēhtā un par to ruhpetees. Tapehģ jadomā, ka 19. oktobri pee uūbruma Jaunjelgawai karaspēhts ir bijis ūtipri noguris un ūruhktinats pret preeūšċneezibu un naw gribejis eet uūbrukumā. Ēena ar ūwū persōnigu preeūšċihmi ir waronigi aistrahwis ūwū lihđs ūwū bataljonu, kursċ arī ir waronigi uūbruzis, lihđs pats Ēena kritis; pehģ Ēenas krišċanas wiš uūbrukums tuhlin apstahjees. Ari Wahzu legionā wiūa tahtaka darbiba rahđa pilnigu wadibas truhkumu lihđs 11. nowembrim, kad atgreesees no lasaretes legionā ūċtaba preeūšċneeks.

Laiſmets uo oktobra mehneſcha widus lihds 12. nowembrim.

1. Politifſke un militaree apſtahtki.

Peħz Daugawgriħwas eenemſchanas un Latwijas karaſpeħta noſticipriņaschanas uſ Daugawas kreisā kraſta Latwijas armijā pahrmainija wirſpawehlneclu: 16. oktobri ģenerala Simonſona weetā par wirſpawehlneeku eezehla pulkvedi Balodi, Ķurſemes diwiſijas komandēeri; par ſchtaba preekſchneeku pulkweſcha Kalnina weetā nahģa pulkvedis-leitnants Ķaimiņſch. Ķaunais wirſpawehlneeks ſtahģās pee ſawu uſderumu iſpildišchanas 18. oktobri.

Saħtot no 17. oktobra un lihds mehneſcha beigām abas karojošģās puſes palika uſ eenemtām weetām; kara darbiba aprobeſchoģās ar abpuſigu apſchaudiſchanos un iſluħtu darbibu. Abas puſes gatawoģās politiſķā un militārā ſinā. Latwija ģentās dabut palihģſibu no ģaimineem: Ķģaunijas, Ķeetawas un Polijas — un ari no Ķabeedroteem, lai peħdeģee iſdaritu ſpeeģeenu uſ Waħģiju, ģa lai tiktu aiſweſts no Ķurſemes waħģu karaſpeħks. Vermontģ, no ſawas puſes, ģentās panahķt to, lai Waħģija iſdabutu no Ķabeedroteem ne tikai ģā atģauģu, bet ari pabalſtu Ķeetumģreewijas (Vermonta) armijas formēſchanai, organiſēſchanai un neaiſķaramibai no Latwijas puſes. Ķā weenas, tā otras puſes politiſķai darbibai nekahģu realu panahķumu nebija.

Militārā ſinā Latwija mobilizeģa, apmahģija un papildinaja karaſpeħtu, ģahģdaja par apģrukoſchanu, pee ģam ģalwenās ģruħtibas bij leelģabalu truhķums. Vermontģ, ſawuķahķt, ari turpinaja briħwprahģtigo werweſchanu Waħģijā un papildinaja un pahrorganiſēģa ſawu karaſpeħtu; winam ģalwendģ ģruħtiba bij — pilniģģ ſeemas apģeħģba truhķums: ſilģa apģeħģģba iſſuħģtiſchanu Waħģija aptureģuģi.

28. oktobri par Latwijas armijas ſchtaba preekſchneeku eezehla ģeneraľſchtaba pulkvedi Ķadſinu. Oktobra peħdeģās deenās Latwijas ſtahģollģs bija ſchahģģ: Latwijas walģibas teēſchā rihģibā atradās teritorija, ģas norobeſchota apģehģram ar ſchahģģām linijām: ſeemetos Ķinasģi, Ķrentſģi, Ķuſģne; austruģģos — Ķeidniģa, Ķubanes eģers, Ķihģani, Ķirģģi, Ķebģene;

deenwidos — Bolderaja, Daugava no Rīgas līdz Jaunjelgavai un no Jaunjelgavas zaur Daubsewu līdz Leetavas robešai. Bet tam Latvijas valdības rīžibā wehl bija Leepajas (Grobinas), Wentspils un Talsu apriņķi; bet sakari ar šķeem apgabaleem bija — tikai pa radiotelegrafu un satikšme weenigi pa juhru; šķo apriņķu liktenis bija pilnīgi atkarīgs no to notikumu gaitas, kuri norisinājās pee Daugavas kraštem. Šķai, šķamehrā neezigai toreišejai Latvijas teritorijai bruka wirsū divi eenaidneeki: no austrumeem — Padomju Kree-wija, un no deenwideem — Vermonts.

Ahrpasaule isturejās nogaidošķi pret Latvijas karu ar Vermontu: ja uswarēs Latvija, tad wira ar to peerahdis, la ir šķehjiga dsihwot, un ja ta ir šķehjiga, tad to warēs ari pabalstī; turpretim, ja uswarēs Vermonts, tad Latvija nav šķehjiga, un tapehž ir jāpabalsta Vermonts, lai tas karotu ar leelineekēm. Tapehž ari Anglijas militarais preekščstahwis Berlinē weđa šarunas ar kreewu generali Biskupski, lai pehdejais stahtos Vermonta weeta, t. i. Keetumkreewijas armijas preekščgalā, lai atšwabinatu šķo armiju no Prusijas muiskneeku eespaida. Weenigais realais līhdšķelis pee Latvijas atšwabinašķanas bija Latvijas armija, t. i. trihs muhšu diwisijas un Landeswehrs; pehbejo usstatija par Latvijas valdībai pilnīgi neustizamu brunotu šķehku.

Trihs diwisijas ir prahws šķehs, bet Latvijas diwisijas par tahdu newareja šķukt. Kursemes diwisija bija wisšķehzigata tā leeluma un apbrunosķanas, tā ari organisa-jas un apmahzīšķanas šķinā, jo deesgan ilgi stahwedama us weetas — us leelineeku frontes, bija šķehjuši labaki šķagatawo-tees. Wīdšemes diwisija bija deesgan stipri žetusi 8. un 9. oktobra kaujās, tagad papildinajumus tai eedalija karasšķķa dalās teešķi us pozīzijām, kur ne karēiwji wareja eepasihtees ar wiršneekēm, neš wiršneeki ar karēiwjeem, beš tam ari ar kara materialu ta bija wahjal apgahdata. Latgales diwisija atradās apmešram tahdā pat stahwotki, tā Wīdšemes diwisija.

Tai gan ari šķaitlīškā šķinā diwisijas nebija pilnīgas — no 6000 līdz 9000 wihru katrā, — tad tomehr pateesībā karawihru šķaits bija weenigais pamats, us la dibinatees šķās karasšķķa weenības wareja šķukt par diwisijām. Karēiwji nebija ne apmahzīti, neš apweenoti weenotā organīsmā — ar eepreekščķejo kopešo dsihwi un kopdarību. Karēiwji nebija ari peeteekošķi ap-

gehrbti un, kas ņewiŃki no ņwara, tee nebija apgehrbti preekŃch aukŃta laika, kaħds eestahjās oktobra beigās. Bet tas wehl naw patš galwenais: diwiŃijās nebija artilerijas. MuħŃu laikos beŃ artilerijas naw eepeljams weŃt karu ar daudŃmaf nopeetnu eenaidneeku, bet Latwijas armijā bija tiŃ neezigš leelgabalu ņkaiŃs, ka winas pateeso daudŃsumu newareja iŃpaust pat Sabee-droteem, jo taħdā gradijumā wareja notikt, ka tee mums ņazis, ka mehš gribam eesahkt ziħnu beŃ atteezigeem liħdŃekkeem. WiŃā Latwijas armijā, abās frontēs — atŃkaiŃtot Landesweħru — wareja ņaŃkaiŃtit ne wairak par 40 daŃchadu ņistemu leelgaba-leem, no kureem daŃchi nebija kuŃtibas ņpeħjiigi, preekŃch daŃcheem atkal nebija laħdinu, daŃchi paŃtaħwigi bojajās, un daħa no teem paŃcheem atradās uŃ brunoteem wilzeeneem. WoŃhmeteju ņkaiŃs karaspeħla daħās ari bija pawiŃam nepeeteekoŃŃš un ne-peemehrots muħŃlaidu kaujas praŃibām. WeŃ tam kā loŃhmeteji, tā ņlinteres bija wairaku ņistemu — kreewu, wahzu, angļu un japanu, kaħeħz karaspeħla daħu apgaħdaŃhana ar patronām bija loti komplizeta un gruħta.

Toteeju Latwijas armijai bija daudŃas labas ihpaŃhibas: wiŃbedŃigakā tehwijas miħŃleŃtiba un gatarwiba uŃupureteeš bŃim-tenes labā; ņhīs patriotiŃŃms atŃweħra apmahzibas truħkumu, apgeħrba truħkumu un pat eerotiŃchu truħkumu.

WeŃ ņhīm trijām diwiŃijām Latwijas armijā bija wehl daŃchās atŃewiŃŃkās daħas un nodalās, kuras nehma kaujās wiŃenergiŃkalo daħibu: ņtudentu bataljons, kara ņkloka, Riģas apŃardŃibas rotas un daŃchās partiŃanu nodalās.

WiŃu Latwijas armijas kaujas ņpeħku, beŃ Landesweħra, wareja reħkinat uŃ 20 tuħŃŃt. ņhitiķu, 250—300 ņobenu un 40 leelgabalu; no ņcheem ņpeħkeem uŃ leelineeku frontēs atradās 8000 ņhitiķu, 150 ņobenu un 18 leelgabalu un beŃ tam wehl Landesweħrs — 5 tuħŃŃt. ņhitiķu un 10 leelgabali. Pret Ber-montu atradās wiŃi paħrejee ņpeħki, tā tad apmehram 12 tuħŃŃt. ņhitiķu, 22 leelgabali un 100—150 ņobenu. Pilniģi noteikti ap-reħkinot pret Vermontu atrodoŃŃhoš karaspeħku leelumu ir gruħti taħeħz, ka ņche nehma daħibu Riģā atrodoŃŃhās daŃchadās ko-mandas.

Pretim Latwijas karaspeħkam ņtaħweja eenaidneeku kara-ņpeħks: AuŃtrumos eenaidneeks ņtaħweja uŃ Latwijas robeschās ar deeŃgan praħweem ņpeħkeem; winam aiŃmugurē — wiŃa miŃ-Ńiģā Kreewija, ar tās, ņameħrā ar Latwiju, neiŃŃmekameem kara

weschanas lihdsekeem. Deenwidos — pee paščas Rīgas, uš kreisā Daugawas krašta — Vermonta karaspēks, jāstahwoschs no wahzeescheem un kreeweem, — labi organizēts, apbrunots un apgabdots ar tehniskēem lihdsekeem un, — tā tas bija doma-jams, bet kas wehlfaku israhdijs par nepareizu — wadits no karā peedfihwojuscheem wahzu wirsneekēem. Vermonta armijā uš ustura škaitijās 47.000 wihru. Winas kaujas spēhku, pehz muhsu isluhkoschanas sinām, rehkinaja uš 16 tuhst. šhtiku, 600 sobenu un 60 leelgabalu. No šcheem spēhkeem apmehtram 2 tuhst. šhtiku, 150 sobenu un 8 leelgabali atradās Deetawā aismugures segschanai, tam gabijumam, ja Deetawa usfahktu pret Vermontu naidigu rihzibu.

Tā tad, pawirschi skatot, war nahkt pee slehdseena, ta spēhku leelumš ir bijis apmehtram weenads, tā mums, tā Vermontam. Bet pateesiba tas tā naw. Teeschs šhtiku skaits mums bija gan leelaks, nekā Vermontam, bet šhtiku skaitā neceet loschmeteji, minmeteji un artilerija — ta wisa Vermontam bija, samehrā ar mums, loti daubs. Tagadejās uguns kaujas dibina uš artileriju, loschmetejeem un minmetejeem, un šche nu Vermontam bija leels pahrsvars. Vermonta armijas leelais skaits uš ustura un masais šhtiku skaits issklaidrojas ar to, ka atrodoties semē, kur eedfihwotaji loti naidigi, winas katrā ap-dfihwotā punktā bija jaustura sewischas apsardsibas komandas; tad daubsus sawerwetos un atbraukuschos Kurfemē wahzu kareiw-jus newareja eedalit karaspēhta dakās apgehrba truhkuma deht; leelgabalu bija gan ne masak par 150, bet tee nebija kejuhgti. Kopsumā nemot ir jafaka, ka spēhka sinā Vermonta armija bija leelaka. Winas wahjā puse bija — pilnigs silita apgehrba truhkums.

Vermonta mehriks bija Latwijas eekaroschana; Vermonts gan ofiziali to noleeds, bet tomehr, kahdi ari winam nebuhtu bijuschi tahlasee mehri, tad pirmais mehriks bija Latwijas eekaroschana — tas ir nenoleedsfami un preeksch scha mehrika jau ari pee Vermonta atradās Needras waldiba. Lai Latwiju eekarotu, Vermontam bij nepēzeeschami wjadbsigs eekemt Rīgu, jo pehdejai bija milsiga nosihme. Rīga bija weenigais zentrs, kur Latwijas waldiba wareja pilnā gaitā strahdat, šcheit atradās wisi jakaru, satiksmes un tehniskee lihdsekki. Ari preeksch Latwijas armijas Rīga bij no leela swara. Wirspawehlneeziba gan wareja weegli atraft sewim zitu weetu, bet Rīgā atradās

wiņas noliktavas un wiņas darbnīzas, bet kurām Latvijas armijai nebuhtu eespehjamš wadit ne eerotšhu islabošhanu, nedš laut ko pagatawot no tehniskeem lihdselkeem.

Bet wehl leelaka nosihme Rīgai bij politiskā šinā. Rīgas pašaudeshana buhtu mīlšigs moraliskš treezeens preekšh wiņas Latvijas, un Latvijas waldiba saudetu pehž Rīgas krišhanas šawu autoritati un tautas ustizibu.

Saudējot Rīgu, Latvija saudetu ari šakarūs un šatiksni ar Sabeedroteem. Sabeedroto kara flote atstahtu Rīgu un reisē ar to Latvijas armija saudetu to artilerijas uguns pabalstu, ar kuru tika apšargata Daugawa, eekemta Daugawgrihwa un nowembri eesahkts usbrukums Daugawas kreisajā kraštā. Latvijas armija saudetu eespehju dabut teeshi — ne zaur Igauņiju — kara materialus, kuru bija šajuhtams leels truhkums. Bija gan eesahkts eerihkot ostu Zarnikawā, bet tas bija weltigs darbs un nelahdu positīwu rezultatu tam nebij. Lihds ar Sabeedroto floti aishrauktu ari Sabeedroto mīšijas un pee Latvijas waldibas to wairs nebuhtu, — wahrdu šafot, Latvija buhtu isoleta no Sabeedroteem un wīnu wišpušigā pabalsta. Tā tad Latvijas waldibai, atstahjot Rīgu, buhtu jāišškiras: waj palikt šakarūs ar Sabeedroteem, pahrzelotees uš Lēepaju un tā pahtrauzot šakarūs ar toreisejās Latvijas leelako daku un Latvijas armiju, waj atkal — palikt Widsēmē un šaudet šakarūs ar Sabeedroteem.

Bes tam Rīgai bija — tā preekšh Latvijas, tā ari preekšh Vermonta — leela nosihme materialā šinā: Rīgā atradās leelas materialas bagatibas, kuras wareja ismantot un isleetot šawā labā tas, kūršh waldija par Rīgu: apgehribi, apawi, tehniskee un mehaniskee lihdselki, un, pehdigi, deesgan leels ehdamu weelu krahjums.

Ja Vermontam buhtu isdeweēs eekemt Rīgu, tad ar to wīna noluhku šasneegšhana buhtu nodrošhinata, wīšmaj par 75 %; tapehž mums galwenā wehriba bija jāpeegreesch Rīgai. Kas atteežas uš Vermonta tahlakās darbības planu, tad bija jadomā, ka Vermonts ismantos tos peedsihwojumus, kurus bija dewuššas Lornkalna eekemshanas ļaujas un Vermonta karašpehka isdihshana no Daugawgrihwas. Šhee notikumi šaidri norahdija uš šetoscheem apstahkeem.

Daugavas foršehana, ejot pa tilteem, bija jaušflata par iisfehgtu. Kad muhsu karaspehks atkabhās pahri tilteem, tad, tā fakot us wina plezeem, bija isredfes forset tiltus, un to wjadseja ari mehginat isdarit, bet ja nu tas nebija darits tuhlin, tad nahlotnē us to wareja zeret tikai tahdā gabijumā, ja ūhi operazija tiltu loti nopeetni ūagatawota; — bet preekū tahdas ūagatawoshanas apstahli nebija isdewigi. Tapehū planu par Rigas eenemshanu no Torakalna puses wjadseja atmest, un peetureshanās pee ūha wirseena bija Vermonta leelakā kluhda. Daugawgrihwas pasaudeschana peerahdija, ka, no weenas puses — Sabeedroto flote nem dalibu laujās, un tapehū ar to (un it ihpashī ar winas artileriju) ir jarehkinās; no otras puses, tas apstahlis, ka pehū Daugawgrihwas eenemshanas Sabeedroto flote eerobeshoja ūawu tahlato kara darbibu ar ne wisai stipru artilerijas uguni, leezinaja, ka Daugawgrihwas ofensiwie ir notifusi noluhkā — nodroschinat masajeem kara fugeem droshu stahweschanu Daugawā: ūhee masee kugishī newareja stahwet us enkura atklastā juhrā, puhshot stiprakam wehjam; tā tad Sabeedroto flote ūheit ir strahdajusi tikpat Latwijas, kā ari ūawu intereschu labā. Tapehū ūho sloti Vermontam bija jafargajas aisslahrt. Ja nu Sabeedroto flote nem dalibu laujās un ja wina atkal atrodas Daugawā, tad bija ūaidri redsams, ka Daugawu, ūlaitot no juhras un lihds pat Rigas tilteem (pehdejos eeslaitot), naw eespehjams forset. Tā tad eenemt Rigu bija eespehjams tikai pahrejot Daugawu kaut kur us austrumeem no Rigas. Wisshausmigakais preekū Latwijas armijas nu bija tas, ka Vermonta karaspehkam ūhi Daugawas pahreeschana us austrumeem no Rigas — bija pilnigi eespehjama. Vermonta karaspehks bija kustigs, bagats ar tehniskeem lihdsleem un artileriju. Domajams, ka pār Latwijas armiju tam bija deesgan pareifas ūinas un, ja wina ari truhktu, tad tikdaufs, ūil wina ir wjadūigs preekū isdewigas Daugawas pahrejas weetas iswehleschanas — tas wareja ūadabut latrā laikā. Latwijai nebija tikdaufs karaspehka, lai ūargatu Daugawu no Rigas lihds ūaunjelgawai; tapehū to newareja ūaukt par Daugawas apūargashanu, bet tikai — Daugawas ustraudshīchanu; it ihpashī, ja nem wehl wehrā artilerijas truhktumu.

Tapehū, ja Vermonts buhtu kaut kur pee Daugawas ūawilzīs ūephus un usstahdijīs kahdus 40—50 no ūaweem pusotra

fimtš leelgabaleem, tad wiršch waretu beš gruhtibām pahreet pahri Daugawai. Kreišais Daugawas krašis gaudrihš wišur ir augštats par labo un tapehš loti isdewigs artilerijas uštahdišchanai un šlepenai karaspehta konzentreschanai. Preekšch mums wišlabakā gadijumā mehš waretu uštahdit pahr Daugawu ejošcham eenaidneekam preti tikai weenu bataljonu un weenu batareju. Ja Rigā isplatitōš wehstis, ka Vermontš ir pahrgahjis pahr Daugawu augšchpus Rigas un wiršas uš to no auštromeem, tad tas atstahtu milšigu moralistū eespaidu uš Rigu un wišu karaspehtu. Latwijas armija buhtu šadalita diwi dalās, starp kurām pastahwetu tikai loti wahji šakari un, lai šchos šakarus un šatiksmi pawišam nesaudetu, — Riga buhtu jaatstahj. Šchahdā gadijumā aišfargat Rigu buhtu neeespehjama leeta, un Šabeedroto flote mums nelahdu palihšsibu wairš uz waretu šneegt: ja Vermontš eekemtu Rigu no auštromeem, tad Šabeedroto flote buhtu speesta wīnu atstahj. Ja nu pa to laiku, kamehr Vermontš gatawotu šchahda plana iswešchānu, Latwijas armija pahreetu no Wolderajas ušbrukumā un wiršitos uš preekšchu tā, kā wina to darija šahlot no 3. nowembra, tad ar to tomehr nebuhtu eespehjams ištjaukt Vermonta planuš; jo Vermonta karaspehtš wareja manewrejot aiseet uš Olaines poštizijām un tur atkal aisturet muhšu ušbrukumu; pa to laiku ušbrukums Rigai no auštromeem liktu šewi šakust.

Mums par laimi Vermontš neko tamlihdšigu neesahka: Vermonta bešdarbiba bija weens no muhšu šekmju galwenajeem zehloneem; beš tam wehl šchi bešdarbiba dewa mums dašchus aišrahdijumus, par kureem runašim wehlaš.

Remot wehrā wišu augšchā mineto Rigas leelo nošihmi preekšch Latwijas, mums Riga bija jaaištahw ar leelako pašchufupureschānos un peeleelot wišus špehtus. No 9. oktobra lihds šchi mehnescha beigām Vermontš neištahdija nelahdas aktiwitātes; tā tad laika bija deesgan. Šchāi nogaidišchanai bija šawas labās un ari šawas šlittās pušes. Labās bija tās, ka mehš kwarejām beigš papilbinat un šaorganieet šawu karaspehtu, — eera binat to ušbrukt eenaidneekam; tad wehl — laiks dewa mums eespehju daudšmaš papilbinat materialoš truhkumus: zif neziš šagahdat artileriju. Bija leelgabali, bet nebij preekšch wineem mehrkejamo eetaišchu; muhšu artilerijas darbnijas ar pašchu lihdsleekem paweiza šcho loti komplizeto darbu. Tapat ari tika baudšmaš nowehršis šilta apgehrba truhkums. Beš tam laiks

dewa mums eespehju labi eepasihtees ar Vermonta karaspehku un wina stahwolli. Bet — laika nowilzinaschanai bija ari loti dau-
dšas sliktas sekas. Laiks dewa ari Vermontam eespehju aispildit
wina armijas truhkumus un, galwenais, islabot kluhdas. Nebija
jau teeschi sinams, waj Vermonts neko nedara, waj tas hiesaga-
tawojas us jaunu operaziju jaunā wirseenā, un katru deenu
wareja gaidit, ka eenahls sinas par to, ka Vermonts ir eesahzis
pahreet Daugawu kaut kur starp Rigu un Jaunjelgawu. Kad
winašch schahdu forseschanu jau buhtu eewadijis, tad buhtu jau
par wehlu no muhsu pušes — pahreet no Bolderajas usbrukumā.

Laiks pastahwigi metās aukstaks: bija jagaida, ka Dau-
gawa drihs aissals. Ar ledu pahrelahtā Daugawa tad wairs
neaišfargatu muhs no eenaidneeka, bet dotu eespehju Vermontam
weegli pahreet us labo krasu kaut kur augschpus Rigas. Bes tam
Daugawas aissalschana wareja radit mums loti leelas breesmas
wehl no zitas pušes: Sabeedroto preekschlahwji jau sahla ap-
wajzatees, waj Rigā esot til stipri leduslauschi, ka tee buhtu
šehjigi — pat pee stipra sala — ušturet swabadu satiksmi pa
Daugawu. Bija jaatbild, ka Rigā auksts laiks nemehts buht
ilgi un ka muhsu twaikonišchi, pee neleela aukstuma, itin weegli
warēs istihrit Daugawu no ledus. Pehz lahdam deenam Sabee-
droto flotes komandeeris mutiski pasiroja, ka wixu kara lugi paleel
Daugawā tikai til ilgi, kamehr teem nedraud breesmas beesā
ledus dehl saudet sawu kustibas brijwibu. Daugawā atrodošchees
kara lugi nebija brunām segti un tadehl tee aissfargajās no eenaid-
neeka artilerijas ar to, ka beeschi mainija sawu stahweschanas
weetu. Ja nu schee lugi ledus dehl nebuhtu šehjigi kustetees,
tad eenaidneeks ar sawas artilerijas uguni waretu tos weegli
nogremdet. Tapehz flotes komandeeris newareja schahdu stahwolli
peelaist. Bet ja nu flote atstahtu Daugawu, tad eestahtos preeksch
mums loti kritisks brijbis. Daugawa aissalusi un to wisur war
pahreet, un flotes artilerijas uguns to wairs neapfargā. Tahdā
sinā auksts laiks wareja sneegt Vermontam leelu pabalstu.

Bes tam wehl ilgai gaidischanai ir ari nepatihkamas mo-
raliskas sekas: ta pamasina energiju un aktiwitati; scho nega-
tīwo eespaaidu gaidischana gan atstahja tā us muhsjejo, tā ari
us Vermonta karaspehku.

Ja nu wisus schoš apstahklus apstata kopā, tad isnahl, ka
tahlata laika nowilzinaschana isnahls par labu tikai Vermon-
tam: ja mehš warejam isleetot scho laiku preeksch organisescha-

nās un materialās daļas ušlabošānās, tad Vermonts wareja darīt to pašču. Kas atteežas uš ofensīves eesahšānu no Vermonta puses un uš Daugavas aishāšānu, tad šhee gabijumi weegli wareja padarīt Latvijas stahvolli par katastrofisku. Warbuht politiskā šinā dašču labu reisi ir īdewiga weenkahršča aufstājinīga nogaidišāna. Bet militarā šinā besdarbība ir nošegums, jo kara sekmes atkarajās ne teešči no armijas stipruma, bet no derīgā darbā eeliktās karaspehka enerģijas; ja karaspehks stahw uš weetas, tad wiņšch leel loti maš enerģijas derīgā darbā.

Lai nowehrstu katastrofu un lai guhtu ušwaru, Latvijas armijai wajadseja eesahšt un darbotees agrā, nekā to buhtu eesahzīs eenaidneeks.

Frontes stahvolliis 1919. gada oktobra beigās bija šchādš. Uš Daugavas kreisā krašta atradās Latgales divīsiija; wiņa eenehma pozīcijas: ar Daugavpils pulku — uš Bulku šalas, starp Bulku muišču un Bulku mahjām un uš Leelupes (Volderajas upeš) labā krašta deenwid-rectumu meščmalu un no tureenes uš austrumeem, lihbs Schmidtū mahjām; ar Siguldas pulku no Schmidtū mahjām uš austrumeem — lihbs Daugawai netahlu no Zementa fabrikās. Reseknes pulks atradās rezervē Wolderajā. Pee divīsiijas bija tilai weena batareja — 4 lauka leelgabali, kuri atradās Daugavpils pulka pozīciju rajonā. Tā tad Daugavas kreisāis krašts bija eeenemts peeteekofšči stipri un šche bija pat rezervē wefels pulks. Artilerijas gan bija pahraf maš, bet šche muhšu artilerijas truhkums kompensējās ar Saheedroto artilerijas uguni no kara lugeem, kuri atradās Daugavā.

Widsemes divīsiija, ar tai peedalitām daļām, eenehma Daugavas labo kraštu. Rajonu no Sarkandaugavas lihbs Stopineem eenehma Zehsu pulks un divīsiijai peedalitās daļas — kara skola, komandanturas rotas, studentu bataljons, juhrneeku rota un daščās zitas Rīgā atroboschās daļas. Rajonu no Stopineem lihbs Aispureešču mahjām (6 werstis uš reetumeem no Jaunjelgawas) eenehma Walmeeras pulks. Rīgas pulks atradās rezervē Rīgā. Tā tad uš Widsemes divīsiijas frontes peeteekofšči stipri bija eeenemts Rīgas rajons, lamehr uš pahrejās frontes atradās wišai mahji spehkt.

Jaunjelgawas rajonu apfargāja Kursemes divīsiijas daļas: divi bataljoni no Jelgawas pulka, weena batareja, atšewišchš

isluhku bataljons, weena rota no Bentšpils pulka un Balmecras pulka isluhku komanda; kopā apmēram weens pulks ar batareju.

Bes tam Kurfemes divīzijas komandēerim bija dots aizrahdijums noveetot divīzijas rezervi Krustpils rajonā, lai vajadzības gadījumā ar to buhtu eespehjams pabalstīt Jaunjelgavas grupu.

Tā tad no wisa us Vermonta frontes stahwoščā Latwijas karaspēka trihs zeturtdalas bija Rīgas-Bolderajas rajonā un us wisaš pahrejās frontes tikai weena zeturtdala. Armijas rezerves nebija pawisam, tas ir, nebij pilnīgi swabada, pee frontes nesaisīta karaspēka, kuru waretu pahrsweest us zitu rajonu, tur sagrupet spēklus un eesahkt kahdu jaunu operaziju. Us Daugawas kreisā krašta, Bolderajas rajonā, Latgales divīzijai bija rezervē wefels pulks, bet wīnu nebija eespehjams atdalīt no divīzijas, nepadarot Bolderajas frontes stahwokli par pilnīgi nedrošču, pat tik nedrošču, ka pee nopeetnaka eenaidneeka usbrukuma mums buhtu Daugawas kreisais krasts pilnīgi jaatstahj. Taisni tāpat newareja tilt iswests no Rīgas Wīdsemes divīzijas rezervē stahwoščais pulks, it ihpašči nemot wehrā swarīgo Rīgas nosīhmi. Vīhds šchim us wisaš frontes bija nodibinats tikai lihdsšwarš un it ihpašči Rīgas-Bolderajas rajonā. Panahkt kahdā rajonā pahrswaru par eenaidneeka spēkteem bija eespehjams tikai upuresot kahdā zītā rajonā lihdsšwaru un palekot tur par wahjaleem. Lai eenaidneeks no sawas puses newaretu ismantot to rajonu, kur mehš buhtu fronti pawahjinajušči, tad bija wajadsigs rihkotees ahtri, lamehr eenaidneeks wehl nebuhu manijis šcho spēklu pahrgrupesčanos.

Kas atteezas us muhsu karaspēka kaujas spēhjām, tad jāsača, ka apmahzības, tā ari organizazijas un apbrunoščanas sinā newareja to saukt par karaspēku šča wahrda pilnā nosīhmē. Latwijas armijas karewji un wirsneeki bija leeliski sajuhminati, isturīgi, pazeetīgi un duhščīgi; bet teem bija swešči muhsstailu taktište zihnas panehmeenti; — serwisčli pee wirsneekem bija stipri manams taktiisku un organizatorisku sinasčanu truhkums. Bet tā wirsneeki, tā ari karewji labi pasina weetejos semes apstahklus, un Latwijas karaspēks baudija milsiņu peekriščanu un wišpusiņu pabalstu no eedšihwotaju puses.

Par Vermonta armiju bija sinams, ka ta šadalaš trihs dalās: Dselsšdivīzijā, Wahzu legionā, kurā eetilpst wisi tā saut-

tee Freikorpi, un kreewu datā. Wahzu legions eenehna rajonu no Jaunjelgavas lihds Belawai, to lihdsflaitot; bes tam Wahzu legions aijsargaja ari Bermonta aismuguri no Beetawas karaspēhka usbrukumeem. Dselsdwiwija eenehna Torakalnu un tuwako apfahrti — us austrumeem lihds Belawai (to nerekhinot) un us reetumeem lihds juhrmalai (to eerekhinot); galwenee spēhkt atradās Torakalnā un rezerve — Jelgawā. Kreewu datās eenehna Sloku un juhrmalu Slokas rajonā; bes tam weens kreewu bataljons atradās Jaunjelgavas rajonā. Truhka sinu par to, zik leelas dafas atrodas us frontes un zik dauds ir rezerve šwabada karaspēhka, kursch waretu tilt pahrwests no weena rajona us otru, nepawahjinot fronti.

Bermonta armija fastahweja no wahzeem, kuri bija wehlejuschees palikt deenastā, un no sawerweteem kreewēm. Berwetās armijās naw idejas un ari naw nekahdas šajuhsmas. Starp to wahzu karewi, kursch zihnijās pafauls karā, un wahzu karewi Bermonta armijā bij leela starpiba: pirmajam bija leels moralists spēhks un šajuhma, jo winsch karoja par šawu tehwasemi, turpretim otrs sinaja, ka winsch strahdā wīšai šchaubigas leetas labā un karo tikai tadehl, lai dabutu algu un laupijumu. Wispahr, werwetās armijās salafas tikai schaubigi elementi. Bet tomehr, — leelajā karā noruhditee, labi apmahzitee un šawus eerotschus leeliski pahrsinoschee wahzi-bermonteeschi bija jausskata par loti labu un kaujas spēhjigu karaspēhku. Bermonteeschi-kreewi jau bija dauds sliktaks un wahjaks kaujas materials. Wispahr, bija janah pee slehdseena, ka Bermonta karaspēhks slaita, apbrunoschanas, tehniskās apgabdaschanas un organizazijas sinā ir pahrats par Latvijas karaspēhku, — duhschibas sinā bermonteeti-wahzeeti wareja peelihdsinat Latvijas karewim. Bet Bermonta armijai bija ari šawas wahjās pufes, kuras nahza sinamas zaur muhsu isluhku darbibu un no daschām sismigām parahdibām. Bermonta armijā nebija ihstas militaras disziplinas. Bermonteeschi-wahzi, tā karewji, tā wirsneeki — šahwās leeliski; wini mira kaujā tā ihsti karewji, — bet wini neispildija tos deenasta peenahkumus, kuri saweenoti ar sinamām dsihwes gruhtibām: wini nestahweja us lauku posteneem, bet siltās istabās; neispildija pastahwigu patruku deenastu u. t. t., luhkodami wisur dabut wīšas dsihwes ehrtibas.

No Bermonta darbības oktobri un no wina igās us weetas šahweschanas bija janah pee slehdseena, ka tur ar kara-

špehla wadibu kaut kas naw ihsti kahrtibā: waj tur nu fr šar-
 starpeja rihweščandš un nepallaušiba, patwariba, waj kas tam-
 lihdsiģš; — bet žitadi nebija iščlaidrojama eenaidneeka ilgā
 beščarbiba. Bešč tam wiši eedšihwotaji išturedžš aħrkahrtigi nai-
 digi pret Vermonta karaspehku. Tā tad muššu armijai bija
 eespehjamš ismantot Vermonta armijas šchahdas wahjāš pu-
 šes: dižžiplinas truhkumu, — žaur lo žehlāš daudšas taktištās
 pawirščibas, — žensčanos ušturedžš sem pajumtes, bet ne
 uš lauka, un noteiktas sistematištās wiršpawehlneezibas riščo-
 ščanas un wišpahr žara un ļaujas operaziju wadiščanas
 truhkumu.

2. Ušbrukuma plans.

Tā politiškee, tā militaree apštahki prašija Tornkalna at-
 šwabinaščanu; bešč tam militaree apštahki prašija operaziju
 eesahļščanu žil ween eespehjamš aħtraki; aħtraki nekā to buhtu
 eesahžis eenaidneekš un lameħr wehl Daugawa naw pilnigi aiš-
 ņalusi. Tapeħž bija jaišwehlaš operazijas-ušbrukuma wiršeens un
 jaišstrahdā ušbrukuma plans.

Ušbrukuma wiršeeni wareja buht waitaki: 1) pahriwest štipru
 karaspehku uš Wentšpili un Deepaju un tad no tureenes ušbrukt
 Vermonta aismugurei; jeb ari pahriwest špehkuš uš Jaunjel-
 gawas rajonu un no tureenes ušbrukt Vermonta flangam un
 aismugurei; jeb wehl labaki — reišē ušbrukt no Wentšpils un
 no Jaunjelgawas wiršeeneem. 2) Pahrzeltēš pahri Daugawu
 kaut kur starp Stopineem un Jaunjelgawu un, wiršotees uš
 deenwideem, atgreest Vermonta Jaunjelgawas grupu un tajā
 paščā laikā apeet ari Vermonta labo flangu. 3) Ušbrukt no
 Riģas-Wolberajas rajona Vermonta nožeetinatai frontei.

1) Pirnam wiršeenam bija šchahdas labas un šliskas pušes:
 Pateizotees tam, ka muššu armija darbojās muššu pašču semē,
 kur eedšihwotaji to pabalštija, kas wišadi ļaiteja eenaidneekam,
 tā ari pateizotees tam, ka bermonteeschi stahweja titai muiščās
 un pilšehtās, bija janahļ pee šleħdseena, ka wišidbewigaki ir
 ušbrukt Bermontam no šahneem un no muguras: t. i. atstah
 žil ween maš eespehjamš karaspehka Riģas un Daugawas ap-
 šargasčanai, bet wišu pahrejo armiju pahriwest uš Vermonta
 flangeem — Wentšpili un Jaunjelgawas rajonu, un tad pla-
 šchā frontē eesahļt ušbrukt eenaidneeka flangeem un aismugurei,

tahdâ weidâ apejot un eelenzot wiſu Vermonta armiju. Ar ſchahdu Vermonta armijas apeefſchanu un eelenſchanu ta buhtu ſpeesta waj nu loti ſteidsigi atkahptees no Rigas un Jelgawas, jeb ari ta kriſtu ar wiſu kara materialu guhſtâ.

Bet ſchahdu planu mums nebija eeſpehjams iſweſt dſihwê. Wiſpirims mums nebija karaspehka, kuru waretu nonemt no Rigas waj Daugawmalas frontes; karaspehka mums knapi peetika preekſch Rigas un Daugawas apſargaschanas. Dtrkahrt — preekſch tam, lai eeſahktu eenaidneeka apeefſchanu un aplenkſchanu plaſchâ frontê, ir wajadsiga artilerija, kuras mums nebija. Bija gan preekſchlitumi — formet partisanus preekſch ſchahda apeefſchanas manewra iſpildischanas; bet partisani naw pahrwaldami un wadami, tapehz tee newar iſweſt kahdu ſiſtematiſku planu, kas buhtu ſaweenots kopâ ar wiſpahrejâm operacijâm; weetejee eedſihwotaji zeeſch no partisaneem nê maſal, kâ no eenaidneeka, un ari partisaneem ir wajadsiga artilerija. Trefſchahrt, nebija wairs laika preekſch kaut kahdas ilgâs ſagatawoſchanas. Uſbrukums bija nekawejoſchi jaeeſahkt, jo zitabi Vermonts wareja uſmoſtees no meega un eeſahkt no ſawas puſes uſbrukumu.

2) Preekſch tam, lai waretu pahrzeltées pahr Daugawu kaut kur ſtarp Stopineem un Jaunjelgawu, bija wajadsigi leeli ſagatawoſchanas darbi: ſagatawot pahrzelamos lihdselkus pirmajâm dalâm un tiltu galweneem ſpehkeem; tad — ſafonzentret pret ſcho weetu karaspehku un peeteeloſchi dauds artilerijas, Sinams, wiſa ſchi ſagatawoſchanas newaretu palikt eenaidneekam nepamanita. Pateizotees tam, ka wina karaspehks bija dauds kuſtigaks, winſch buhtu paſpehjis ſawilkt pret ſcho weetu ſtipras reſerwes, un nemot wehrâ, ka eenaidneekam artilerijas bija deeſgan, bet mums loti maſ, — ſchahda Daugawas forſchana waretu beigtees loti behdigi.

3) Nemot wehrâ to, ka Vermonta armija wiſpahr bija ſtiprata, nekâ Latwijas armija, un ka jau 9. oktobrî muhſu karaspehks bija dabujis treezeenu, — bija janahkt pee ſlehdſeena, ka uſbrukt Vermontam Tornkalna-Jelgawas wirſeenâ buhtu nepareisi; — jo Vermonts bija jau noſtiprinajees un ſcheit atradas wina galwenee ſpehki. Un tapehz tee paſchi muhſu ſpehki, kuri 9. oktobrî newareja aifturet Vermonta karaspehka uſbrukumu, ari tagad newareja buht ſpehjigi to iſſiſt no apzeetinatâm poſizijâm. — Weſt muhſu maſo armiju teeſchi frontalâ

usbrukumâ — tas buhtu usstatams wismaf par loti riskantu panehmeenu.

Bet schim usbrukuma wirseenam bija loti svarigas isde-wibas. Wispirms schint wirseenâ mehš warejam artilerijas sinâ buht stipraki par eenaidneeku, jo Sabeedroto flote loti laipni peedahwaja wisšpehzigako artilerijas pabalstu tik tahlu, zif tik winu leelgabali sneeds, un wini sneedsa lihds 12 werstim. Us kara kugeem ir weenumehr wislabakee, wisjaunako sistemu leelgabali un tee ir ne masaki par 6 zollu kalibru; tahlaf — Sa-beedroto flotei, sinams, lahdiņu bija neaprobeshots daudsums, tā tad artilerijas uguns bija gaidama loti stipra un Latwijai it neko nemaksajoscha. Dtrkahrt, usbrukumu šche wareja eesahkt wisahtrakâ laikâ, jo muhsu spehti stahweja waj nu jau us us-brukuma weetâm, jeb ari loti tuwu pee tam. Kawetees ar usbrukuma eesahkšanu, tā es jau aistrahdiju, bij loti riskanti. Dreeschahrt, wisu sagatawoschanos us usbrukumu wareja ispildit eenaidneekam nemanot; un beidsot, ja usbrukums neisdotos, tad mehš mas ko saudetu, jo Sabeedroto flotes artilerija segtu muhsu karaspehka iseeschanu no kaujas un nedotu eenaidneekam eespeh-jas eebrukt muhsu lihdsšchinejâ pozizijâ. Šesot no wisa augšch-mineetâ, bija janahk pee slehdseena, ta wisisdewigaki ir pahreet usbrukumâ no muhsu frontes starp Rigu un Bolderaju; usbru-kumu west deenwidwirseenâ, apejot Tornkalnu no reetumeem. Schis plans bij japeenem, un winu ari peerehma.

Tâ tā walti wilzinatees bija loti riskanti, tad usbrukuma eesahkšanu nolika us 2. nowembri, tas ir, zif tik bija eespeh-jams agraki, lai gan wistuwakâs nahkoschâs deenâs bija gai-dama muhsu artilerijas papildinaschana. Gaidit nedrihsteja, jo nebija sinams, waj Bermonts gaidis.

Usbrukuma iswešchanas plans ihsumâ bija schahds. Us-brukumu sagatawot ar Sabeedroto flotes artilerijas uguni, tā tad sagatawoschana loti pamatiga. Usbrukumu ispildit Latga-les diwisijai; lai preesch usbrukšanas buhtu peeteekoschi spehti, tad peedalit Rigas pulku pee Latgales diwisijas: preesch eesah-kuma šche spehti bija peeteekoschi un wairaf ari nebija eespeh-jams peedalit, neatstahjot Rigu nedroschâ stahwolki. Latgales diwisijai galweno usbrukumu west Tames muischas (Damenhof) un Schampetra wirseenâ, apejot Tornkalnu, un pehz Tames muischas un Schampetra eekemschanas, usbrukot Tornkalnam no reetumeem un deenwidreetumeem, preesch sawa labâ spahrna

nobroschinaschanas — Latgales diviisijai eenemt juhrmalu; preekšč kreisā spahrna nobroschinaschanas — eenemt Zementa jabriku waj nostiptinatees tās tuwumā Daugawmalā.

Widsemes diviisijai apfargat Daugawas labo kraštu un, pehž eespehjas, taiisit eenaidneekam usbrukumus wišā frontē, lai šaistitu wiņa usmanibu un spehtus pee Daugawas; to pašču darit ari Kursemes diviisijas dalām, kuras atradās Vermonta frontē.

Schahds bija galwenos wilzeenos mechaniskais usbrukuma plans. Pee wiņa ispildišchanas bija jānem wehrā šefoschi moraliski faktori: 1) mums pašcheem artilerijas loti maš; bet Sabeedroto flote war un grib sneegt mums Latgales diviisijas frontē artilerijas uguns pabalstu, — tā tad no daščām weetām eenaidneeku iisist isdošees loti weegli; 2) muhsu karaspēhks ir wišpirms jaeceradina uswaret: tapehž eesahšumā jāwed tikai tahdas operazijas, kuras ir šamehrā weegli ispildamas, t. i. kurās frontes dalās šlotes artilerijas uguns jau buhs šatreekuji eenaidneeku, tur usbrukt, eenemt šchās weetas un šahšumā apmeerinatees ar maseem, bet drošcheem panahšumeem; — tahdā zekā muhsu jaunais karaspēhks palahpeniški guhs ustizibu pats us šaweem spēheem un šaweem wadoneem; 3) kad usbrukums buhs eesahšts, tad, nemot wehrā Vermonta lihdšchinejo pašiwitāti, mums wairs nebuhs šo baiditees no wiņa usbrukuma, jo wiņa galwenā wehrība buhs peegreesta muhsu usbrukuma atšišchanai, un mehš buhšim tahdā šinā nehmušchi kaujas iniaziatīwi šawās rokās.

Eesahšumam tas ir pilnīgi peeteekoschi. Ja mehš katru deenu usbruhlam un ja šcheem muhsu usbrukumeem ir tomehr katru deenu kautkahdi panahšumi, — lai ari tee wišneezigakee, — tad mehš ar to peeradinam šawu karaspēhku uswaret; un ar to pašču peeradinam eenaidneeku pee wiņa neweišmēm un eesaudšejam tam neustizibu us wiņa spēheem un wadoneem. — Šcho „peeradināšchanu“ es loti labi wareju nowehtot 1915. g., Nowogeorgijewskas zeetokņi: tā kreeweem, tā ari wahzeem šche bija kaujas šinā loti wahššč karaspēhks (jemesšargi); bet wahži bij dabujušchi kaujas iniaziatīwi šawās rokās, peeradināšā šawus šareiwjus pee uswarām, bet kreewus pee regularām neweišmēm; wahži šahšumā apmeerināšās ar loti maseem, bet drošcheem panahšumeem: wiņi usbrula ar leeseem spēheem un, pabalstīti no štipras artilerijas, tahdai šargu nodalai, — to, protams,

issita, bet tahtatu negahja pat tad, kad tas bija eespehjams, kaut ari ne bes sinama rista; — pehz schahdas nedelu ilgās darbības wīnu karaspehks jau bij spehjigs sekmiģi usbrukt betona forteem, bet kreewu karaspehks wairs nebija spehjigs tos aissargat.

1. nowembra wakarā Rīgās pulku pahrweda no Rīgās us Wolderaju — Latgales diwisijas komandeera rihzibā. Bet tani pašā wakarā israhdijās, ta 2. nowembri naw eespehjams ussahkt usbrukumu, jo Sabeedroto flote naw sagatarwojufes us intensiwās uguns atflahschanu; — usbrukumu atlika us 3. nowembri.

Schi atlikschana bij ļoti nepatihlama. Pirmlahrt, — latra rihlojuma maina atstahj sliktu eespaidu us karaspehku; otrlahrt, — eenaidneekam wareja nahkt sinams muhsu usbrukuma plans; un treschlahrt, — ja eenaidneeks teeschām buhtu issinajis muhsu nodomus, waj weenlahrschi — pamanijis muhsu karaspehka konzentreschanos Wolderajā, — tad winsch waretu atflahkt us Wolderaju artilerijas uguni. Schini gadījumā, — ja Rīgās pulks no schis bombardeschanas ari nebuhtu zeetis nekahdus saudejumus, tad tomehr wina morāliskais spehks buhtu stipri sashkuzis, jo referwu apschaudischana wispahr atstahj leelaku eespaidu, nelā karaspehka apschaudischana tad, kad winsch atrodas posizijās.

31. oktobris un 1. un 2. nowembris tika isleetoti usbrukuma sagatarwoschanai wisās nosarēs. Artilerijas un schautenu munitiju peegahdaja peeteekoschā wairumā un tuwatu pee karaspehka, tā ari nolahrtoja schis munitijas peegahdaschānu atteezīgām karaspehka dakām. Artilerijas pahrwalde strahdaja deenām un naktim bes masalās atpuhtas, sagatarwojot mehrkejamās eetaises preeksch angļu leelgabaleem, kuri bija atsuhititi bes scheem nepeezeschamajeem peederumeem, kadeht nebija wehl leetojami. Schis ļoti komplizetais darbs, kuru weiza wisfarsako nowembra ļauju deenās ar muhsu pašā lihdselkeem, ir ļauslata par weenu no muhsu artilerijas preekschnezibas warondarbeem; jo tikai ar to kluwa eespehjams pabalstit ar artilerijas uguni muhsu karaspehka tahtato usbrukumu pehz tam, kad Sabeedroto flotes artilerija scho pabalstu wairs newareja sneegt.

Beelas gruhtibas bija ar zeeschu safaru nodibinaschānu starp usbruhkoschās grupas, t. i. Latgales diwisijas, schtabu, wirspawehlneeka schtabu, Sabeedroto floti un nowehroschanas

punkteem daschadās weetas; ari ar atteezigo lihdsektu šadabu-
 ſhanu preeſch ſakaru uſtureſchanaš ſtarp Latgaleš diviſijas
 ſchtabu un wiſam uſbrukumā ejoſchām karaspehla dalām bija
 leelaš gruhtibaš. Kad karaspehla dalas ſtahw uš weetas, ſa-
 karuš uſturet ir ſamehrā weegli; bet kad karaspehla dalas pahr-
 weetojaš, un it ihpaſchi kaujā, ſakaru uſtureſchana ir loti gruhta;
 bet taiſni kaujaš laukā nepahrtrauktu ſakaru uſtureſchana ir no
 wiſleelakā ſwara. ſakari bija janodibina pahr uhdeni un wirš
 uhdenš: Latgaleš diviſija atradās wixpuš Daugawaš, un Sa-
 beedroto flote — Daugawā. Pateizoteeš muhſu ſakaru nodatu
 leelajai zentibai, un it ihpaſchi muhſu radiotelegrafa komandai,
 ſakaruš nodibinaja, un pa wiſu kaujaš laiku, tee paſtahweja beš
 pahrtraukuma un darbojaš loti ſekmigi. Bil nu muhſu truh-
 zigeē lihdſekli to atlahwa, karaspehku apgahdaja ar ſiltu apgehrbu
 un ſahbateem, kureem lauku karā ir daudš leelaka noſihme, nešā
 ſehdot poſizijaš.

Wiſpahr, ſauſſemeš karaspehla un floteš kopdarbiba ir loti
 komplizeta un gruhta; ſchiš gruhtibaš wehl paleelinajās zaur
 to, ka kopdarbiba ſcheit notika ſtarp karaspehku un floti, kuri bija
 weenš otram ſweſchi. Rigāš atſwabinaſchana ir weenš no teem
 wiſai reteeem gadijumeem, kur ſchi kopdarbiba noriteja loti ſek-
 migi. Deelajā karā man nahzās nemt dalibu Kreewijaš armijaš
 un floteš kopdarbibā, kaš noriſinajās Melnāš juhrāš peekraſtē,
 Dobrudſchā, tā ari kreewu karaspehla un rumanu Donawaš
 flotilijaš kopdarbibā. Abōš gadijumos ſcho kopdarbibu nekahdā
 ſinā newareja ſaukt par ſekmigu. Ari pee Rigāš atſwabina-
 ſchanaš gluſchi dabigi radās kaujaš kopdarbibā daſchāš gruhti-
 baš; bet pee labāš gribaš un peeleekt wiſu energiju, ſchiš gruht-
 tibaš tika nowehrtaš.

Pehz tam, kad par eenaidneeka un muhſejo ſtahwollu bija
 eeguhtāš wiſur wajadſigāš ſinaš; — pehz tam, kad ſchiš ſtah-
 wollis bija wiſpuſigi pahrdomatš un apſwehrtaš; un — pehz
 tam, kad pahrdomaſchana un apſwehrſchana bija weduſchāš pee
 weena galiga un neapgahſchama ſlehdeena, ka mums nekawejo-
 ſchi ir jauffahl uſbrukumš, — katra weltigi nokaweta deena, liſāš,
 wareja kluht par liktenigu. Perſonigi patš par ſewi waru ſazit,
 ka eš wiſwairaf uſbudinatš jutōš 31. oktobrē un ſewiſchſi 2.
 nowembri; jo ja ſchinis deenāš eenahktu ſinaš, ka eenaidneekš
 ir eefahziš kautkur ſorſet Daugawu, tad muhſu ſtahwollis buhtu
 beš iſejaš un, galwenaiš, ka ar katru nakti ſchiš eenaidneeka uſ-

brukuma warbuhtiba kļuva arveenu draudošāka. Tā veiktā nahza sinams no atrašēem dokumentēem, tad Vermonts patēsi bija nodomājis ussahkt usbrukumu 5. nowembri; ja nu mehš šcho usbrukumu buhtu šagaidiujšchi un ja tas tiktu peenahzigi wadits, tad maš tizams, la mehš us weetās štahwedami buhtu spehjušchi atsišt šcho usbrukumu. Kad bija šagaidita 2. nowembra nakts, — Latwijās štahwokli wareja jau usstatit par drušku uslabojušchos; pa nakti Vermonts neusbruks, rihtā agri mehš eesahlfim usbrukumu un, kad mehš to buhšim eesahlfušchi, — mehš warešim jau justees drošchi no pahrssteigumeem.

3. 3. nowembra usbrukums.

3. nowembri, gaismai austot, Latwijās armijai bija jāpahreet usbrukumā. Šakarā ar usbrukuma išwešchanās planu un doto pawehli, Latgales diwisijai bija pirmā lahrta jāeņem Bulku šala lihds Deelupes eetekai un pirmā lahpū rinda un jāluhko eekemt Žementa fabrika; beš tam wehl juhrmalās eekemšchanai bij dots rihtojums mehginat išzelt defantu pee Ēdinburgas. Šchis pehdejais usdewums pašchā usbrukuma sahtumā nebija wajasigs; bet tā tā wiša juhrmala — no Buldureem lihds Šlotai — ir aissargata ar Deelupi, kuru foršet ir loti gruhti, tad wajasēja luhlot eekemt juhrmalu no juhras puses, kur atkal Šabee droto flote wareja šneegt leelu palihdsību. Išzelt juhrmalā defantu wareja žeret tikai tanī gadījumā, kad šchi defanta operazija notiktu eenaidneekam negaidot. Tadehšt šchis defanta mehginajums bija jādara teeschi pirms wišpahrešā usbrukuma eesahlfchanās: kad usbrukums jau eesahžees, tad eenaidneeks ir wišās weetās daudš usmanigals. Šastanā ar dabuto pawehli un aistradijumeem, Latgales diwisijas komandeers pulkwedis Berklis eewadija usbrukumu šeloschi: nolahrtojis wišus šihlumus kopdarbibai ar Šabee droto floti, wišsch usdewa Šiguldas pulka kapitanam Muzeneekam — ar divi rotām trijos Latwijās kara flotilijas brunotos kugišchos išzeltees juhrmalā, Ēdinburgas rajonā.

Pulkwedim Wolšteinam — ar Kešeknes pulku un 2 leelgabaleem, eekemt ar labo špahruu Bulku šalu; — ar wišeem pahrešeem spehkeem eekemt lahpū liniju lihds Deelupei, eestaitot

Wahrnas frogu un wirsities tablak us Bulduru tiltu un Puhpes staziju.

Pulkwedim Krustinam — ar Daugavpils pulku un 2 leelgabaleem, eenemt deenwidus meschmalu pee Sakaru mahjam, tad, — forset Kapara grahwi un eenemt liniju: Pinuschu-Kalninau mahjas un wirsities us kaphu otro rindu. Kapitanam Kalninam ar Siguldas pulka trijam rotam buht gatawam usbrutt Zementa fabrikai.

Pulkwescha Berka, tas ir usbrukuma grupas komandiera, rezervē palika wiš Rīgas pulks un 2. eskadrons.

Jau nakti no 2. us 3. nowembri, tā pirmais, ņawu rusdwumu ņahla ispidit kapitans Muzeneeks. Stipra wehja deht desanta isbraukschana no Wolberajas nokawejas. Desants no nahza juhrmalas rajonā pee Ēdinburgas, tad bija jau gaischs. Eenaidneeks pamanija kugischus un atklahja us teem uguni. Schai operacijai wareja buht sekmes tilai tad, ja isdotos iszeltēes malā, eenaidneekam nemanot. Ja nu eenaidneeks jau bija muhsu desantu pamanijis, tad us sekmem nebija ko zeret, kapehž desants atgahja no krašta atpakal juhrā. Juhrā muhsu kugischi ņastapa ņwejneekus, kuri wehstija desanta preekschneekam, tā Kau-guros ņahwot kreeni, kuri gribot labprastigi padotees guhstā. Desanta preekschneeks dewa rihsjojumu braukt us Kaugureem. Nobrauzis Kauguros, wiensch mehginaja iszelt desantu us krašto, bet jau pirmo us krašta pusi isgahjuscho laiwu ņarehma ar loschmeleju uguni. Desants ar ņaudejumeem bija speests atgreestees us Wolberaju. Tā tad pati pirmā operacija neišdewās.

Gaismai austot, Sabedroto flotes artilerija atklahja ņawu spehžigo uguni us eepreeksch nosihmeteem mehrkeem. Reijē ar flotes artilerijas uguns atihstischanos muhsu karaspehka dalas ņahla eenemt iņejas weetas usbrukuma eesahlschanai. Kad spehžigā flotes artilerijas uguns bija jau nopostijusi eenaidneeka pozizijas un nodarijusi eenaidneekam ņaudejumus, tad scho uguni pahrneņa us eenaidneeka aismuguri. Tani pašchā brihdi muhsu karaspehks eesahla ņtrauju usbrukumu wišā frontē. Usbrukumu pabalstija ari muhsu batarejas un brunotee wiņzeeni, kuri at-radēs Rīgas rajonā un apschaidija eenaidneeka batarejas Torņkalna rajonā, tā ari tureja ņem uguns galwenos zelus un krustzelus, nelaujot eenaidneekam ņwabadi pahwectot ņawas rezervēs.

Strauji eesahktais un labi waditais usbrukums gahja sekmiigi uš preekschu. Ap plkst. 12. jau Reseknes pulka labais slangs bija istihrijis wišu Buktu salu no eenaidneeka; ar zentru tas bija eenehmis Wahrnas trogu un lahpas pee Leelupes. Daugawpils pulks weda usbrukumu ne masak sekmiigi: ar sawu labo slangu tas turejās uš weenas linijas ar Reseknes pulka kreiso slangu; ar sawu zentru un kreiso slangu tas, heraugotees uš stipru eenaidneeka loschmeteju un minmeteju uguni, bija eenehmis meschmalu un lahpu pirmo liniju. Masakas sekmes bija kreisā slangā. Pehz tam, tad Sabeedroto flotes artilerija bija apschaidijusi Zementa fabriku, Siguldas pulka rotas pahrgahja straujā usbrukumā, bet tika sanemtas ar stipru eenaidneeka uguni. Domehr schis rotas eenehma Forsa fabriku un Sebergu mahjas, bet tahtlak tikt newareja. Artilerija nebija spehjiga sagraut Zementa fabrikas beesās ehlas, kurās eenaidneeks meerigi sehdeja un tureja wišu pilnigi atklatu aptahrtni sem labi mehrketas loschmeteju un minmeteju uguns. Tā tad jau ap plkst. 12 wišā frontē mums bija leeli panahktumi: wišā frontē eenaidneeks bija padsihts atpakal. Preeksch pirmās usbrukuma deenas ar scheem panahktumeeni wareja apmeerinatees. Bet muhsu karaspehts turpinaja usbrukumu tahtlak.

Ap plkst. 14. jau Reseknes pulks bija ar sawu labo slangu nogahjis lhdsi Bulduru tiltam un ar sawu kreiso slangu atradās netahlu no Puhpes stazijas. Tā tā Reseknes pulka kreisais slangs wirsijās uš Puhpes staziju, tad Daugawpils pullam bija jamaina wirseens uš kreiso pusi. Mainidams wirseenu uš kreiso pusi (laujas laikā gruhta operazija) Daugawpils pulks bija safneedsis ar labo spahrnu lahpu otro rindu pee Tames muischas un ar sawu kreiso slangu — Kleista muischu.

Reseknes un Daugawpils pulku sekmes sajuhsminaja ari kreisā slangā atrodoschās Siguldas pulka rotas: tās gribeja wišadā finā eenemt Zementa fabriku. No jauna Sabeedroto flotes artilerija apschaidija Zementa fabriku un no jauna Siguldas pulka rotas pahrgahja straujā usbrukumā, bet atkal tās tika sanemtas ar meerigu un labi mehrketu loschmeteju uguni, un usbrukumu pilnigi atsitā. Lai sadragatu Zementa fabrikas beesās seenas, bija wajadsigs milsigs artilerijas lahdiņu daudsums un leelaku kalibru artilerija. Kamehr schis beesās seenas nebi'a sadragatas, hermonteeschu loschmetejnceeti wareja justees droshchi un bija spehjigi atjift katru usbrukumu ar labi

mehrketu uguni, pateizotees it ihpaſchi tam apſtaſklin, ta wiſa Zementa fabrikaſ aplaſhrtne pret ſeemekeem un reetumeem ir pilnigi atklahts un lihdsens laukſ.

Ap plſſi. 16. jau Reſeknes pulks bija eenehmis Bulduru tilta galu, tahtlaſ Slepperu krogu un Piatu muiſchu, ar kreiso ſlangu taſ bija eenehmis Puhpeſ ſtažiju un no pehdejās uſ auſtrumeem peeflehhjees pee Daugawpils pulka labā ſlangu. Daugawpils pulks bija eenehmis (uſ auſtrumeem no Reſeknes pulka kreisā ſlangu) kaſpu otro rindu; ar waronigu ſtrauju uſbrukumu taſ bija pat eenehmis Tames muiſchu un Jauno muiſchinu (Neuhof). Bet pulks jau bija zeetis ſtiprus ſaubejumus un tam bija jauſtura plaſcha fronte, tapehž, kad eenaidneekſ pahrgahja ſtiprā pretuſbrukumā, wahjās pulka dakas iſſita no Tames muiſchas, kura palika eenaidneeka rokās. Tahtlaſ pa kreisi no Daugawpils pulka lihds Daugawai (uſ ſeemekeem no Zementa fabrikaſ) eenehma poſiziju Siguldas pulks.

Tuwojās wakarſ, tapehž tika pavehlets uſ ſchis linijas pagaidam apſtahtees, tahtlaſ newirsitees un taiſit eerakumus, lai waretu weeglaſi atſiſt warbuhtejoſ eenaidneeka nahts pretuſbrukumus. Wiſas karaſpehka dakas bija ſtipri noguruſchas, tapehž bija japaehdina kareiwji, jalauij teem atpuhſtees un apſilbitees. Pa nahti bija jaſawed wiſſ kahtribā, japapildina karamaterials, ar wahrdu ſaſot — jaſagatawojas uſ nahtoſchās deenas tahtlaſu uſbrukuma weſchānu.

Ari žitās frontēs 3. nowembrī ſekmigi un energiſki iſpildija wiſus dotoſ uſdebumus. Lai uſwaretu lauijā, ir jabuht ſtiprakam. Bet naw nemaſ wajadſigs buht ſtiprakam wiſā frontē; pilnigi peeteek, ja mehſ eſam ſtipraki tajā weetā, kur žribam dot eenaidneekam galweno treezeenu (ſchoreij ſtarp juhrmalu un Torakalnu) un tani laiſā, kad teek iſdarits ſchis treezeens. Treezeenu newar iſdarit wairakās ſtundās, bet paet wairakās deenas; tā tad eenaidneekam ir laiſa deesgan ſawillt ſew uſ treezeena rajonu leelakuſ ſpehkuſ. Bet lai nedotu eenaidneekam eeſpehju ſawillt leelakuſ ſpehkuſ tajā weetā, kur winam doo treezeenu, nepeezeefchami wajadſigs ſaiſtit eenaidneeka uſmanibu un ſpehkuſ wiſā pahrejā frontē. Tapehž ſchi eenaidneeka ſpehku ſaiſtiſchana wiſā frontē ir ne maſal no ſwara, lā pati treezeena iſweſchana: ja eenaidneeka ſpehki nebuhs ſaiſtiti, tad muhſu treezeens neiſdoſees.

Genaidneeka spehku faistifchana wiſa pahrejä frontê bija uſdota Wiſſemes diwiſijai (beſ Rigaſ pulka) un Jaunjelgawas grupai, kura bija atdalita no Kurſemes diwiſijas dalâm. Wiſa Daugawas peekraſtes Rigaſ rajonâ tika uſtureta intenſiwa ſlinſchu un loſchmeteju uguns; minmeteji apſchaidija kreifo kraſtu; tablſchahweju batareja un brunotais wilzeens ſchahwa uſ daſchadeem mehrteem Tornalnâ. Behſu pulks mehginaja pahrzeltēes uſ kreifo kraſtu. Balmeeras pulks iſſuhtija uſ kreifo kraſtu wairatas paſtiprinatas iſluhku nodatas. Iſluhkeem iſdewâs aiſkluht deefgan tablu (lihds Merzendorpas un ſkattu mahju rajoneem), un tee bija ſparigi apſchaidijufchees ar eenaidneeku. Nebija no ſwara, ka Behſu pulka pahrzelfchandâs mehginajums neiſdewâs un ka Balmeeras pulka iſluhku partijas bija padſihtas atpakaļ, bet bija no ſwara, ka gar wiſu Daugawmalu eenaidneeks jutâs apdraudets un tapehž newareja Daugawmalâ iſpehkuſ pamafinat.

Wehl ſekmigati bij panahkuſi eenaidneeka faistifchanu 3. no-wembri muhſu Jaunjelgawas grupa. Jaunjelgawas rajonâ uſ 40 werſtis platas frontes atradâs Wahzu legiona Badenes pulks (diwi bataljoni un kreewu nodala pulkweſcha Adamowitſcha wadibâ, faſtahwoſcha no wiſam eerotſchu ſchirâm, — pauiſam ap 1000 zilweku; kreewu nodalai bijuſi peedota wahzu loſchmeteju rota leitnanta ſkraſta wadibâ). Muhſu Jaunjelgawas grupa eefahkuſi uſbrukumu rihta krehſlâ 3. novembri. Uſbrukums weſts galwenâ lahrtâ pret Adamowitſcha fronti; uſbrukums weſts ar tahdu ſtraujumu, ka kreewu fronte pahrrauta, kreewi pilnigi ſakauti un mellejuſchi glahbinu behgſchanâ. Muhſu karaſpehks celauſees bermonteeſchu rajonâ 12 werſtis diſikumâ. Stipru pretſchanos iſrahbijuſi leitnanta ſkraſta loſchmeteju rota, kura, lai gan tikufi eelenkta, tomehr iſſituſees zauri un otru deenu peeweenojufees pee Badenes pulka, noeedama rinkî ap 35 werſtis. Tikai nedot kaujâ pehdejâs reſerwes, bermonteeſchu Jaunjelgawas frontes preekſchneekam, ritmeiſtaram Krauſe d'Alwiſ iſdewees aiſſargat Taurkalnes ſtaziju. Dauds kreewu bij guhſtâ krituſchi; kreewi paſaudejuſchi $\frac{1}{4}$ no ſawa faſtahwa, pahrejez pilnigi iſklibuſchi; toſ wajadſeja laſit kopâ un no jauna formet no teem rotas — tuwakâ laikâ tee wairs naw bijuſchi ſpehjiigi nemt kaujâ dalibu. Behž ſcha uſbrukuma muhſu Jaunjelgawas grupa atkal atgahja uſ wežâm weetâm, jo preekſch tablatas wiriſchandanâs truhſta ſpehku un galwenais — artilerijas. Schini

brihdi tahtlala wirsiſchanās ari nebij wjadſiga. Sawu usde-
wunu — ſaiſtit eenaidneeku — Jaunjelgawas grupa bij iſpi-
dijuſi ahrſahrtigi ſekmigi: Vermonta labais ſpahns ar ſcho
uſbrukumu bijis tiſ ſtipri apdraudets, ka taſ baidijees tilai
par ſewi un tam naw ne prahtā nahzis ſuhtit lahdu ſawu daſu
uſ Rigas fronti. Tā tad Dſeļſdwiwiſija pee Torkalna newareja
dabut palihdſibu no Wahzu legiona no Jaunjelgawas rajona:
taſ bij weenigais, ko mums wjadſeja ſaſneegt ar muhſu labā
Daugawas kraſta un Jaunjelgawas grupas karaspehta darbibu,
kamehr nebuhs iſſchirta lauja pee Torkalna.

Apſtatot pirmā uſbrukuma deenā guhtās ſekmeš, ir ja-
ſaka, ka panahkumi bija daudš leelaki par teem, kurus ween
jau wāretu atſiht par peeteekofcheem: wiſa fronte bija ſtipri pa-
wirſijuješ uſ preekſchu; Daugawpils pulks Jaunās muiſchinas
(Neuhof) rajonā bija ſanehmis diwi leelgabalus (no teem weens
tika atkal paſaudets, eenaidneekam pahrejot pretuſbrukumā), bija
eeguhti ari wairaki loſchmeteji, minmeteji, ſlintes un zits kara
materials. Te japeeſihmē, ka to loſchmeteju ihto ſkaitu, kuri
tika eeguhti ļaujās, karaspehta daſas nekad neuſdewa pareiſi,
baididamās, ka toš wineem war atnemt un atdot lahdai zitai
karaspehta daſai, kurai ir maſak loſchmeteju.

Kaujaš pirmā deena jau apſtiprinaja eepreekſchejo apreh-
linu, — ar lahdēem taktiſkeem panehmeeneem ir mums wiſiſde-
wigaki uſbrukt eenaidneekam: eenaidneekam netihl ſtahwet uſ
ſlaja laufa; taš ſehſch mahjās un muiſchās, mitinadamees aiš
atmenu ſeendām — tadehl muhju karaspehlam ir jaeet pahri lau-
keem un zauri meſcheem un jauſbrukt eenaidneekam no jahneem
un no muguraš. — Kur taš naw eeſpehjams (peem. Zementa
fabrika), tur nawa paredſamas ſekmeš. — Wehl jaatſihmē taš
ſtraujums, ar lahdu muhſu karaspehks uſſahka uſbrukumu. Da-
ſchās weetās gahja gruhti, bet taš tika pahrwaretas. It ihpaſchi
nahzās zeest Daugawpils pulkam, forſejot ſem eenaidneeka uguns
Kapara grahwi, kurſch wehl nebija aiſſališ.

Wiſu deenu, — tā no karaspehta daſām, tā ari no nowehro-
ſchanas punkteem, — tika manita eenaidneeka pušē nerwoſa ku-
ſtiba un nerwoſi-ſteidiſiga uguns; — taš leezinaja, ka eenaid-
neeks muhſu uſbrukumu nawa gaidijis, un muhſu panahkumi
to bija padarijuſchi nerwoſu. Tadehl mehš warejam buht mee-
rigi un droſchi turpinat ſawu eeſahkto darbu.

Bija šaremtas šinas, la bermonteeschi wirsas us Talsēem, Wentspili un Leepaju; tas bija nepatīkami politiskā šinā; bet, ūtatotees no stratēģiskā weedokla, tas mums bija ļoti īsbewīgi: jo tahlak aīšwirsas eenaidneeks us Wentspils un Leepajas pusi, jo wairak tas īšwaida šawus spēhtus, un īšškiroschā ļaujā pēe Rīgas wina dadas buhs stipri noguruschas. Tapēh; us šchās linijas bija jātaīša eerakumi, lai waretu weeglaki atīstī eenaidneeka warbuhtejos pretusbrukumus. Bija jāšawed wīšs ļahrtībā, jāpapildina karamaterials, jāpaēhdina ķareiwji un jāļauj teem atpuhstees un apšilditees, — ar wahrdu šakot — jāšagatawojas us nahšeschās deenas zihnam. — 3. nomembri ari zītās iron- tēs tika šekmīgi un energiski īspilditi wīš botee usdewumi.

4. Usbrukuma tahlakā gaita.

4. nomembri bija pawehlets turpinat ļauju šassanā ar agrako planu. Tā ļā Rīga bija jau puslihdš drošcha no eenaid- neeka usbrukuma, tad Latgales diwīšija tika pastīprinata ar brunoto automobili — „Kursēnneeku“, un tai peedalita no galwenās artilerijas pahrwalbes šagatawotā haubizu batareja.

Nakti no 3. us 4. nomembri eewadija ļaujā Rīgas pulku pulk- wešcha Apina wadībā. Rīgas pulku eeweda ļaujas linijā starp Rešeknes pulka kreīšo un Daugawpils pulka labo slangu, lai šamasinatu stipri zētuschā Daugawpils pulka ļaujas sektoru un pakahpeniski īšwestu šcho pulku rešerwē. Pulkwedis Apinis eesahla naktis usbrukumu: Rīgas pulka otrais bataljons beš ļaujas eenehma Dames muišchu, bet tahlak us preekšchu netika; tad tika usdots trescham bataljonam, kapitana Šassmana wadībā, eenemt Solitudi un Annas muišchu, pēe kam kapitanam Šass- manim tika padotas ari preekščā atrodoschās otrā bataljona rotas. Neštatotees us to, ļa ķareiwji nebija apmahziti naktis ope- razijām, kapitans Šassmans spēhdoschi īspildīja usdewumu un lihdš gaišmas eestahšchanai bija eenehmis ķahpas pēe Nordēku muišchas, Annas muišchu un Solitudes staziju. Kapitana Šass- mana naktisusbrukumu wisleelatā mehrā weizinjaja Daugawpils pulka komandēeris pulkwedis Krustīnš, nepahrtraukti ūsture- dams šafarus ar kapitanu Šassmani un nodrošchinadams tā slangu. Gaišmai austot, kapitans Šassmanis jau bija nostīprina- jees us eenemtām weetām un, neštatotees us eenaidneeka uguni,

zeeschi tureja šavās rotās Solitudes staziju un Annas muischu. Šchinī naktis usbrukumā Rīgas pulks bija šāņemis 8 loschmetejus. 4. novembrī deenā Rīgas pulks, wehledamees, lai wina kreisā slanga rotu nomainitu Daugawpils pulks, atšauza šcho rotu no pozīzijas, no lahpām pee Kordeku muišchas; Daugawpils pulka rotas wehl nebija pašpējuschas nonahkt us šchim lahpām, tad tās jau eenehma eenaidneeks, kapehž Daugawpils pulka labais slangs palika pee Bites mahjām.

Rīgas pulka stahwoellis Solitudes-Annas muišchas rajonā bija loti gruhts: pulks bija eedrahsees tā kihlis eenaidneeka frontes widū, un tapehž atradās sem pastahwigas slangu uguns no divi pusēm. Rīgas pulks newareja tikt tahtal us preekschu, kamehr nebija wirsijuschees us preekschu wina laiminu pulki; pee tam Rīgas pulka kreisajā spahrnā wirsītees us preekschu nebija isdewigi, jo tur bija jaet sem slanga uguns no Tornkalna. — Bija jagaida, kamehr ees us preekschu Reseknes pulks; šchim pulkam bija gara aismugures linija un tas prasija šinamu laiku preeksch wisa wajadsīgā peegahdaschanas. Wes tam, Reseknes pulkam pastahwigi wirsītees us preekschu, paleelinajās ari wina kaujas sektors; jo šchi pulka labais spahrns palitās us preekschu, Bulku salā, un resekneescheem bija jaapsfargā Leelupe, — no winas grihwas lihds Bulduru tiltam. Bija jaisdara špehku pahrgrupeschana un tas prasija šinamu laiku. Tadehl Latgales diwisijas datās 4. novembrī tīkai masleet pawirsijās us preekschu, lai uslabotu šawu stahwoelli. Eenaidneeks mehginaja daschās tweetās pahreet pretusbrukumā, bet tika atšists. Tā tā wisa juhrmala — no Buldureem us reetumeem — atradās eenaidneeka rotās, tad winšch bija peebrauzis pa Leelupi no Jelgawas puses, un zentās pahreet usbrukumā, gar Leelupes labo krastu, bet ari šcheit tika atšists no Reseknes pulka nenogurstošchām rotām.

Rīgas rajonā us Daugawas labā krasta usstahdija Tornkalna apšchaudischanai jaunās batarejas; pateizotees muhsu batarejām un muhsu brunotam wilzeenam, eenaidneeka brunotais wilzeens nedrihksteja parahdītees Tornkalnā, bet turejās Bihrinmuišchas wiršeenā. Žehsu un Walmeeras pulki loti šemīgi turpinaja isluhtu darbību kreisā Daugawas krastā. Muhsu brunotais wilzeens, nozehlis leelgabalū un pahrwedīs to ar šchluchtneekem us Jaunjelgawas rajona pozīzijām, bija apšchaudijis Taurkalnes staziju un Jaunjelgawas-Taurkalnes leelzetu,

lapēh; eenaidneekam radās eespaidš, it tā mums tur buhtu eeradufēs jauna batareja.

Muhsu waronigee lidotaji tā 3., tā ari 4. nowembri isbarija deenā wairakus isluhtoššanas lidojumus un sneedsa loti pamatīgās šinas par wisu, kas notikās eenaidneeka aismugurē, tā ari usrahbija weetas, kur atradās eenaidneeka batarejas.

4. nowembri no Deepajas peenahza šinas, ka eenaidneeka brunotais wilzeens atrodas Dubenas stazijā un no tureenes apšchanda Grobinas staziju un pilsehtu; jau bija notikusšas sadursmes starp muhsejeem un eenaidneeka isluhtu partijām; Wentšpils rajonā eenaidneeks bija eenehmis Mutinu un Ugahli. Šchis šinas bija newisai patihlamas, bet muhsu militarajam stahwockim wist šchee notikumi nedraudeja; gluschi otradi, — Rigas atšwabinaššanas operacijām tas wareja nahkt tikai par labu.

4. nowembra pehzpusdeenā Karaspehka daļās nostiprinajās eenehtajās weetas un noorganiseja pretušbrakumu atšichanu; nostiprinašchandās bija no fewišchi leela šwara Rigas pulkam, kuršch šawa tahlu us preekšču isbihditā stahwocka deht tila loti stipri apšchaidits ar minmeteju un artilerijas uguni.

Wisu nakti no 4. us 5. nowembri eenaidneeks darbojās loti energiski, ušturedams špehzigu artilerijas un minmeteju uguni, fewišchi Rigas pulka kaujas sektorā. Nakti Rigas pulks mainija Daugawpils pulku, kuršch bij stipri zeetis. Rigas pulks atšita wisus pret winu wehstos usbrukumus, pee tam pašchā pirmā kaujas deenā šanemdams 9 loschmetejuš.

5. nowembri no rihta eesahlās tahlaka kaujas darbiba. Pehz divi pirmo deenu lopdarbibas ar flotes artileriju, isnahza mašs pahpratumš starp Sabeedroto floti un muhsu Karaspehku. Sabeedroto flotes komandeeris, juhras kapitans Brifšons, pasi-noja, ka us preekšču flote wairs neustureschot tik intensiwu artilerijas uguni, tā lihds šchim, jo ta esot pilnigi weltiga munizijas tehreschana šchaujot tikai us to puši, kur atrodas eenaidneeks, jo lah dini nekriht tur, kur wajabšigs; bet ja muhsejee warot noorganiset nowehroschonu, lai pehz latra šchahweena waretu ahtri pasinot, kur ir fertš, tad winsch labpraht turpinaschot bermonteeschu apšchaidišchonu.

Flotes artilerija parasti schauj tikai us redsameem mehreem, jo tas ir galwenais juhras kaujas weids. Wispahrt, kad teel schautš us neredsameem (no batarejas) mehreem, tad ir

nepezeeschami wajadsigs laut fur buht nowehrotajam, kursch redsetu mehrki un schauschanas resultatus un waretu koriger schauschanu. Dai slotes artillerija waretu selnigi apschaudit winai nerebsamus mehrkus, tad wajadsigs, la buhtu nowehrotaji, kuri reds, fur kriht katrs schahweens, un par to sino schahweeem. Bet lai to eerihkotu, preeksch ta mums truihta lihdsektu; un ir jafchaubas, waj wispaher to ta eespehjams eerihkot slotè, la ni sauffemes batarejam. Tapehz tika peenemta schahda eefahrt: la slotei, ta ari karaspehka dalam bija isdotas kartes, us kuram wijs kaujas rajons bija sadalits kwadratos; us dascheem kwadrateem bija no fugeem sarebsami preekschmeti — torni, meschi u. t. t., slotes artillerija ismehginaja lihd scheem redsameem preekschmeteem, un tad, pehz aprehkina no kartes, pahrnefa uguni us to kwadratu, us kuru tika no karaspehka dalam peeprafits slotei atklat uguni. Schee peeprafijumi la ari sinojumi par labu waj sliktu krischanu, tika doti zaur Latgales diwisijas radio-telegrafu. Sinams, pee schahdas schauschanas trahpischana bija loti slihta; karaspehka dalas par to sinoja us sloti, un tas bija eemeflis, tadelt flote negribeja wairz schant pee tahdeem apstahleem. Zitadi eefahrtot schauschanu nebija eespehjams; un tomehr galu gala ar schauschanas gala resultateem wareja buht pilnigi meerà: slotes artillerijas uguns needfa milsiigu pabalstu muhsu kareiwjeem, pazeldama winu gara stahwolli; un reise ar to, atstahja loti nospeedoschu eespaidu us eenaidneeku. Eenaidneeks jau nesinaja, waj lah dini kriht sinamà weetà nejausch, jeb tee teef us to mehrketi; pee tam eenaidneeka karawihri tomehr atradàs waj nu tanis weetàs, fur lah dini krita, waj scho weetu teeschà tuwumà; un tapehz scheem lah dineem bija leels eespaids. Pateizotees schai schauschanai, mehš bijam jau safneeguschi leelus panahkumus un, turpinot tahdu pat schauschanu, bija parebsami panahkumi ari us preekschu. Tapehz slotes komandeerim apgalwoja, la artillerija strahda loti labi, un sinas par netrahpischanu ir — weentahrschz pahpratums; slotei pee komandetam tulkam dewa aistrahdijumu, lai sinas par netrahpischanu pahrtulko laut la zitadi. Ari pehz tam slotes artillerija trahpija reti, bet resultati weenmehrer bija loti labi.

Pehz plst. 1 eenaidneeks eefahka pretusbrukumu, wehredams to pret muhsu labo spahrnu. Ar fugischeem no Zelgawas peeweistàs referwes, iswirsidanàs kaujas kahrtiba starp Deelupi un Babitscha eseru, eefahka usbrukumu Resefnes pulka dalam,

kuras eenehna Bulduru tilta galu un Freedaines staziju; eenaidneeka kahjneelus pabalstija brunotee kugišchi ar loschmeteju un masa kalibra ahtrichahweju leelgabalu uguni; uguni atklahja ari pretineeka lauku batarejas. Reseknes pulka rota ar labi mehrketu flinschu un loschmeteju uguni peejspeeda eenaidneeka sehdes atkahptees. Pehz kahdas stundas, ap plst. 3, eenaidneeks no jauna pahrgahja usbrukumâ ar apmehram 2 rotâm kahjneeku, brunotu kugischi un artilerijas pabalstits, lâ ari ar flinschu uguni no Leelupes kreisâ krasta. Pehz neilgas, bet sihwas ugunskaejas Reseknes pulka rotas bija speestas atstahst tilta galu un Freedaines staziju, pee lam leelu lomû spehleja ari loschmeteju sabojaschanâs. Pateizotees pulka un bataljonu komandeeru energiskai rihzibai, loti ahtri peewilla reserwes, kuras pahrgahja pretusbrukumâ pret eenaidneeka slangu, kad eenaidneeks wehl nebija paspehjis sakahrtotees un nostiprinatees. Eenaidneeku isjita no Freedaines un tilta gala, winsch jahla atkahptees, apjuka un tika isklidhinate. Dehl schi eenaidneeka pretusbrukuma Reseknes pulks 5. novembri newareja ussahlt nekahdas operazijas. Frontes stahwollis bija tahds, ka usbrukumu bija isdewigi wehl tikai no Reseknes pulka sektora un no Rigas pulka labâ slanga sektora. Rigas pulka kreisam slangam un Siguldas pulkam bija eespehjams isdarit tikai frontalu peeres usbrukumu Tornakalnam; no schahda frontala usbrukuma wareja gaidit tikai saudejumus, bet ne sekmes. Tapehz ja nu Reseknes pulkam neisdewas eesahlt operazijas, eenaidneeka pretusbrukumu dehl, tad ari zitâm frontes dalâm bija japaleek us weetas.

5. novembra wakarâ muhsu karaspehks us Daugawas kreisâ krasta eenehna schahdas pozizijas: Bulku salas deenwidreetuma galu, Wahrnas krogu, Freedaini un Bulduru tilta galu, Slehpereu krogu, Pinku muischu, Bukultus, kahpas, kas 1½ werstis us deenwidaustrumeem no Puhpes stazijas, dselsszela liniju no schim kahpâm lihds Solitudei, Annas muischu, kahpu rindas reetumos no Nordekeem, Jauno muischinu, dselsszela buhdu „B. W.“ pee Siena muischas (Essenhof) un Ahbolineem. Tâ tad muhsu karaspehks schajâ deenâ nekur tahlu us preekischi nebija wirsijees. Us Daugawas labâ krasta lâ lihds schim tika sistematiski isweita eenaidneeka spehtu un usmanibas saistischana.

Brunotâ diwisiona komandeeers kapitans Grosbars bija no rihta organisiejis issubtoschanas gahjeenu pahr Daugawas tistu; isluhku partija bija laimigi pahrgahjuşi pahri un atpakal, sa-

zeldama eenaidneeka pušē leelu uštraukumu. Studentu bataljons bija pahrzehlis ņawu ņargu poņteni uš ņaku ņalu. No Rīgas lībdi ņaunjelgawai muhņu iņluhku gaņjeeni bija pilnīgi ņaņneeguņchi ņawu mehri: uš kreisā Daugawas kraņta parahdijās jaunas batarejas, loņhmeteji un ņargu poņteni; — tā tad eenaidneeka ušmaniba un ņpehki ņcheit bija preekņh mums loti iņdewīgi ņaiņtiti. 5. nowembra walarā druņku nepatihkami bija tas, ņa muhņu karaspehks ņchajā deenā nebij nekur ar ņekmēm wirņijees uš preekņhu; it ihpaņchi tas bija tapehņ nepatihkami, ņa eenaidneeks ņchajā deenā bija iņdarijis pretuņbrukumus; ņafarā ar to, wirņch wareja nahkt pee pahrlēezibas, ņa ar ņaweem pretuņbrukumeem ir apturejis muhņu ofenņiwi. Rokluwis pee ņchahdas pahrlēezibas, eenaidneeks pateņņi wareja eņahkt ofenņiwi no ņawas puņes. Stipru eenaidneeka uņbrukumu tagad bija gruhtaki atņiņt, jo leela attahluma dehņ flotes artilerijai buhtu daudz gruhtaki pabalņtit ņcha uņbrukuma atņiņchanu; paņcheem ņawas artilerijas mums bija wehl pahraņ maņ.

Walarā Franziyas militarās miņijas preekņhneeks, pulkwebis Diparkē, apwaizajās, ņit leelas eņot muhņu reņerwes. — Bija jaatbild, ņa mums reņerwu pawiņam naw. — No mehņ darisņhot, ja eenaidneeks pahreetu ņtiprā uņbrukumā? — Tā ņa mums naw ņwabadu ņpehku eenaidneeka uņbrukuma atņiņchanai, tad mums jaņensņhas nekaut eenaidneekam pahreet uņbrukumā; lai to ņaņneegtu, mums paņcheem nepahrtraukti jaaturpina uņbrukums. — Pateņņibā tas tā ari bija. Ja ari kaut ņahdas reņerwes mums bija eņņehjams Rīgā ņalasiņt, tad tomehr winas buhtu loti maņas ņtipra uņbrukuma atņiņchanai. Nemot wehrā to, ņa leela attahluma dehņ nebuhtu eņņehjams norahdit ņabee droto flotei, kur katru azumirkli atrodas uņbruhkoņhas eenaidneeka dakas un ņahdas weetas wajadsigs aņņchaidit, — flotes pabalņtis buhtu daudz wahjaks, nekā tagad, kad mehņ uņbruhkam.

No Deepajas bija ņaņemta ņchahda telegrama: „Eenaidneeka brunotais wilzeens aņņchanda muhņu fronti pee Grobinas; eenaidneeka kolonas, artilerijas un loņhmeteju uguns pabalņtitas, uņbruka muhņu poņizijām, bet tika atņiņtas ar leeleem ņaudejumeem; wina lidotaji nometa bumbas un proklamazijas; angļu flote aņņchanda eenaidneeku; ņafari ar Wentņpili, Kulbigu un Wiņputi pahrtraukti.“ Tomehr uš to wiņu, ņas notika

Deepajā, newareja statitees zitadi, tā uš blakus notilumeem; galwenais bija un palika — Tornkalns.

Nakti uš 6. nov. wišā frontē eenaidneeks uštureja stipru minmeteju un lošchmeteju uguni, no kuras ņewiškli zeeta Rīgas pulks, atrašdamees pee tagadejās situazijas frontē wišgruhtalos apstahklos: wina kaujas sektors atradās ņem slangu uguns no diwi pusēm, un, šafarā ar to, eenaidneeks taišija Rīgas pulka kaujas sektorā beeshi pretušbrukumus.

6. nowembrī, šafšanā ar Sabeedroto floti, mehginaja forset Bulšuru tiltu. Pulkst. 16 Sabeedroto flotes artilerija šahka šagatawot tilta foršeschanu. Pehz tilta rajona apšchaudišchanas ņeseknes pulka strehlneeku lehdes mehginaja forset tiltu; bet uš tilta muhsu šareiwjus šarehna ar labi mehrketu lošchmeteju uguni, muhsu ušbrukums zeeta pilnigu neweiškmi; tika šmagi eewainots brunoto automobīlu lomandeeris kapitans Dseguse. Muhsu neweiškmes pee tilta foršeschanas iškšaidrojamas ar to, ka flotes artilerijai nebija eespehjams apšchaudit taišni pašchu tilta galu, kur atradās eenaidneeka lošchmetejs. Flotes artilerija newar buht til tuwos šafaros tā lautu artilerija ar šahjneekem, tadeht infanterijas ušbrukumu wareja eesahht tilai pehz šinama šarpbrihšcha, tad flotes artilerija bija pabeigusi šchant; eenaidneeks, kuršch pa flotes artilerijas šchauschanas laiku bija šautkur pašlehpēs, iškmantoja šcho šarpbrihdi, lai eememtu šawas pozīzijas pee lošchmetejeem, un šagaidija muhšejos ar lošchmeteju uguni. Tilta foršeschanu bija wajadsigs šagatawot šaussmes artilerijai, kuras mums bija ļoti maš, un tam mašumam, kas mums bija, truhka atteezigās eetaišes preetšch ahtras pahrweetošchandās un ahtras uguns atklahšchanas.

Apmehtam tanī pašchā laikā eenaidneeka lehdes ar lošchmetejeem pahrghaja ušbrukumā no Weberbelas muišchas pret Binkumuišchas un Bukultu mahju rajoneem, bet muhsu uguns šcho ušbrukumu weegli atšita.

Wišā deenwidus frontē — uš Daugawas kreišā krašta — eenaidneeks wišu deenu uštureja uguni; wišpahr, tā 5., tā ari 6. nowembrī, wišch šahka iškrahdi wairak dšihwibas. Tadeht wišzinat lihdišchinejo šahwolli bija riskanti: eenaidneeks wareja pahreet špehzīgā pretušbrukumā. — Šai nepeelaištu eenaidneeku pee šontofensiwes, mums pašcheem bija japahreet energišā ušbrukumā, un, šafarā ar to, dewa ari atteezigo rihtojumu.

Uš Daugavas labā krašta turpinājās preekšč mums ņemīga iŝluhku darbiba un eenaidneeka apŝchaudiŝhana. Studentu bataljona iŝluhki bija iŝtituŝchi eenaidneeku no Luzawa ŝalas, ŝanemdami eenaidneeka loŝchmeteju. Walmeeras pulka iŝluhki bija aiffneeguŝchi Pilskalnu un Merzendorpu. Eenaidneeks ŝahla intensiwaki apŝchaudit Daugawas kraŝtu.

Pee Rīgas bija nowehrotš, ta eenaidneeks ar rofaš grantām dragā Daugawas ledu; tā tad no Rīgas lihds pat Jaunjelgawai eenaidneeks ŝagaidija Daugawas forŝeŝchanu no muhŝu puŝes. Talab mehš warejām buht no wina usbrukuma droŝchi. Ja nu eenaidneeks wiŝā frontē — no Rīgas lihds Jaunjelgawai — domaja tilai aiffargatees, tad loti wareja buht, ta tas 'grib taiŝit pretusbrukumu muhŝu ŝpehŝteem Daugawas kreisajā kraŝtā, — pee Torņkalna. Bija pat eenaktuŝčas jau ŝinas, ta eenaidneekam ir peenaktuŝčas jaunās batarejas. Ari muhŝu lidotaji mums ŝinoja par leelām eenaidneeka ŝpehku kuŝtibām ŝtarp Rīgu un Jelgawu.

Ķemot wehrā wiŝu augŝhā mineto, uš 7. nowembri betwa rihkojumus: pulkwedim Berkim wiŝpirnis eekemt juhrmalu, ŝaiŝhinat ŝawu fronti un nobroŝchinat winas labo ŝpahrnu; — pa ŝahis operazijas laiku noŝtahdit ŝipru aiffargu nobaku Dsilnas rajonā. Dtrahrt, — ar weenu kolonu eekemt Deberbetu un Burinūs; ar otru (galweno) kolonu taiŝit energīŝku usbrukumu no Solitudes uš deenwīdeem, Tihriamuiŝčas wirŝeenā; reŝerwes turet Dreimanu-Plinkŝu rajonā. Un Daugawas labā kraŝtā — Widŝemes un Kurŝemes diwiŝijām turpinat energīŝku iŝluhku darbību, lai peewilktu eenaidneeka uŝmanību.

ŝinams, usbrukuma ņemīgai iŝpildīŝchanai bija wajadŝigs ŝabee droto ŝlotes artilerijas pabalŝts. Lai ŝahis pabalŝts buhtu ņemīgs, tad bija wajadŝigs jau eepreekšč norunat kopdarbību ar ŝlotes artileriju wiŝos ŝihkumos. To iŝdarija jau watarā.

6. nowembri peenahza ŝinas, ta ari pee ņeepajas 4. now. bijuŝi niŝna kauja. ņeepajas garnisons, pulkweŝcha Dankera wabibā, eekehmis poŝizijas uš wezās zeetokŝhna fortu linijas. Dtraiš wahzu gwardijas reŝerwes pulks pahrgahjīs ŝiprā usbrukumā. Pateizotees pulkweŝcha Dankera energīŝkai rihzibai, ņeepajas garnisona droŝŝirdibai un angļu ŝlotes plaŝchajam pabalŝtam, — gan ar artilerijas uguni, gan ar daŝchadeem materialeem, — eenaidneeka usbrukums pilnīgi atŝiŝts; eenaidneeks zeetis loti

leelus saudejumus un atlahpees us Grobinu, kur paschlaif sa-
lahrtotoetes.

Nakti us 7. novembri Pahrdaugavas grupas kreisajā spahr-
nā (Rigas un Siguldas pulku kaujas sektori) eenaidneeks ustureja
loti stipru artilerijas un minmeteju uguni; wira smagā arti-
lerija apschandija ari muhsu aismuguri, lihds pat Daugawgrih-
wai. Reseknes pulks pa nakti isdarija pamatigu isluhkoschānu
tajā rajonā, kur winam bija deenai austot jaet usbrukumā.

Juhrmalas eekemschānu, jeb labā spahrna nodroschinascha-
nu, 7. novembri ispildit neisbewās. Tā kā Bulduru tilta for-
seschānu bija eespehjams sekmiigi ispildit tikai tān gabijumā,
ja faussemes artilerija waretu sagatawot scho forseschānu un
pabalstīt usbruzejus un tā kā pa nakti neisbewās nostahdit leel-
gabalus atteezigās weetās, — tad tilta forseschāna bija jaatleel.
Nemot wehrā tilta forseschānas gruhtibas, pulkwebis Bertis
bija nodomajis nahkoschu deenu eekemt juhrmalu, usbruhkot no
diwi pusēm: forsejot Bulduru tiltu un tān paschā laikā isjekot
desantu no juhras puses.

7. novembri Reseknes pulks, ismantodams isluhku gabjeenā
pa nakti sadabutās sinās, agri no rihta ussahla usbrukumu Be-
berbekas wirsenā. Apejot eenaidneeku un usbruhkot tam no
muguras, Reseknes pulka pustota eekehma Beberbekas muishu;
tān bija atradufēs apmehram 100 wihru leela eenaidneeka no-
dala, kurā glahbās behgschus, atstahdama Beberbekā daschus
karamaterialus. No Beberbekas us Dsilnas puši Reseknes pulks
issuhtija isluhkus, kuri sastapa eenaidneeku tikai pee Dsilnas un
Streiku mahjām; tas bija panikā aishchis. Bet jau pehz-
pusdeenā isluhti atkal parahbijās Beberbekas tuwumā; fanemti
ar muhsejo uguni, tee ahtri atkal pasuda. Kreisajā spahrnā,
Nordeku rajonā, eenaidneeks plst. 9 no rihta pahrgahja pret-
usbrukumā; usbrukums tika atstis. Ap plst. 13 eenaidneeks
schajā paschā rajonā atjaunoja usbrukumu, bet zeeta atkal ne-
weiksmi. Wišā kreisajā spahrnā eenaidneeks pastahwigi ustureja
stipru artilerijas un minmeteju uguni, no kam stipri zeeta Rigas
pulks; atradamees sem tahdas uguns un nepabalstiis no muhsu
artilērijas (kuras mums nebija), Rigas pulks newareja pahreet
usbrukumā; usbrukumu mums nahzās west galwenā kahrtā ar
labo spahrnu. Turpinadams wirsitees us preeschu, Reseknes
pulks ap plst. 17 issita eenaidneeku no Streiku mahjām, pee
tam fanehma 2 loschmetejus un 26 sirgus. Reseknes pulka

labà spahrna isuhli bija aisgahjuschi lihds Babischa esera austrum-
galam, kur šanehma guhstekauss (kreewus). Weberbekas eene-
schana pilnigi nodroschinaja muhsu zentra tahhako usbrukumu
no reetumu puses. Reseknes pulka panahkumi 7. nowembri
bija tahdi, kuri bes schaubam darija loti leelu esepaidu us eenaide-
neeku: tee wiskeelakà mehrà apdraudeja eenaidneeka satifsmi
starp Tornalånà atrodoschamees spehkeem un Siofas grupu. Ee-
naidneekam bija jadamà par to, ka lai wina fronte netiktu
galigi pahrrauta. Tapehz no eenaidneeka stipra pretusbrukuma,
bihstamà mums wirseenà, mums nebija tifdauds ko baiditees.
Bihstami mums bij schahdi wirseeni: 1) us Rigas pulka kreisà
un Siguldas pulka labà slangeem no weenas puses un no Bul-
duru tilta un starp Leelupi un Babischa eseru no otras puses.
Behdejais wirseens, pehz 7. nowembra Reseknes pulka panah-
kumeem, tapa par masak bihstamu, bet tomehr, stipri usbruhkot,
schinis wirseenos, eenaidneeks, isdewibas gadijumà, wareja pil-
nigi atgrest muhsu karaspehku no Bolderajas, to pilnigi eelentk
un isnuhzinat, pee lam Sabedroto slotes artilerija waretu mas
ko mums palihdsset. Tapehz wisai schai darbiba bija ari otra —
negatiwà puse: muhsu zentrs katru deenu regulari wirsijas
us preekshu, kamehr abi slangi palika pilnigi us weetas — labais
Bulburos, pee Leelupes eetekas juhrà, un kreisais — pee Zementa
fabrikas. Ar to muhsu stahwockis palikas ar katru deenu ar-
weenu wairak eelentks, un muhsu fronte isseepàs garumà. Si-
namis, pagarinajàs ari eenaidneeka fronte; jo kad weenas puses
karaspehka dalas ir eelentkas, tad eelenzeja karaspehka dalas
ari atrodas eelentkà stahwocki. Rà tas, kusch apeet slangu, jeb
pahrrauj fronti, tà tas, kura slangs teek apeets, jeb fronte pah-
rauta, atrodas weenados gruhtos apstahktos. Isschkiroschas
sekmes un galigs zihnas isnahkums schahdos gadijumos atkarajas
pilnigi no tam, kura puse prot labaki manevret un kurai pusei
ir peeteekofchi dauds moraliska spehka — iswest sawus nodomatos
planus lihds galam, nestatotees ne us kahdam nejauschibam.
Kekad naw espehjams guht uswaru, ja prahto par to, ko daris
eenaidneeks, un kas mums ir pret to jadara; — tas nowed pee
defensives, kura beidsas ar neweitnemem. Kas grib uswaret,
tam jadamà par to, ko winsch grib panahkt un tà eenaidneeks
war reaget us wina darbibu: ir jausspeesch sawa griba
un wara eenaidneekam; japeespeesch winu aprobechotees
ar aissargaschanos, — aissargaschanos, kura tà tà reis beig-

fees ar pilnigu neweiksmi. Dihds šchim tas mums bija isbevees; tas pats bija jadara ari us preekšču: latru deenu bija jausbruhl eenaidneekam, kur ween tas ir eespehjams, — nestatotees us to, kur paleekas muhsu slangi; — tikai tad eenaidneeks newarēs pahreet wispahrejā pretusbrukumā.

No muhsu karaspehka darbības Daugawas labajā kraistā ir jaatsihmē, ka ta ar latru deenu guwa arweenu labakus panahkumus. 7. nowembri Žehsu pulka isluhfu partijas tila sagaiditas ar loti stipru artilerijas un loschmeteju uguni; tā tad eenaidneeks bija sawilzis us Daugawas kraista leelakus spehkus, tos nembams no aismugures; un pateizotees tam, šchee spehhi newareja tilt islectoti preekšč Rīgas. Tee pašchi isluhki wehš sinoja, ka eenaidneeks mobilise Daugawas kreisajā kraistā eedsihwotajus poziziju nostiprinashanas darbeem; tā tad winsch domaja tikai par aissargashanos, bet newis par usbrukumu. Walmeeras pulka isluhki bija wairakās weetās aishgahjuschi 5—10 werstis eenaidneeka aismugurē, kur teem bija iszehlusēs wairak stundu ilga apshaudishanas ar eenaidneeku; tahdā sinā eenaidneeka labais spahrns bija stipri apdrawdets, un daka wina spehku bija atkal faistita us weetas. Apluhkojot muhsu stahwolti pehz kartes, bija jaatsihst, ka muhsu usbruhkoshās grupas stahwollis ir riskants (tas bija eelenkts no diwi pusēm, atraidamees itkā maisā); bet nemot wehrā muhsu un eenaidneeka darbibu un wisas par eenaidneeku sawahktās sinas, un to wisu aukstasinigi apswerot, bija janahl pee slehdseena, ka muhsu darbiba norisinas pilnigi pehz isstrahdata plana un ka šcho planu ispilda wifos sihkumos un loti sekmigi. Tadeht newareja buht schaubu, ka jaturpina rihlotees pehz šcha pašcha plana; jo tas mums galu galā solija labus rezultatus, kaut ari tee nahktu pamasām, katahpeniski.

Ari no Leepajas bija peenahluschas apmeerinoschas sinas: eenaidneeks tur isturejās meerigi un nebija atfahrtojis usbrukumu.

Rakti us 8. nowembri eenaidneeks israhdija leelu ustraukumu. Pahrdaugawā — muhsu kreisajā slangā un zentrā — winsch ustructureja loti stipru artilerijas un minmeteju uguni; wina isluhfu partijas mehgināja tuwotees wairakās weetās muhsu pozizijām. Muhsu labajā spahrnā eenaidneeks weda tikai isluhfu darbibu. Pee Bulduru tilta bija tikai reta flinšču uguns. No tahdas eenaidneeka istureshanās wareja spreest, ka wina

galwenee spehli atrobas Tornkalnâ; un ja eenaidneeks ari nahktu pretusbrukumâ, tad tilai — no Tornkalna waj Tihrimuischas puses. Bija gruhti noteikt, waj eenaidneeka energiska darbiba muhsu kreisajâ spahrnâ leezina par wina gatawibu pahreet usbrukumâ, waj atkal norahda, ka wirsch ir palizis loti merwofs un baidas no muhsu usbrukuma. Atstahjot schi jautajuma is-schirschanu nahlotnei, bija tomehr japeegreesch Tornkalna rajonam fewischa usmaniba; — ihpaschi tagad, kur kaujas isschti-roshais brihdis nahza arweenu tuwak.

8. nowembri wispirms bija jaenem juhrmala. Juhrmalas eenemschanu wajadseja isdarit ar desanta iszelschanu un frontalu usbrukumu pa Bulduru tiltu. Desanta operazija juhrmalas eenemschanai bija jaatmet, jo nakti us 8. nowembri bija til stiprs wehisch, ka muhsu masee kugischi nedrihsteja isbraukt juhrâ. Ta pascha leela wehja deht bija jarehkinas ar to, ka Sabedroto stotes artilerijas ugunij buhs masaki panahktumi. Toteesu leelala wehriba bija japeegreesch juhrmalas eenemschanai, forsejot Deelupes krastru sem uguns, lamehr muhsu strehlneeki ees pahri tiltam, schi batareja bija jausstahda ta, ka winas uguns nekertu muhsejos, teem tuwojotees tiltam un pat atrodotees jau us tilta. Kad jau augschâ minets, muhsu batareja toreis wehl nebija spehijiga ahtri pahrweetotees no weenas posizijas us otru un atklaht labi mehrketu uguni. Kad batareja beidsot bija usstahdita, esahlas tilta forsechana. Eenaidneeka loschmetejneeki tila pa balai isnihzinati ar artilerijas uguni, pa balai peespeesti atstah loschmetejus un usmeklet paslehptuwes. Pa to laiku Reseknes pulka bataljons, kapitana Hermansona wadiba, peenahza pee Deelupes labâ krastra; pehz eepreesch norunata signala kahjneeki metas pahr tiltu us kreiso krastru; artilerija, pehz ta pascha signala, wehrja sawu uguni us eenaidneeka aismuguri. Usbrukums bija til strauisch, ka eenaidneeka loschmetejneeki wairs nepaguwa peetikt pee saweem loschmetejem. Pikt. 11. tils bij eenemts, un bataljons wirsijas us preekschu us Buldureem un tahlat — us Edinburgu. Eenaidneeks sihwi pretojas. Bulduros weena rota tila issuhtita us Bullu pusi, zitas rotas dewas us Edinburgu un Majoreem. Ta ka muhsu rotas kehde newareja aismemt wisu schaurumu starp juhru un Deelupi, tad eenaidneeka nobatas, furas atradas pee Deelupes eetelas juhrâ, paspehja isschmauktees garam muhsu rotai, ka ari tam rotam,

kuras wirsijās un Majorēm, un peeweenotees šavejeem. Se-
 wišķi stipru pretošchanos israhbija eenaidneeks Dubultos, bet
 neklatotees un to muhsu bataljons bija eenehmis lihds wakarām
 daku no Dubulteem un nostiprinajeēs un šchauruma starp Leel-
 upi un juhru. Zuhrmalā krita muhsu rokās wairaki loščmeteji,
 leelgabalu lahbinī, telefona aparati, jirgi un zits kara laupi-
 jums. Pateizotees juhrmalas eemēščhanai, muhsu labā spahrna
 stahwollis bij stipri uflabojeēs: eenaidneeks wairs neapdraudeja
 muhsu slangu, fronte stipri saiššinajās un muhsu jaunās pozizijas
 atradās ļoti isdewīgās weētās: šchaurums pee Dubulteem
 starp Leelupi un juhru, šchaurums starp Leelupi un Babitešeru,
 un tahtā — Babitešers, ar klajām, lihdsenajām ešermalās
 plawām.

Tagad nebija wairs wajadsigi leelaki spēhki labā slanga ais-
 fargaščhanai: šchos spēhkus wareja pahrweētot un zentru. Tagad
 nebija wairs wajadsigs turet diwisijas referwi labā spahrna
 tuwumā — tahtu no zentra; tagad referwi wareja ari pahr-
 weētot tuwā pee zentra, lai pastiprinātu galweno trezeenu.

Beberbekas rajons jau bija pilnīgi istihrits no eenaidneeka,
 un muhsu isluhki darbojās Dsilnas rajonā. Dsilnas apwibus
 eemēščhana bija no ļoti leela swara preeščh muhsu labā spahrna;
 eemēt Dsilnas rajonu, wiš muhsu labais spahrns buhtu pil-
 nīgi nodroščinats un buhtu ari nodroščinata Tornkalna taht-
 lakā aplenščhanas operazija; saudejot Dsilnas rajonu, eenaid-
 neeks saudetu teeščus šatarus starp to grupu, kura atrodas Ba-
 bišcha ešera rajonā, un Tornkalna grupu.

Pultst. 17 eenaidneeks pahrgahja usbrukumā Ešena muiščas
 un Jaunās muiščinas rajonos, bet ar muhsu artilerijas un
 loščmeteju uguni tika atšists un wina kehdes isklihdinatas.
 Stipra artilerijas, minmebeju un loščmeteju uguns kreisajā
 spahrnā turpinajās wišu deenu.

Ar šchis deenas usbrukumu bija spērts leels solis un pree-
 šchu Tornkalna eemēščhanas operazijā. Daugawas labā
 krašta frontē tika turpinatas sekmigas demonstrazijas, kā ari
 sneegts pabalsts ar artilerijas uguni Pahrdaugawas grupai.
 Muhsu tahtščahweju batareja un brunotais wišzeens neatstahja
 Tornkalnā neweena neapschaudita mehrka. Sewišķi swarīga
 loma pee šchis apschaudišchanas peekrita muhsu nowehroščhanas
 punkteem, kuri bija eerihkoti tornos un Daugawmalas mahās,
 no kureenes bija labi pahredsams wišs Tornkalna rajons; no-

wehroschanas punktos atradās wezaki artīlerijas wirsnēki, kurēem bija daudz kara pēdšihwojumu šahbdā komplizētā nowehroschanā un schauschanas korigeschānā. Muhsu lidotāji eenaidneeka aismugurē nemitīgi meta bumbas uz wina kolonām, wesumneekēm un tamlihdšigeem mehrtēem. Pateizotees schahbai darbībai, eenaidneeks nedrihšteja deenas laikā pa Tornalna eelām pahrveetot šawu karaspēku un braukt pa eelām; wīnsch nedrihšteja arī deenā pa aismugures zeķēm pahrgrupet karaspēku un pa zeķēm peewest karaspēkam wajadsigo materialu, muniziju un ušuru.

5. Iščkiroschais usbrukums 9. un 10. nowembrī.

Tagadejais stahwoklis atlahwa mums jau daudz šwabedaku rihzību: bij plaschs rajons un nodroschinati slangi, 10 ar labā slanga nodroschināšanu arī kreisā slanga stahwoklis, pee Bementa fabrikas, nebij til stipri apdraudets. Ja nu mehš bijām swabadu rihzības brihwību šajneegušči, tad to wajadsēja arī īsleetot bes kawešchanās, pretejä gadījumā muhsu panahkumi wareja eet pašušchanā: labakā gadījumā eenaidneeks wareja atlahptees kautkur uz aismugures poziziju, slittakā gadījumā eenaidneeks wareja īswest kahdu pretdarbības planu. Bija wjadšigs, lai mehš ar šawu energiško darbību nekantu eenaidneekam meerigi īswest ne pirmo, ne otro no šchim warbuhtibām. Ar katru jaunu panahkumu bija wajadsšigs wairak un wairak paleelinat muhsu karaspēka energiju tahtaku pauahkumu eegušchanai: tikai tahdas darbības galigee rezultati war dot pilnigu ušwaru.

Wišu nakti pirms 9. nowembra ilga abpusīga apšchaudischānās. Sewiški stipru uguni eenaidneeks raidīja uz Ešena muiščas un Jaunās muiščinās rajoneem; pee Warlatu kroga zihnas turpinajās wišu nakti; wišā juhrmalas rajonā zihīgi gubštija wafarnizās un meščā paslehpušchos eenaidneeka la-reiwjus, tihrija juhrmalu no eenaidneeka datu atleekām.

Gaišmai austot Reseknes pulks šahka wirsitees uz preekschu uz Dsilnas pusi. Behz īsluhku šinām, Dsilnā bija deesgan stipra eenaidneeka nodala; eenaidneeks tur bija ļoti labi nostiprinajees smilšchu kahpās, nostahdidams frontē un uz slangeem lošchmetejus un minmetejus. Smilšchu kahpās newareja apšchaudit ar artīlerijas tahšuguni, un tadeht arī bija gruhsti

dabut lahdâ weetâ eenaidneeku sem slangu ugunš. Ar artile-
 rijas uguni issist eenaidneeku bija gandrīš neespehjami, jo
 smilšchu lahpās bija apaugušas kokeem, un tadehļ nowehro-
 ūšana no taheenes bij neespehjama; peewest tuwu artileriju
 — tas prasitu loti daudz laika, jo zeti tur bija loti ūlkti, un
 muhsu artilerija, tā sazīts, bija maš ko spehjiga pahweetotees.
 Reseknes pulka rotas wirsijās uš preekšchu, ar noluhku — ušbrukt
 eenaidneekam no slangeem. Kokeem apaugušajās lahpās bija
 gruhti orientetees un ušturet ūfarus, tadehļ ari muhsu rotas
 beeschi paščas noktuwa sem eenaidneeka slanguugunš. Palihgā
 issauza brunoto automobili, bet uš smilšchainā zela wirsch maš
 ko spehja palihbset. Ušbrukums turpinajās lihbs wakarām.
 Krehslai usnahkot muhsu rotām tomehr isdewās eelenkt eenaid-
 neeku no slangeem, kaut gan tas sihwi pretojās, ušturedamš
 lošmeteju un minmeteju uguni. Tikai ap pulkst. 23 muhsu
 rotām bija isdewees galigi apeet eenaidneeka ūpahrnus un, uš-
 bruhkot teem, galu galā issist eenaidneeku pehž niknas zihnas
 no ūsilnas; — atlikās no rihta tikai paplašchinat eenemto
 un isdewigi nostipriinatees eenemtajā rajonā. Ar ūsilnas ra-
 jona un juhrmalas (pagahjuščā deenā) eenemšanū muhsu labā
 ūpahrna operacijās wareja ūlktit par pabeigtām: labais ūpahrnš
 bija isbihbits tiktahku uš preekšchu un atradās tik isdewigā weetā,
 tā zentrs pilnigi drošchi wareja turpinat ušbrukumu Tihrin-
 muiščas wiršeenā, lai apeetu Tornkalnu un ušbruktu tam no deen-
 wideem. Muhsu armijas tahkākā darbiba tagad bija pilnigi
 nodrošchinata. Pat wisluktatās neweitšmēs muhsu armijai ne-
 draudeja hreesmas tikt eelenktai un isnihzinatai. Muhsu
 fronteī gan bija ari loti plaščha aismugure manewreščhanai;
 un ja ari pagarinajās muhsu fronte, tad reišē ar to pagarinajās
 ari eenaidneeka fronte; pee tam pehdejā bija tagad ūskaldita
 daudzās dakās, starp kurām loti gruhti nahzās ušturet ūfarus.
 Tapehž no eenaidneeka wairs newareja ūgaidit weiklu un plan-
 weidigu kaujas wadibu, wismaš atdalitajās grupās — starp
 juhru un ūeelupi, starp ūeelupi un ūabišcha eseru un starp
 ūabiti un Tihrelpurwu. Wisdomas par to, tā ūchis grupas ir
 weena no otras pilnigi atdalitas un ūubejuščas ūfarus, tā
 ūawstarpigi, tā ar preekšchneeziibu, drihšumā tika paštipriinatās
 ar muhsu brunota lugiščha darbibu. Muhsu brunotais lugitis
 nakti bij nobrauzis pa ūeelupi no Dubulsteem lihbs ūlokat,
 kur muhšjee bija issinajuščhi no weetejeem eedsihwotajeem, tā

eenaidneeks loti ustraukts un, tā redsams, saubejis sakarus ar laimiau un wairs nesarem aistrabdijumus no augstakas preekšneezibas. Torņkalnā un gar Daugavas krastru eenaidneeks isturejās tāpat, tā lihds šchim; te darbojās muhsu isluhki. Genaidneeks pastiprināja Daugavas krastra apšarbsību ar jauneem minmetejeem un loschmetejeem; wirtsch tā agrak energiski aissahweja Zementa fabriku un Torņkalnu. Pehz tam, kad muhsu labais spahrns bija aishwirsijees tiktahku us preekšču, un Torņkalns tika teeschi (un wisai nopeetni) apdraudets no deenwideem, — eenaidneeka pasiwā aissargaschanās Torņkalnā wairs nebij ne ar ko isflaidrojama. Tadeht newitūs usnahza domas, ka eenaidneeks Torņkalnu nakti atskahs. Bet artilerijas uguns nemas netaisijās aplust, gluschī otradi — ta klūwa arweenu stipraka. Genaidneeks apšchaidija muhsu pozizijas un aismuguri; Annas mirschas rajonam ween bija uslaisz wirsū ap 300 smago un weeglo lahdiu; pehz artilerijas uguns eenaidneeks pahrgahja usbrukumā, bet ar muhsu flinschu un loschmeteju uguni to atšita ku isflaideja. Tani paschā laikā stipras eenaidneeka isluhku partijas usbruka muhsu pozizijām Solitudes rajonā, bet ari šche tās atšina atpakal muhsu uguns.

Tomehr wiša šchi eenaidneeka darbiba nakti bija pahrat wahja, lai to waretu atsiht par nopeetnu usbrukumā pahreeschanu. Schini darbibā nebija redsams ne noteikts plans, ne zenschanās kaut lahdu noteiktu swarigu mehrti šasneegt. Nebija no-manama ari nekahda šagatawoschanās us noteikta mehrtā šasneegschanu, pahrejot pretusbrukumā. Tapehz atkal newitūs usmahzās domas, ka šche usbrukumi teek isdariti, lai masfetu atlahpschanās eewabischanu.

Uri no Deepajas peenahza pehdejās deenās apmeerinoschas šinas: „Frontē stahwohliš bes pahrmainām.“ Uri Deepajā Sabeedroto (angļu) kara flotes artilerija šneedsa muhsu karaspeshkam wisleelako pabalstu; šchim pabalstam bija ari loti leela moraliska nosihme. Sabeedroto flote pee Rigas, redsedama muhsu karaspeshka panahlumus, šahka pret to isturetees ar wisleelako zeenibu un tapehz ari dauds labprahtal šneedsa pabalstu ar šawu artileriju, apšchaidibama gan eenaidneeka fronti, gan aismuguri.

10. nowembri muhsu karaspeshkam ar zentru un kreiso flangu bija japahreet wisenergiskalā usbrukumā; šagatawoschanās us usbrukumu notika jau 9. nowembri, wisu deenu: — peegahdaja flinschu un artilerijas muniziju, pastiprināja arti-

leriju, peewilla referwes un pahrgrupeja pa kaujas liniju; nobidinaja sakarus, nolahrtoja eewainoto ewatueschanu un notika ari ziti energiskai kaujai nepeezeeschami eepreekschagatawojumi.

10. nowembri no rihta, gaismai austot, eesahlas kwispahrejs usbrukums. Muhsu labaja spahrna atradas, la lihds schim, Reseknes pulks; wina tahlaka wirsichanos schimbrihscham nebij no swara; galwenais usdevums bija — apeet Torakalnu un to eekemt, usbruhkot no reetumeem un beenwibeem. Schi usdevuma ispidischana bija usdota wifam pahrejām karaspehka dalām, kas atradas us Daugawas kreisa krafa. Pa kreisi no Reseknes pulka atradas pulkwescha-leitnanta (toreis kapitana) Aparneeka partisanu pulks, kusch ari bija nodots pulkwescha Berka pilnigā rihzibā. Aparneeka partisanu pulkam bija jaeet usbruhkoshā spahrna paschā galā un jausbruhl Pelles-Schwarzamuischas wirseena. Pa kreisi no partisanu pulka, no Weberbekas-Solitudes rajona Daugawpils pulkam bija jausfahl usbrukums Sommerfeldes-Tihrimuischas wirseena. Tahlat pa kreisi no Solitudes-Tames muischas rajona bija jaeet usbrukumā Rigas pulkam — Sasulauka wirseena; paschā kreisajā spahrnā Siguldas pulkam bija jausbruhl teeschi Torakalnam un Zementa fabrikai. Reskatotees us to, la muhsu karaspehks jau ottru nedelu nepahrtraukti turpinaja usbrutumumu, muhsu karaspehka gara stahwollis bija loti labs; neweens nesuhhsejas par aulstumumu, nogurumu, nepeeteekoshu usturu; — wisi zentās tift tikai ahtraf us preekschu.

Partisani un Daugawpils pulks usfahla usbrutumumu plkst. 7. no rihta, wirsidamees — pirmee us Pelli un Jaunsemeem, daugawpileeschi us Sommerfeldi. Genaidneeks atlahja usbruzejeem stipru uguni, bet muhsu nodakas, ismantodamas rihta krehslu un strauji eedamas us preekschu, palahpeniski issita eenaidneeku no wina pozizijām un pulkst. 8. no rihta Daugawpils pulks jau bija eekemis Sommerfeldi. Genaidneeks atlahpās us Pelles-Jaunsemu-Schampetra liniju un zentās apturet muhsu karaspehka tahlako wirsichanos.

Ismantojot aissegtās peeejas un apejot eenaidneeka flangus, partisani un daugawpileeschi foli pa folim nepahrtraukti wirsijas us preekschu. Društu wehlat pehz Daugawpils pulka eesahla usbrutumumu Rigas pulks un ari Reseknes pulka kreisajā spahrnā nemitigi gabja us preekschu. Ap plkst. 12. Reseknes

pulka dalās jau bija nogahjusšas, nemitīgi zihnidamās, lihds Venas muiščai, šanendamas pee tam divi eenaidneeka loščmetejus. Tani paščā laikā partisanu pulks bija eenehmis Belli, tur eeguhdams ap 50 firgu, lihds ar segleem. Lihds ar partisanu pulku wirsijās loti sekmīgi uš preekšču ari Daugawpils pulka labais spēhns, dodamees Ramez wirseņā. Daugawpils pulka kreisais un Rīgas pulka labais spēhns usbruka Šampetra wirseņā, Daugawpils pulks no reetumeem un Rīgas pulks no seemekeem. Eenaidneeks aissargaja peejas pee Šampetra muiščas ar stipru uguni, kadeht usbruzeji bija atfisti. Rīgas pulka komandeeris usdewa eeneht Šampetra muišču 3. bataljona komandeerim kapitanam Hašmanim ar 9. un 7. rotām. Pa teizotees leelam straujūmam, eenaidneeka uguns jostu ahtri pahrgahja un 9. un 7. rota ap pulkst. 15 un 30 min. bija Šampetra muišču eenehmusšas. Daugawpils pulka kreisais spēhns ari bija sekmīgi usbruzis un peeslehiās pee Rīgas pulka labā spēhna uš deenwideem no Šampetra muiščas. Tani paščā laikā partisanu pulks, sekmīgi usbrukdams, bija eenehmis Schwarz muišču, eeguhdams pee tam wairakus loščmetejus.

Wišsihwačo pretosčanos eenaidneeks israhdija Tornakalna reetumu nomalē, kur tas bija eenehmis loti isdewigas pozīcijas muhra namos, fabrikās un tamlihdsigās ehkās; sehbedams aif muhra seendām, tas mas ko behdaja par muhsu uguni, jo artilerijas mums bij mas un Sabeedroto slotes artilerijai nebija eespehjamš teeschi apšchaudit no tahleenes wahji šarešsamus mehrlus; pee tam wehl muhsu karaspehks atradās no eenaidneeka loti tuwu, kadeht slotes artilerija bija speesta pahrwest sawu uguni uš eenaidneeka aismuguri, lai netrahpitu muhsejeem. Wehl masa! wareja gaidit artilerijas pabalstu wafarā, kad eestahjās krehsla un pehdīgi usnahza naktis. Domehr muhsu karaspehka straujums, eestahjotees tumšai, nebuht neatšlahba.

Atstahdams Šampetra muiščā 7. rotu, Rīgas pulka 3. bataljona komandeeris kapitans Hašmanis ar 9. rotu pahrgahja usbrukumā uš Sašulauka staziju un pehz sihwas laujas, ap pulkst. 19, eenehma scho staziju, kuras tuwumā šanehma ari smagos eenaidneeka leelgabalus. Kapitans Kluzis, atrašdamees ar 10. un 11. rotām 3. bataljona reserwē un redsedams pirmā limijā atrodoschos rotu sekmēs, bija uš sawu inīziatīwu pahrgahjis usbrukumā austruma wirseņā; ar weenu rotu tas bija eenehmis Dseguškalnu, kur bija eenaidneeka batarejas, otra wina rota

bija nonahfusi lugišču peesjahtnes tuwumâ. Bet tâ lâ tani laikâ, ap plfst. 17., Rîgas pulka 2. bataljons bija wehl us weetas un Siguldas pulks ari newareja Zementa fabriku eenemt, tad eenaidneeks ar stipru pretusbrukumu bija rotas issitis no eenemtâm weetâm, atdabujis sawu artileriju un ar tâs uguni stipri apschaudija 3. bataljona rotas. Tikai ap pulfst. 20. Siguldas pulka kreisais spahrns eenehna Zementa fabriku, tur wehl wişu deenu eenaidneeks israhbija loti sîhwu pretoschanos.

Daschâs Rîgas pulka kreisâ flanga un Siguldas pulka labâ flanga dalas, turpinadamas usbrukumu, bija nokuwuschas pat tiltu tuwumâ, bet bija tikuschas atstîtas ar eenaidneeka uguni un pretusbrukumeem. Wişas karaspehta dalas bija pilnigi aismiruschas nogurumu un issalkumu, bet israhbija ahrkahrteju droschfirdibu, ar ko ari isskaidrojas schâs deenas sekmes un troseju daudsums. Tâ diwi no fanemteem leelgabaleem israhbijâs ar neisschauteem lahbineem, t. i. leelgabali bij paschu laiku schahwuschî, tikuschî peelahdeti, bet nebij wairs paspehti isschaut, kad krituschî muhsu rotâs. Schos leelgabalus fanehma Rîgas pulka 3. bataljona leitnants Schagars. Troseju schini deenâ bija fanemts dauds, to starpâ wairak par 10 leelgabalu ar lahbineem, dauds loschmeteju un daschada zita karamateriala, telefoni, sirgi, pajuhgi, segli un wesumi ar karaspehta peederumeem, lâ ari diwu eenaidneeka schtabu kanzelejas.

Pehz Sasulauka stazijas eenemschanas eenaidneeka pretoschanâs bija galigi şalausta, un nebija wairs zerams, ka muhsjeem Torakalnâ tiks israhbita organiseta un kahrtigi wabita pretoschanâs. Wes tam wişî muhsu pehdejee panahkumi tika şaneegti wehlu wakarâ un reişe ar to eenaidneeka pawehlneeziba bija speesta mukt steidsigi projam no Torakalna; — wina karaspehta dalas wairs nesanehna pawehles un nebij orientetas par frontes şahwolkî; pasaudejuschas şakarus ar kaiminu dalâm un pawehlneezibu, tâs bija speestas riklotees us sawu atbildibu, ar ko isskaidrojas tas, ka eenaidneeks daschâs weetâs joprojam wehl israhbija pretestibu. Muhsu karaspehtam pakahpeniski bija jaistihra katra eela (wahrda teeschâ nosilmê) no eenaidneeka. Ari muhsu karaspehtâ bija loti gruhti usturet nakts laikâ şakarus pa pilsehitas eelâm: us daschâs eelas nejauşchi şanahza wairakas karaspehta dalas un daschâ eelâ muhsjeee nemas ne-parahbijâs.

Patrā eelā atradās laida eenaidneeka nodala, eenaidneeka kareivji bija istaišiti pa wišam mahjām un jagaidija muhsu karaspēhku ar lošmeteju un slinšhu uguni. Celu zihnās turpinājās wišu nakti, pateizotees tam ari karaspēhka wadiba pa dalai isslihdēja no rokām un masaku karaspēhka datu preekšneekem nahzās rihtotees pilnigi patstahwigi; — tā tas notikās, peem., Siguldas pulka rajonā un pa dalai ari Rīgas pulka kreisajā spahrnā. Bermonteescheem bija daschas nodatas Tornalalnā; šchis nodatas bija istaišitas pa wišu rajonu; winām bija daudz lošmeteju un, kā domajams, tās tika upuretas, lai zitas karaspēhka dalas waretu netrauzeti atkahrptees. No tabulās laujās gaitas war spreest, ka Tornalalnā bija brihwprah-tigi palikuschi marodeeri, kuri labprahht negribeja aiseet no labā „darba lauka“. Pateizotees wišam augschā minetam, Tornalalnā palikuschee bermonteeschi zihnijās lihds beidsamam. Tee schahwa us muhsjeem no lošmetejeem, minmetejeem un flintēm, eekams pašchi netika apschauti. Tapehž, neskatotees us to, ka eenaidneekam Tornalalnā wairs nebij nekahdas wadibas, muhsu karaspēhks wareja wirsitees us preekšhu loti lehni un wisur tika sakemts ar loti stipru eenaidneeka uguni. — Gods, kam gods nahtas, — un ir jaatsihstas, ka wahžu saldati ir āisti kareivji: jo gruhstakos apstahklos tee atrodas, jo sihwaki tee zihnas; un Tornalalnā, kad atkahrpshandās zeksch teem bija nogreests, wini zihnijās lihds pehdējam; 11. nowembra rihtā us Tornalalna eelām bija redsamās wefelas isschautu patronu laudses tantš weetās, kur bija atraduschees lošmeteji; blakus schim patronu laudsem guleja beidsot frituschee eenaidneeka lošmetejeeki. Tadeht ari wišu naktš pirmo pusi — eenaidneekš nilni aischahweja wišu Daugawas krastmalu, neskatotees us to, ka muhsu karaspēhks jau bija eelausees Tornalalnā no deenwid-wakareem.

Us labā krašta stahwoschais karaspēhks jau no wakara schla zenstees tikt pahri Daugawai, bet wiši schee mehginajumi bija weltigi; gluschi otradi — no Rīgas laujās rajona wakarā tika šinotš, ka eenaidneekš Daugawas kreisajā kraštā isturas loti usmanigi un apschauda tiltu galuš ar loti stipru uguni. Ari pilsehta, krehslai eestahjotees, tika spehžigi apschaudita. Tikat Žehsu pulkam Behrsmenēs rajonā bija isdeweēs pahrzelt ap plšt. 23 pahri Daugawai pastiprinatu isluhhu nodaku, bet ari scha pulka pahrejos rajonos nebija wehl isdeweēs kluht pahri Daugawai. Wehl 11. nowembri, plšt. 1., studentu bataljona

daļās un Lūzava salas tilta stipri apšaudītas. Pulkst. 3. tajā pat dienā kara skolās komandieris široja, ka viņa iesūkti sagaidīti pie tilta gala ar stipru lošmetēju uguni, kadēļ arī nav vareņuschi tiltā pāri par tiltu.

Ap pulkst. 4. Jēšu pulkam bija isdeweēs Rēkavas rajonā pārzelt 3 rotas pāri Daugavai un tās devās un preekšū Rēkavas virsēnā. Pulkst. 6. studentu bataljons bija pie Lūzava salas arī pārgājīs pāri Daugavu, un tikai ap plkst. 7. kara skola vareja tiltā pāri tiltam un Pārdaugavu. Tā kad 11. novembrī, gaismai austot, Rīga bija galīgi atbrīvota un pēc astoņas dienas ilgās kaujas eņemts Torņkalns. Eņaidneeks nebija atkāpees, bet bija issīsts no Torņkalna sīhvā zīhnā. Viņu preekšpusdeenu wehl turpinājās Torņkalna tīrīšana no eņaidneeka; savahza trosejas un dibināja sakarus starp muhsu karaspēka daļām, kurās bija besgalīgi noguruschas un ismehtatas pa dažādām pilsehtas daļām un eelām.

6. Torņkalna kaujas wehrtejums.

a) Latvijas armijas darbība.

Ar Torņkalna eņemšanu bija pilnīgi pabeigtas Rīgas atvabinašanas operācijas. Lai atbrīvotu Jelgavu, bija jāussahil pilnīgi jauna operācija; lihds schim briedim muhsu karaspēks usbruka austrumvirsēnā; tagad schis virsēns bija jāmaina un jāsdara karaspēka pilnīga pārgrupēšana. Te nebūhs leeki isteikt savu spreedumu par schis, nupat attehlotās operācijas ispildīšanu, — tā no muhsu, tā arī no eņaidneeka puses, pa viņu operācijas laiku.

Atklatā zīhnā 8. un 9. oktobrī muhsu armija bija kauju saudejusi, issīsta no pozīcijām un atspeesta un Daugavas labo krastu; tikai pateizotees Sabēdroto slotes artilerijai, muhsu armija eeguna atpakaļ neleelu rajonu kreisajā krastā pie Daugavgrīvas; schajā rajonā muhsu armija palika un weetas, atrašdamās sem slotes artilerijas apsardības. Muhsu karaspēks bija pasaudejis kauju, eņaidneeks bija uswaretajs; viņsch usbruka, mehš tikai aissargajamees. Bet eņaidneeks neattīstīja savu usbrukumu tahtal. Ko viņsch darija un ko bija wodomajis darit, nav zināms; bet nevar nemas eedomatees, ka viņsch it neta nedomaja darit un ne un ko nesagatarvojās.

Tapeh3 katra brihwa deena, furu mums dewa eenaidneeks, bija jaisleeto, pasiiprinajot muhsu karaspēhku un uslabojot wina truh-
kumus, gan skaitliskā, gan materialā, gan arī moraliskā
sīnā; — un tas tika darīts. Bet ja nu eenaidneeks dara to
pāschu, tad winsch tā lā tā buhs un paliks par mums stiprats;
tapeh3 schi darbiba — pati ween par sewi — newareja west pee
uswaras. Ir wjadrsiga kaujas darbiba: besdarbiba kara laika —
ir nahwe. Tapeh3, ja nu eenaidneeks bija nodeweēs schai bes-
darbibai, tad meh3 nedrihtstjām fētot wina peemehram: ja
meh3 gribejām guht uswaru, tad mums bija jausfah darboteēs
un darboteēs sistematiski, peh3 eepreesch apdomata plana.

Schahdas muhsu darbibas katra deena, kamehr eenaid-
neeks wehl isturejās pasiwi, bija teesch eeguwums muhsu lee-
tai par labu. Kad tas mums isdewās, tad meh3 eesahām sehmigu
usbrukumu un eenaidneeks palika us weetas — tad tas ween jau
bija leels eeguwums: pirmkahrt, meh3 darbojameēs un eenaid-
neeks — ne; otrkahrt, meh3 bijām pahrmainijusch lomas: —
meh3 bijām palikuschi par usbruzejeem un eenaidneeks atgai-
rajās; un treschkahrt, meh3 eeradinajām sawu karaspēhku us-
waret.

Peenemto usbrukuma planu muhsu karaspēh3 sistematiski
isweda dsihwē, fahkot no wirspawehlnēezibas lihds rotas un
wadu komandeereem: pa wisu operazijas laiku ne tikai netika
atzelta waj pahrmainita kahda pawehle waj rihkojums, bet ne-
bija arī neweena pahrtbrukuma; pehdejais atkarajās pa dakai
arī no tam, ka eenaidneeks isturejās deesgan pasiwi. Tā pa-
kahpeniski peeradinot karaspēhku uswaret, peespeeschot eenaidneeku
aprobeshjoteēs tikai ar defensiwi, usspeeschot eenaidneekam muhsu
gribu un waru, — muhsu plans tika iswests dsihwē. Muhsu
karaspēhka isturiba un waroniba auga ar katru deenu; auga arī
isweiziba un isweidojās taktiskee panehmeeni. Karaspēh3 eesahka
kauju jaunš un nepeedsihwojis, un tamdehl arī tam sahuma bija
mas palahwibas us saweem spehkeem; kauju beids noruhdits, wa-
ronigs un pašchapsinigs karaspēh3. Kad schi smagā kauja un
reis ir galā un ir beigues ar muhsu uswaru, sabsedribā sah3
isplatiteēs pahrlēeziba, ka schis operazijas nemas nawa bijuschas
tik gruhtas; tas tā isleekas it ihpaschi tapeh3, ka muhsu kara-
spēh3 schis operazijas wispahrejā gaitā no sahuma lihds pat
galam — nezeeta neweenas, pat wismasakās neweitšmes. Pa-
teesibu fahot, bija gan daschi loti kritiski brihschi. Sewischki kri-

tiffs moments bija pirms operācijas eesahlfchanaš: abas pušes ilgi bija stahwejuščas weena otrai pašivi pretim, neisrahdot inīziatīvas; katru brihdi wareja gaidit eenaidneeka usbrukum. Ja wiņsch to buhtu paguwis usahft agrati nekā mehš, forsedams Daugawu qugšchpus Rīgas, tad maš zeribas, ka Rīga buhtu palīfusi muhsu warā, un muhsu tahtakā karadarbiba buhtu ahrtahtīgi gruhā.

Otrs kritīfs moments bija 5., 6. un 7. nowembrī. Schīns deenās muhsu šekmes bija masas; muhsu fronte turpretim gara un eelenkta no abām pušēm; mehš atradamees kā maišā: ja mehš šcho „maisu“ nespehtu pahrraut, tad eenaidneeks buhtu maīsam aīsehjīs galu zeet; reserwu mums nebij un ja eenaidneeka wadiba buhtu leetprateja rokās, tad wiņsch, īsbewīgi manewrejot un īfdarot spēdeenu uš abeem muhsu flangeem, waretu muhs nostahdit loti gruhā stahwotli. Weenīgā īseja bija — nedomat par to, ka mehš esam eelenkti, un eedwest eenaidneekam pahrlēezību, ka eelenzam wīnu. Dascheem lasītajeem warbuht īsilīsees, ka ta ir tīkai teorija un skala frāse, bet ka ir wišdsīhwakā pateesība, kura spēhlē karā loti leelu lomu. Gruhtos kaujas brihšchos wīsmasakās schaubas, pat neapsīnīgi īsfazīts wahrds waj raksts kā elektrīka strahwa pahreet uš wīseem apahschneekem. Kauju saude kaujas laukā newīs tas, kuram ir leelaki saudejumi un masaks waj wahjaks karaspehks, bet tas, kursch pīrmais sahl schaubitees par uswaru; kuram rodas galwā un firdī domas, ka wiņsch ir apeets un eelenkts, un kursch kapehž saude zerību uš uswaru. To leezina wīsa kara wehsture un īt ihpaschi dauds schahdu peemehru war usrahdit nupat pabeigtais leelais karsch; daudseem no teem es pats biju leezineeks, un tee bija gan positīwas, gan negatīwas dabas.

Muhsu pušē wehl jaatsīhmē reti sistematīka un planweīdīga wīsa muhsu karaspehka kopdarbiba uš wīsas plaschās frontes, — no Daugawgrihwās līhds Jaunjelgawai. Tas nenahžās weegli, nemot wehrā frontes garumu un preekšč šcha garuma pahraf maso karaspehka daudsumu. Bet tomehr — demonstrāzijas weenmehr notīka īhstā laikā, un pretineeks nesīnāja, kā un kur teek eewadīts galwenais treezeens: īschkīroschā brihdi 10. nowembrī wīš muhsu karaspehks — no juhrmalas līhds Jaunjelgawai — peelīka ahrfahrtejas puhles, lai westu galā eesahfto operāziju. Esnu pilnīgi pahrlēezīnats, ka nahkotnes

wēsturneeks, pehtidams scho kara operaziju, atrabīs Latvijas armijas darbībā loti maš kühdu waj negatīvo pušču.

Latvijas armijas waronība Rigaš kaujās ir neapšaubama, bet tomehr panahłumi, kuruš guwa mušu armija, tika šasneegti, leelā mehrā pateizotees eenaidneeka neišweizibai un nemahkuliškai. Taš nebuht nemasina Latvijas armijas slawu, tadēht ka spēhta šinā eenaidneekam bija ja ne leels, tad tomehr pahrswarš.

B) Vermonta armija.

Bahrskatot eenaidneeka darbību pa wišu zihnas laiku, ir jaatsihmē gandrihs weenigi negatīvas pušes. Taš warbuht iškifees šawadi, ka wahzu karaspēhta darbībā usreis atrahtoš tilkai negatīvās pušes, kurpretim leelajā pasaules karā wahzu armija darbojās preeksšihmīgi, ka labat newareja nelo wehletees, — bet pee Rigaš nu taš tā bija. Pehz manām homām, ščis pahraš sliktās karadarbības eemesli ir meslejami tant faktā, ka patš Vermontš, maš ko šajehgdams no kara leetām un kaujas operazijām, bija šapulzejis šawā ščtabā tahbus pat awanturistius — kreelwu wiršneekus, kuri tilpat maš jehdša no kara darbības, ka winsčš patš; pateizotees tam, wahzu ščtabš, kurā bija wahzu wiršneeki, kaut gan ari ar maš kaujas peedsihwojumeem, bija ščstis šawā rihzībā.

Kur paraleli strahdā diwi ščtabi, tur newar tiht išwesta dšihwē neweena šekmīga operazija, un taš notikās ari ščoreis. Vermontš eenehma 9. oktobrī Dorakalnu un ari preeksč wina pilnīgi newajadšigo Daugawgrihwu. Pehdejo winsčš wareja eenemt ari pehz Rigaš kriššanas, kad wina rolās buhtu nahkusi ari juhrmala uš seemekeem no Daugawgrihwās. Ramehr Riga wehl nebija eenemta, Daugawā stahweja Sabeedroto flote, un ar to wajadšēja rehkinatees. Ja nu Vermontš bija tantš domās, ka Sabeedroto flote neatklahš uš wina karaspēhtu uguni tant gadījumā, tad Jelgawas waldība top par wišas Latvijas waldību, — tad Vermontam wajadšēja zenstees, zil ween ahtri eespehšams, eenemt Rigu. Bet mehš redšam glušči ko zitu: pehz 9. oktobra Vermontš neišrahda nelahdas aktiwitates. 15. oktobrī winsčš dabuja pahrsleezinatees, ka Sabeedroto flote ščaj ari uš wina pulkeem, un ščaj til energiski, ka Daugawgrihwās zeetofnis pahreet Latvijas karaspēhta rolās. Pehz

15. oktobra Bermonts newareja nenahst pee pahrlēezibas, ta ir jaatmet plāni par Daugavas foršeschanu laut kur starp juhrmalu un Rīgu (pehbejo lihdsstaitot), un ta Daugawu war forset tikai augšchpus Rīgas. Kad Bermonts bija eesahzis 8. oktobri pret Latwiju taru un 9. oktobri guwa leelus panahkumus, tad šchee panahkumi bija nefawejoschi jaismanto, — tas ir weens no strategijas pamatprinzipeem. Bet Bermonts stahweja us weetas. Senaidneeks, kuršch bija uswarejis 9. oktobri Latwijas karaspehta dalas, bija preeksch schi karaspehta drausmigs pretineeks. Bet kad schis eenaidneeks nefustejas no weetas, tad Latwijas karaspehks pamasam peerada nebaiditees no scha eenaidneeka; un ar latru deenu eenaidneeks sahla saudet zeenibu Latwijas karaspehta azis. Gesahlt kara operaziju un, to wehl nepabeiguscham, mihnatees us weetas — tas naw ne ar ko attaisnojams, wehl wairak tapehz, ta, pateizotees wiwa pahrspehklam, Bermontam bija pilnigi eespehjamš forset Daugawu augšchpus Rīgas un, wirjotees gar Daugawas labo krasu us leju, eenemt Latwijas galwas pilsehtu. Jo drihsak winsch to buhtu pehz Tornakalna eenemschanas darjis, jo weeglak tas buhtu bijis ispidams. Rā wehlaq mums nahza sinams, Bermonts bija nodomajis pahreet 5. nowembri usbrukumā; tā tad, gandrihs pehz weseļa mehnescha, skaitot no Tornakalna eenemschanas deenas; un atkal nemis augšchpus Rīgas, bet no tās us juhras pusi, t. i. wedot karaspehlu atkal sem Sabedroto flotes artilerijas uguns, kadehl ari jau eepreeksch wareja paredset, ta schim usbrukumam nebuhtu bijis nekahdu panahkumu.

Ja nu peenemšim, ta politisku waj kahdu zitu apstahku deht Bermonts pateesi nebuhtu gribejis eenemt Rīgu un tā tad ari forset Daugawu (winsch zentās isplatit sinas, ta Rīgu winsch naw gribejis eenemt), tad atkal winsch newareja palikt lihdschjinejā stahwolli: tam bija jaussahlt laut kas zits. Tahda gadijumā bija jaenem isbewigs taktisks stahwolliš Rīgas frontē: atteezigu poziziju eenemschana un nostiprinaschana, atteeziga taktiska eelahra: — no wiwa ta nekās netika darits.

Kad 3. nowembri muhsu karaspehks eesahla usbrukumu, un schis usbrukums sahlas preeksch mums loti sekmiigi, guwo leelus panahkumus 4. un samehrā masas sekmes 5. un 6. nowembri, — tad Bermontam atkal bija janahst pee laukahda noteikta slehdseena atteezibā us wiwa armijas kara darbibu un jarihtojas pehz noteikta strategiska un taktiska plāna, ja ari

šhis plans nebuhtu preekšlaidus isstrahdats. Šchahdu isdewigu planu wareja buht wairaf. Muhsu karaspheks sekmiigi twiršijas zentrâ us preekšču, lamehr abi slangi palikâs us weetas. Bermonts wareja šchos abus slangus wehl wairaf faisitit us weetas: Sabeedroto flote nespehja šagraut Torkalna fabrikas; tadeht Torkalns bija weegli aissargajams; ari juhrmalâ Sabeedroto flote newareja neko daudš isdarit: tur bija labi zeli, dselszelsch un Leelupe, us kuras Bermontam bija brunoti kugišchi. Tâ tad, labi saorganisejot šcho slangu faislišchanu, Bermonts wareja atstahz zentrâ mas karaspheka, eewikinat muhsu karaspheku šchajâ maišâ, un tad pahreet usbrukumâ no abeem flangeem. Latwijas armija nedrihtsteja turet eenaidneeku par pahrat neisweizigu; — winai bija jarehkinas ar to, ka eenaidneeks warbuht tikpat labi šaprot azumirkliigo situaziju, kâ mehs, tadeht newareja peelaišt domas, ka eenaidneeks tikai pasiwi aissargasees; — bija jagaida eenaidneeka kontrmanewrs. Tadeht, kâ jau augščâ šazits, 5., 6. un 7. novembri Latwijas armijas šahwolks bija deesgan kritišk. Jau 4. novembrî muhsu zentrs bija deesgan tahlu iswiršijees us preekšču; — winsch atradâs, tâ šakot, maišâ, bet abi muhsu slangi šahweja us weetas. 5., 6. un 7. novembri muhsu armijai bija masas sekmes. Tâ tad israhbijâs, ka abus eenaidneeka slangus mehs newaram atšpeest atpakaf. Kâ 5., tâ 6. novembrî mehs ari zentrâ us preekšču daudš netikâm; šchis diwi deenas dewa eenaidneekam laiku un eespehju isdarit wajabsigâs pahrgroupešchanâs un usšahkt kontrmanewru. Lai isjauktu eenaidneeka planus, mums wajabsjeja atkal energiški usbrukt. Tadeht 6. novembrî tika dots kategorišks rišhojums — eenemt juhrmalu. Kad 7. novembrî šchis usbrukums neisdewâs, tad eenaidneekam atkal tika dots laiks preekšč kontrmanewra iswešchanas. Bet mums par laimi — eenaidneeks atkal, kâ agraf, palika besdarbibâ.

Ja Bermonts redseja muhsu armijas sekmes, ja tas netureja par eespehjamu sem Sabeedroto flotes artilerijas uguns — isdarit kaut kahdu isšchirošču kontrmanewri, tam bija laika deesgan isstrahdat zitu planu; bet newis aprobeschotees ar pasiru aissargaschanos un meerigi nogaidit, lamehr wina karaspheks tiks šakauts. Atkahpjotees no Torkalna, Bermonts wareja iswest sawu karaspheku ahra no Sabeedroto flotes artilerijas uguns rajona, un tad us klaja lauka iszihnit kaušu ku muhsu armiju. Kad 3. un 4. novembrî muhsu karaspheks bija

sekmigi gahjis us preekſchu, wareja zeret, ka 5. novembra rihtâ Torņkalnâ eenaidneeka wairš nebuhs.

Bet, kâ tahtakee notikumi rahda, eenaidneeks darbojās pilnigi beš kahda strategiſka waj tattiſka plana; wehl wairal — eenaidneeka puſē newareja neka manit, kas leezinatu par kaut zik leetpratigu kaujas wadiſchanu. Tomehr eenaidneeka daſas kahwās loti duhschigi, un iſſiſt eenaidneeku no wiņa iſderwigajām poſizijām nahzās loti gruhti: Torņkalns tiſa niſni aiſſtahwets.

Kad juhrmalu muhsu karaspehls jau bij eenehmis, un pehz tam Dsilnas rajonu — bija gaiſchi redſams, ka ja kauja noriſinaſees taħdâ pat gaitâ ari us preekſchu, tad Torņkalns tiks eelenkts, un eenaidneeks, ja wiņſch tur tomehr zentifees noturetees, tiks nogreests no ſawejeem. Tadehl eenaidneeka wiršpawehlneežibai atlikās divi iſejas: uſſahtt kautlahdu noteiktu pretmanewri, jeb — atlahptees; ja tas nebij darits naſti us 9. novembri, tad naſti pirms 10. novembra tas bij katrâ ſinâ jādara; palikt bešdarbibâ — noſihmeja paraſtiit ſew paſcham nahweš ſpreedumu. Eenaidneeka pretmanewrs wareja buht ſchahds: aiſtaht ſtipru karaspehla grupu Torņkalnâ, un noſtiprinat Torņkalnu ari no Jelgawas puſes; — otru grupu noſtahdit Olaines-Stuhriſchu rajonâ; nodibinat ſatiksmi ar Torņkalnu zaur Peļawu, atlaut pat muhſeem eeneht Jelgawas ſchoſeju Tihriamuiſchas rajonâ. Ar to muhſu fronte paliktu pahraļ gara un wehl garaka un nedroſhaka buhtu muhſu armijas ſatiksmes linija: Riga-Wolderaja un tahtal, aplahri Torņkalnam. Muhſu armijas tahtakâ darbiba tad buhtu loti gruhta. Eenaidneeks waretu taiſit ſpehzigu pretuſbrukumu — no deenwideem, gar Jelgawas ſchoſeju, un no ſeemekeem — no Torņkalna. Schini gadijumā Sabeedroto flotes artilerija gandrihš nemaš newaretu mums palihbſet. Schahds operazijas plans preekſch eenaidneeka buhtu gan riſlants, bet ne riſlantaks, kâ Torņkalna aiſſtahweſchana wehl 10. novembri, tomehr ſchahdam planam buhtu bijuſchas iſredſes us panahfumeem un Kurſemes atbrihwoschana katrâ ſinâ tiktū ſtipri nowilzinata.

Kad 10. novembra rihtâ eenaidneeks wehl atradās Torņkalnâ un no tureenes ſtipri apſchaidija Rigu un muhſu karaspehku, kurſch gahja uſorukumâ; kad muhſu karaspehls 10. nov. wiſu deenu ſekmigi wirſijās us preekſchu Tihriamuiſchas wirſeenâ, un eenaidneeks tomehr wehl ſihwi aiſſargaja Torņkalnu, — tad teeſcham tadās eeſpaids, itkâ wiņſch rihtotos pehz laug-

schâ minetâ plana. Ja tas teeschâm buhtu tâ, tad muhsu armijas stahwoellis 10. nowembra pehzpusdeenâ nebuhtu bijis wisai patihkams: muhsu karaspehka dalas bija wisas eewaditas kaujâ, referivu nebij itnelahdu; tadeht, jo tahlat mehš wirsitos us preekschu, jo wetala paliktu muhsu fronte, un mehš arweenu wairat nonahktu atkal eesenitâ stahwoelli. Peewatârê muhsu karaspehks, jau stipri noguris no kaujas un straujâs wirsifchanâs us preekschu, bija stipri isklaidets plaschajâ fronte; ja nu eenaidneeks pahreetu ar nenoguruschâm karaspehka dalâm energiskâ pretusbrukumâ abos muhsu slangos, tur flotes artilerija mums newaretu sneegt palihdsibu, tad muhsu karaspehka stahwoellis waretu tapt pat loti kritisks. Tikai tab, kad peenahza sinas, ka Rigas pulks jau eenehmis Sasulanku staziju, tapa gaischi redsams, ka eenaidneeks nelahdu kontrmanewru naw ussahzis un turpina turetes pee sawas agrakâs besdarbibas (pareijaki sazit, pee beswadibas) un gaida, kamehr mehš winu galigi issititim no Tornkalna; — us to winam nenahzâs ilgi gaibit: Tornkalns nakti fritâ. Muhsu armijas stahwoellis tikai pehz Tornkalna eenemischanas palika pilnigi drofchs: mehš eeguwm̄am sewim plaschu aismuguri, ar wairateem leeleem un daubseem sihteem aismugures zekeem, kadeht ari muhsu tahlatâm operazijâm eenaidneeka pretmanewrs wairs newareja buht til draudofchs, lâ lihds schim, — mehš bijâm tagad spehjigi ustwert latru eenaidneeka manewru ar muhsu kontrmanewru.

Kâ no Bermonteeschu apraksteem tagad ir sinams, tab Tornkalna kaujâs pateesi nelahdas wadibas no Bermonta schtaba puses naw bijis. Tornkalna rajonâ ir atraduses Dselsšdewisija, kura weena pati wedusi wisas schis kaujas, nedabudama nelahdus aistrahdijumus. Geradusi, lâ wispahr wahzu karaspehks, strahdat pehz pawehlêm un pawehles ispildit, Dselsšdewisija ir ari aissarga;usi eenemto weetu lihds beidsamam. Ta naw dabujusi pawehli atkahptees un ateet us kahdu aismugures poziziju, tapehz ta sehdejusi Tornkalnâ, kamehr naw no tureenes galigi issista. Bermonts un tâpat, lâ redsams, wina schtabâs, pawisam naw bijuschis spehjigi apswehrt apstahklus un atrast laut kahdu iseju. Tapehz kaujas pee Tornkalna ir noweduschas Dselsšdewisiju lihds pilnigi katastrofiskam stahwoellim: sakauta un gandrihs eelenkta Tornkalnâ, ta wairs naw bijusi spehjiga atkahptees, atlahpschanâs buhtu pahrwehrtuses par pilnigi panistu behgschanu. Schini kritiskâ brihdt stahwoelli glahbis Wahzu legions, kusch

atsuhitijis weenu pulku (Baltenland-pulks) ar weenu batareju. Schee palihga spehli peenahkuschji taisni 10. nowembri, lai glahbtu stahwokli un dotu Dselszdiwisijai eespehju daudsmaš kahtrtigi atkahptees, nesaudejot pilnigi kaujas spehjas. Ta ir bijuši pehbejā un weenigā Vermonta armijā naw atlizees ne masakās swaigas un pat wispahr kaujā neewestās dalās; tā tad newareja buht ari ne masakās zeribas uš nopeetnu aissardsibu nahloščā pozizijā: karaspehta dalās, isšitas no weenas pozizijas, naw wairs spehjigas aissargat nahloščo poziziju, ja naw nelahdu jwaigu reserwu.

Robeidsot pahrslatu par Latwijas armijas operacijām pee Tornkalna eemēschanas un atsihmejot Latwijas armijas ahrkahrtigi leelos panahkumus, ir janahk pee flehdseena, ka muhsu armijas sekmu eemesli bija sekoschee: 1) muhsu armijas neapschaubami leelā waroniba un isweiziba; 2) eenaidneeka pasiwitate un ahrkahrtigi sliktā kaujas wadiščana no wina puses; 3) Sabeedroto flotes palihdsiba. Tagad, kad wifas gruhitibas bija jau garām, un muhsu armija wirsijās uš Jelgawu bes flotes artilerijas palihdsibas, — tagad ščo palihdsibu sahk aismirst, un dajšam labam leekas, ka mehš buhtu ari bes flotes palihdsibas šafneeguschji to pašču. Bet pateesiba nu ir un paleel ta, ka bes flotes artilerijas uguns pabalsta muhsu armija nebija spehjiga kustetees no weetas; bes šči pabalsta muhsu armija nebija spehjiga eesahkt usbrukumu, nedš to turpinat un pat aissargat šawas pozizijas Daugawas kreisajā kraštā. Flotes artilerijas uguns dewa muhsu armijai Latwijas waronigās atbrihwoščanas eesahtschanas eespehju.

III.

Zelgawas atswabinaſchanas operazija.**1. Tahlatas darbibas plans.**

Pehz Tornkalna eeneſchanas muhſu karaspehka dakas bija jaſawed lahtiba, janodibina ſtarp tam ſakari un janofaidro winu ſtahwollis. Pehz ahrkahrtigi ſihwam zihnam, 11. nowembra pehzpusdeenā, tas pa dakai bija jau isdarits. Muhſu karaspehks atradās uſ linijas: Wezdubulti, Wintropa, Weferome, Leitani, Dſilna, Schwarzmuifcha, Tihrimuiſcha, Stopini, Rimas muifcha, Pelawa. Teefchu ſiru par eenaidneeku truhka. Bija gan ſinams, kur atrodas wina preeſchejās dakas, bet truhka ſiru, zif un ar lahdem ſpehkeem, kà pahrgrupejas un lahda buhs wina tahlatā darbiba, — waj tas turpinās iſturetees paſiwi, waj eefahks ofeniwas operazijas, iſmantofot momentu, kad muhſu karaspehks pahrgrupejas. Muhſu karaspehka tahlata darbiba wareja peenemt weenu no diwi planeem: 1) beſ karweſchanas eefahkt tahlato uſbrukumu, un 2) tahlato uſbrukumu wadit ſiſtematiſki. Pirmā gadijumā wajadſeja jau tuhſix 11. nowembri eet uſ preeſchu gar Zelgawas ſchofeju ar tam karaspehka dakām, kuras jau tur atradās, atſtahjot pahrejās reſerwē, peewellot winas pehz eefehjas wehlat klah. Schā wareja buht zeribas, tā ſakot, eenaidneekam uſ plezeem eeeet Zelgawā — eenemt Zelgawu par daschām deenām agrat un tahdā lahtā ſanemt wairak kara laupijuma. Schahdam darbibas weidam bij ſawas negatiwās puſes. Uſbrukums bij jawed tikai gar Zelgawas ſchofeju, tā tad jawed tā ſauktais peeres uſbrukums. Pee ſcha uſbrukuma wareja peedalitees tikai nedauds ſpehka, kurſch ſchat wirſeenā jau atradās. Schis uſbruhkoſchais karaspehks ſaudetu ſakaru ar ſlangos palikuſcho un Zelgawu eenemt neifdotos jau weenkahrſchi leelā attahluma deht. Jo tahlat muhſu zentra grupa wirſitos gar Zelgawas ſchofeju, jo wairak ta atrantos no ſlangu grupām un winas ſlangi weenmehr wairak tiftu apdraudeti. Eenaidneekam buhtu eefehjams ar kaut lahdu ſwaigu, pat loti neleelu jaunū karaspehka daku aiſturet muhs no frontes; preeſch tam dauds newajadſetu, eewehrojot daudas isdewigās poſizijas, peem. uſ Gezawas upeſ. Eenaidneeka grupas,

kuras atradās no weenas pušes Tukumā, no otras Jaunjelgavas rajonā, wareja usbrukt muhsu masās, isoletās zentra grupas flangeem un pat aismugurei. Tā tad schis otrs usbrutuma weids Jelgawai bija gan wilinoschs, bet riskants; ja muhsu zentralā grupa peedsihwotu neisbewibu, tad Jelgavas eensemšana buhtu jaatstahj us wehl ilgaku laiku un karaspēhta dašas, kuras buhtu ar saudejumeem atšweestas atpakaļ, šaudetu ari ustizibu šew un šawai preekšmeezibai. Bet šchi ustiziba bij eeguhta ar milsu pušlēm, wisgruhtalos apstahklos un winu šaudet buhtu breesmigi. Bes tam wišas Kurfemes istihrišana ar šcho aistawetos, jo eenaidneeka atkahpšanās no Tukuma un Bauškas rajoneem kluhtu lehnaka, un wina atkahpšanās zelsch ari netiktu apdraudets. Bes tam šcho planu buhtu toti gruhti tehniski iswest, jo pehz til ilgām kaujām bij wajašigs materialo puši šawest kahrtibā: papildinat munizijas krahjumus, peewilkt tuwal wesumneekus ar usturu, pahrzelt us jauno wirseenu pa Tornakalna rajonu isšwaiditos šakaru lihdselkus un galwenos wirseenos pastiprinat artileriju, pahrwedot to no Daugawas labā krašta.

Otrais plans garanteja muhs no leelakas neisbewibas. Mehš warejām planweidigi laišt darbā wišus spēhtus us plasčās frontes ar nodrošinatu aismuguri. Ar šawu kreiso spēhru mehš warejām usbrukt eenaidneeka slangam — no Rēkawas eenaidneeka tuwakum slangam un no Jaunjelgawas wirseena apeet wina galejo slangu un apdraudet wina aismuguri. Tā mehš palahpeniski warejām kluht eelenzeja stahwotli. Tadehļ, ja pat eenaidneekam isdotos lautkur pahreet isbewigā pretusbrukumā un peespeest kahdu no muhsu dašām atkahptees, tad blakus stahwoschās dašas tuhlin spēhtu usbrukt eenaidneeka dašas slangam; tā katrs muhsu frontes pahrrahwums buhtu weegli likwidejams. Ja muhsu karaspēhts ari us preekšchu nezeetis saudejumus, wina moralistais stiprums arween peeaugš. Un karaspēhta darbs bij paredšams wehl leels, neween pret Vermontu, bet ari pret padomju Kreewiju. Ššejot no augščā minetā, tika peenemts, ka tahtakai kara darbībai jabuht sistematiskai un dibinatai us drošcheem panahkumeem. Tamdehļ 11. nov. tika karaspēhta dašām dots rihtojums nostiprinatees augščā minetā liniņā, šawest karaspēhtu pilnīgā kaujas kahrtibā un nolahrtot aismuguri, lai tahtako darbību buhtu eespehjams west bes šareschigijumeem un beļ pahtraukumeem.

2. Vermonteeschu plani.

Vermonteescheem bij eeradusees pilnigi negaidita palihdsiba: no Wahzijas pa semes zeleem bij atnahkusi Rofsbacha nodata — lihds 1000 zilweku; schi nodata jau 12. nowembri nahkusi frontè un tà segusi sakautàs Dselszdiviisijas atkahpschanos un deuusi pehbejai laiku un eespehju sawest sewi lahrtibà.

Vermonteeschi rehlinajuschì, ka us Olaines un tahlak us Sezawas posizijàm tee buhs spehjigi atfist muhsu usbrutumù, bet ka galwenàs breefmas teem draud no austrumeem, kur winu slangu mehs apeesim. Winu spehku sagrupeschana pehz atkahpschanàs no Torntalna bijusi schahda. No juhrmatas lihds Olaines posizijàm, pehbejàs eeskaitot, — Dselszdiviisija ar kreemu dalàm, tà ari jaunpeenahkuse Rofsbacha nodata un Wahzu legiona Baltenslanda pulks. Wahzu legiona pulki eenehma labo slangu un bij stipri istaisiti pa Kursemi: Jenas pulks — pee Jaunjelgawas, Weichmana pulks — pee Birsgales, Wezmuischas (Neugut) un Veelezawas, Badenes pulks pee Schenbergas, Dausklas un Veetawà; Brandis pulks — Radswilischkos pret Veetawu; Petersdorfa nodata — Kurschanos un Baltensland pulks pee Dselszdiviisijas. Nemot wehrà sawa labà slanga swarigo nosihmi, bermonteeschi nolehmuuschì ar Dselszdiviisiju un wisàm Vermonta kreemu dalàm aissargat Olaines posizijas un kreiso spahrnu; Wahzu legionam wisà fastahwà apfargat labo spahrnu. Tà tà Wahzu legions loti istaisits, tad, sahlot no 13. nowembra, tam sakonzentretees atkahpjotees un eenemt Dausklas-Veelezawas rajonu; scho pahrgrupeschanos isdarit zil eespehjams ahtraki, isnemot Baltensland pulku, kuram palikt Dselszdiviisijas referwè lihds 14. nowembrim, lai nodroschinatu schis diwisijas stahwofli. Eenemot scho stahwofli, bermonteeschi domajuschì politiskà zelà eeguhf sew laut lahbas teejibas tahlakai Keetumkreemijas armijas formeschanai; ihpaschas zeribas liktas us starptautistkas (Niesfela) komiisijas palihdsibu. Ja scho pahrgrupeschanos wineem buhtu isdewees meerigi iswest dsihwè, tad warbuht tee ari buhtu paspehjuschì aissargatees pret muhsu usbrutumèem daudsmas ilgatu laiku.

Salihdsinot Vermonta planu ar muhsu darbibas planu, mehs waram pahrlëezinatees, ka muhsu plans ir pilnigi pareis bijis un apstahkli apwehrti pareisi. Ja mehs buhtu sahkujchi

ahtru, nesagatawotu frontalu usbrukumu us Jelgawu gar Rīgas-Jelgavas šoseju, tad mehž bes šaubām buhtu zētuschi ne-
weiksmes. 12. un 13. novembrī mehž waretu šche salonzentret
ne wairā tā divi pulkus — Rīgas un Siguldas, ar divi ba-
tarejām, pulkus, kuri bij stipri noguruschi un ari deesgan zē-
tuschi Torņakalna kaujās. Ēenaidneeks nostahditu mums preti
pilnīgi swaigu Roßbacha nodalu un Baltenland pulku, kursch
tikai 10. novembrī bij kaujā dalību nehmis, un bes tam wehl
Dzelszdiwisijas dalas ar artileriju ne masā par 4 batarejām.
Tā tad mums atlikās darit to, ko mehž ari pateesi darijām
un no tā ēenaidneeks ari wiswairā haidijās — tas ir apēt
wiru un usbrukt tā slangeem.

3. Operazijas ispidišana.

Tagad us Daugawas kreisā krasā atradās Latgales un
Widsemes diwisijas, kadeht stary winām tika raditi kaujās sē-
tori: Latgales diwisijai no juhmalas lihds Rīgas-Jelgavas
šosejai, Widsemes diwisijai — no Rīgas-Jelgavas šosejas
lihds atrodoschamees Vermonta frontē Kursemes diwisijas dalām.
11. novembrī watarā muhju karaspēhs ēenehma: Wezdubultus,
Wekeromu, Annas muischu (pee Rihšēsera), Ēenas muischu,
Pelli, Schwarzga muischu un Katrinās muischu. Latgales diwi-
sijai bija bes winas paščas dalām padots ari pulkw-leitu.
Aparneela partisanu pulks. Widsemes diwisija — no Jelgawas
šosejas zaur Sudmalu esaru, Plawneekeem, Kēlawu, Doleš-
šalu, Rahmes šalu lihds Winkelmara muischai. 11. novembrī
labā spahrnā bija šadurmes un kaujās turpinajās: Kēsknes
pulkam pee Ēenas muischas un Daugawpils pulkam pee Schwarzga
muischas; pēhdejo partisanu pulks bija atstahjis, wirsidamees us
preekschu us deenwid-austrumeem un ēenaidneeks to no jauna
bija ēenehmis, bet Daugawpils pulks ar kauju wiru no tu-
reenes iffita. No Rīgas un Ēehju pulkeem tika issuhstītas štipras
isluhku partijas, lai issinatu ēenaidneeka stahwofli un darbibu.
Atswēschot wina aissargu postekus, Ēehju pulka rotas, wirsotees
us preekschu gan ar isluhkeem, gan pilnā fastahwā, bija ēeneh-
muschas Pilskalnu, Stakeru mahjas un Kalnamuischu (Berg-
hof), tā ari Wērzendorpu. Ēenaidneeks wišās frontēs bij šahjis

atlahptees, kamdehl wina pretoschanas bij wahjata nekà beenu eepreeksch.

Ari muhsu Jaunjelgawas grupa sahka wirsitees us preekschu; winai bija usdots usbrukt eenaidneeka galejam slangam, to apeet un tahdà lahrtà usbrukt eenaidneeka aismugurei. Taurkalnes stazijas rajonà eenaidneeks israhbija loti sikhwu pretoschanos. Radàs eespaidis, ta eenaidneeka labais spahrns nedomà atlahptees. To wareja issklaidrot ar to, ta us labo spahrnu wehl naw atnahkuschas sinas par notifikumeem pee Tornkalna. Pateesibà pa datai tas tà ari bijis: ir gan bijuschas sinas par Tornkalna atstahshanu, bet ne par to, ta Dselszdivisija pee Tornkalna sakauta. Nihtojumu no augschas naw bijis, preeksch tahla aaz darbibas noteikshanas notureta apspreede stary Dselszdivisijas shtabu un Wahzu legionà shtabu un schini apspreede noteikts, kas tahlat darams: Dselszdivisijai jaaisfargà Zelgawa un Wahzu legionam jaapsfargà wifs labais spahrns un ari aismugure pret Veetawu. Vai Wahzu legions waretu scho usdevumu ispildit, tad winam jaatwehl saws labais spahrns atpakal us Bausku. Tà tà schis apspreebes lehmums peenahza us labo slangu deesgan wehlu, tad labais slangis ari turejees ilgi pretim un tapehz pilnigi nokawejis lahrtigu ateschanu us jaunàs, saihsinatas frontes un scho jaunò fronti naw eekemt spehjis, jo to jau bij pahrrahwuschas Walmeeras pulka datas, tà to redsesim wehlat.

Wafarà peenahza sinas no deenà issuhtiteem isluhteem, ta eenaidneeks atlahpees lihds Olainei. Genemot Olaines wezàs posizijas, eenaidneekam bij loti weegli atfist muhsu usbrukumu, jo paschreis mehš warejam Olainei usbrukt titai frontali un ari ne leeleeem spehteem, pee kam scho muhsu nodaku slangi buhtu pilnigi atklati eenaidneeka pretusbrukumam. Bet tagad mums pilnigi bij eespehjamis eekemt tahdu stahwolkli, kurà mehš pastahwigi waretu apdraudet eenaidneeka slangus. Preeksch tam bij wajadfigs titai laiks. Tapehz tita dots aisrahdijums: Zelgawas schofejas rajonà ar galweneem spehteem palikt us weetas, bet us preekschu suhtit isluhtus, abeem flangeem energiski wirsotees us preekschu. Flangeem nahzàs tahlu eet. Sabam slangam bij wehl japawirsas gar juhrmalu un Seelupi; toteef kreisam slangam bij jaet taisni us preekschu — Zehsu pulkam no Belawas us Plakaneem un Walmeeras pulkam — us Balboni un Wezmuischu (Neugut). Wehl tahlat eenaidneeka galejà slanga

apeeschana bij jaispilda Kurfemes diviſijas daļām no Jaunjelgavas, bet winām bij preeſchā loti garſch zeeſch, pee ſam wīnu ugdewums bija gruhts, jo winas nebij teeſchā ſakarā ar Walmeeeras pulku; ari Walmeeeras pulks neatradās teeſchā ſakarā ar Behju pulku. Tamdeht ſche wiſs attarajās no pulku komandeeru iſweizibas un apkehribas. No augſchas nebija eeſpehjams dot aifrāhdijumus par to, kaſ darams un tā darams. No iaugſchas uſſtahdija tikai mehrkus un dewa wirſeenus un tikai wiſpahrigos wilzeenos aifrāhdijumus par to, tā ſchee mehrki ſaſneedsami. Schee aifrāhdijumi bija jadod uſ wairakām deenām uſ preeſchu, lai gadījumā, ja ſakari buhtu pahtraukti, karapehka daļas ſinatu, kaſ tām jadara.

12. novembri Latgales diviſijas labais ſpahrns ar ļaujām lehnām wirſijās uſ preeſchu gar juhrmalu, ſtarp Deelupi un Rihſchu eſeru un gar Rihſchu eſera deenwidus kraſtu; kreisā ſpahrnā bija tikai maſas iſluhku ſadurſmes uſ deenwīdeem no Schwarzā muifchas. Wīdſemes diviſijas labais ſpahrns ar partīſanu pulku un brunoto wilzeenu bij ſaſneedsis Olaines ſtažiju; winpus ſchās ſtažijas bij notikuſchas deeſgan ſtipras ſadurſmes ar eenaidneeku. Poſizijas uſ Wiſas upes kreisā kraſta bija no eenaidneeka deeſgan ſtipri eenemtas un uſ dſeſſszela līnijas atradās wīna brunotais wilzeens. Wīdſemes diviſijas kreisais ſpahrns — Walmeeeras pulks — wirſīdamees zaur Merzendorpu, ar ſaweem iſluhkeem bija ſaſneedsis Baldoni.

Wirſotees uſ preeſchu wairakās kolonās ar noteikumu, ka ja ſchām kolonām naw teeſcha ſakara, tad tomehr katra kolona iſpilda ſawu wirſeenu un teek tureta atteezīgā līnijā ar zītām kolonām, mums nebij jabaidas no ſtipri apzeetinatas eenaidneeka poſizijas. Wiſu poſiziju eenaidneekam nebij eeſpehjams eenemt — wīnam nebij tikdauds ſpehku. Tapehž eenaidneeks eenems poſizijas tikai galwenos wirſeenos uſ galweneem zekeem. Ja wēena waj otra muhſu kolona teek no eenaidneeka aptureta, tad blakus kolona luhtos apeet eenaidneeka ſlangu. Ja Latgales un Wīdſemes diviſijām neiſdotos eenaidneeku iſſiſt, apejot wīna ſlangu, tad Kurfemes diviſijas daļas waretu ſlangu wehl tahtlā apeet. 12. novembri eenaidneeks wehl pee Taurkalnes iſrahdija ſtipru preteſtību. Bet Kurfemes diviſijas daļas pulku ſleitn. Paſſmana wadibā ari ſtipri wīnam neuſbruka, bet jau ſahtumā wirſijās no Jaunjelgawas uſ Bauſtas puſi, tā apejot eenaidneeku no deenwīdeem un wīna poſizijām un fronteī nepeegree-

šhot leelu wehrību. Pulkv.-leitn. Vāzmana rihzībā atradās Jelgavas pulka 1. un 3. bat., Leepajas pulka 1. bat., atsevišķais išķuhku bataljons, 1. eskadrons, Wentspils pulka 5. rota, Balmeeras pulka išķuhku komanda, loščmeteju mahzibas rota un weena batareja — 4 leelgabali. Ar šo grupu nebij iespējams ušturet pastahwigu telegrafa-telefona šakaru, kapehž winai bij jastrahdā loti patstahwigi.

No sinām, kas eenahkuschas par eenaidneeka darbību, bija janahk pee slehdseena, ka šchi darbība ir pilnigi nešaklanota, ka, ja ari wehl ir wispahreja wirspawehlneeziba, tad ta wada titai Jelgawas grupu, kamehr eenaidneeka labā špahrna grupa strahdā patstahwigi un juhrmalas-Dukuma grupa domā titai par sewi. Eenaidneeka abi špahrni atradās stipri uš preekšču, kamehr fronte — Jelgawas grupa — stipri atpakal. Tahds stahwoflis ir isdewigs usbrukščanai, bet loti neisdewigs aissar-gaščanai, jo plasčā frontē atrodosčās grupas war tikt šakautas katra atsewišķi. Tas apstahklis, ka juhrmalā gar Deelupi atrodosčās eenaidneeka dalas israhda deesgan šihwu pretosčanos, bija isšklaidrojams ar to, ka tām ir wajadsigs eeguht laiku, lai Dukuma rajonā ešosčais karaspehks waretu no tureenes atkahptes. Tahlak bij redšams, ka Jelgawas rajonā teel šawillti wiši šwabadee špehki, kuru tomehr ir wehl deesgan hauds; eewehrojot isdewigās pozizijas, labos zelus un zentralo stahwofli, eenaidneeks war šče nahkt pretusbrukumā, pee kam šewišķi winam war palihdset Dukuma-juhrmalas grupa, ja to isdodas šakonzentret un kahrtībā šawillt kaut kur starp Ralnzeemu un Jelgawu. No Rēlawas rajona eenaidneeks atkahpees uš Jelgawu, bet wina Laurkalnes grupa, leelas, nedomā atkahptes uš tureeni, bet uš Dauskū. To eewehrojot, no muhsu puses bija wajadsigs labā špahrnā nedot eenaidneeka Dukuma-juhrmalas grupai laika šwabadi atkahptes un nostahtees kahrtībā Jelgawas grupas slangā. Šchi grupa bija jadsen ar kaujām, jazensčas atgreest winu no Jelgawas un atšweest uš deenwideem, ar šo mehš waretu Jelgawu apeet ari no reetumeem. Usbrukt gar Jelgawas šchoseju un eenaidneeka nožeetinatām pozizijām bija riščanti un tas šolija neezigus panahkumus. Kapehž Jelgawas šchosejas rajonā titai bij japeewed muhsu špehki tuwat un jasoorganise pilnigā kaujas gatawībā kā preekšč usbrukumā eenaidneekam, tā preekšč eenaidneeka usbrukumā atšišchanas un energiški jaturpina eenaidneeka labā špahrna apee-

šāna. Zehsu un Valmeeras pulkeem jādod eespehja eekemt isbewigu stahwokli eenaidneeka slangā, tāpat japeeweb pulkw.-leitn. Gašmana grupa eenaidneeka galejā slangā un pat aismugurē. Šā plana wešānai Latgales diwisijas labais spahrns tīfa pastiprināts ar studentu bataljonu un pulkw.-leitn. Gašmana rihžibā nošuhitīs no leelineeku frontes Deepajas pulk. 1. bataljons. Lasitajs gan jautās, kāpēž tad, ja tagad, kad stahwoklis uslabojees, bij eespehjamš noekemt weenu bataljonu no leelineeku frontes, kādeht šchis bataljons netīfa jau agrāk noekemts un laists darbā, kad stahwoklis bij wišgruhtaks? Šchis bataljons tīfa nemts no Kursemes diwisijas rezerves, kura atradās starp leelineeku un Vermonta frontēm, lai wajadšibas gabijumā tiftu suhtits us weenu jeb otru fronti, jo šche bij rīstanti palikt beš kāhdas rezerves; tā weens tā otrs eenaidneekš, nemot wehrā to, ka muhsu frontes (tā Vermonta, tā leelineeku) bija loti retas, wareja to pahrraut un eekemt Krustpili, ar to muhsu dalas us Daugawas kreisā krašta buhtu pilnīgi atgreeskās. Šchi šchaurā josta starp Jaunjelgamu un Lihwaneem bij loti wahriga, bet tagad wina palīfa plataka un saudeja eepreeschejo nosihmi — rezervi no tureenes wareja noekemt. Parā wajadšigs aprehkinat un tad rīflet, bet ne otradi.

13. nowembri muhsu kreisais spahrns energiski wirsijās us preeschu: Zehsu pulks šasneedša Mišas upi Platānu rajonā — tā tad bija jau nostahjees weenā linijā ar Rigas pulku un tā nodroschinajis Rigas pulka spahrnu. Valmeeras pulks wirsijās divi kolonās — ar weenu us Baldoni, ar otru us Wezmuisčas staziju, abas grupas loti energiski wirsijās us preeschu. Pee Baldones bij šanemta lidmašhina labā kārtībā. Tahdā kārtā Valmeeras pulks loti sekmīgi weiza šawu eenaidneeka apeeschānas manewri. Valmeeras pulks atradās slangā, tam nebija teescha šakara ne labā ne kreisā pusē; pulka slangā gan atradās Zehsu pulks, bet deesgan tahlu. Pulka kreisais slangs bija pilnīgi atklahts un padots usbrukumam pat no muguras. Domehr šchis pulks loti energiski wirsijās us preeschu, pastahwīgi šadurdamees ar eenaidneeku. Pulkw.-leitn. Gašmana grupa bija šasneegusi Titneeku, Tulmanu, Mentēs un Girupneeku rajonu un wirsijās loti drošchi un isweizigi tahlak, rihfojotees eenaidneeka slangā un paraleli ar atlahpjoschos eenaidneeku, ejot us Schenbergu-Bauslu un tā atrodotees pilnīgi weenā eenaidneeka rajonā.

14. novembrī no rīta Latgales divīzijas labais spahns ņahka energisku usbrukumu. Usbrukums bij ņemīgs un wakarā labā spahrnā bija eekemta Sloka un Kalnzeems, wiņs Deelupes labais krasts lihds Rihwes muiņchai bija no eenaidneeka iņtīhrits. Zaur Slokas eekemņšanu muņhu tahtlakās operazijas tika atweeglotas — bij eeņpehjamš ari gar kreīņo Deelupes kraņtu wirņitees uņ preekņņhu. Latgales divīzijas kreīņais spahns ari bija aiņtkuwis uņ preekņņhu lihds wezām wahžu poņizijām un ņe ņtahjees teeņhā ņakarā ar Widņemes divīziju. Widņemes divīzijas labā spahrnā turpinajās ņupra iņluhku darbiba (Rīgas pulka rajonā). Zentrā — Beņņu pulks turpinaja wirņitees uņ preekņņhu un pa deenu bij eeekemis wairakas mahjas Wiņas upes rajonā. Kreīņā ņlangā Walmeeras pulks ar kaujām turpinaja apeekņšanas manewri. Zau nakti tas bija eeekemis Deeleezawas ņtaziju, ņanemdams tur ņara materialu (artilērijas lahdiuus). 14. novembrī no rīta Walmeeras pulka 2. bataljons, kapitana ņaņņozina wabibā, eeņahka usbrukumu Deeleezawas muiņchai, kuru eenaidneeks ņipri bij eeekemis. Behž 4 ņundu ilgš kaujas bataljons iņņita eenaidneeku un Deeleezawas muiņhu eeekhma, eeguhdams troņejas: 2 leelgabalus ar 2 kaņtem lahdiuu, 4 loņmetējus, ņmago automobili, lauku kēhkus, wēsumus, 8 ņirguš, hauds ņhautenu, ņaperu instrumentus, telefonus un daņņus zitus ņara materialus.

Behž hermunteeņhu darbibas plana Wahžu legionam bij jaekem un jaaiņņargā rajons Wauska-Gezawa. Deeleezawa bij kreīņais ņlang preekņņ ņehku ņagrupeņšanas; ņe wajasēja atnahkt Waltenland pulkam, kurņh atradās Deelņsdivīzijas reņerwē uņ ņelgawas-Rīgas ņhoņejas. Pulka eerahšanās Deeleezawā bij gaidama 14. novembra pehžpusdeenā waj wakarā. Lihds Waltenland pulka atnahņņšanai Deeleezawā atradās Weichmana pulka bataljons ar divi batarejām un eņkadronu, kuram bij jaaiņņargā Deeleezawa lihds Waltenland pulka atnahņņšanai. Nakti no 13. uņ 14. novembri kapitana ņaņņozina bataljons ņraujā usbrukumā bij iņņitis hermunteeņņus no ņtazijas un no rīta eeņahka usbrukumu muiņchai. Weichmana bataljons bij nodomajis aiņņargat muiņhu loti ņihwi un preekņņ tam bij iņbarijis pamatigu ņagatawoschanos. Frontali usbrukot, kapitānam ņaņņozinām ari nebuhtu iņdewees iņņiņt hermunteeņņus, bet, loti iņweizigi manewredams, kapitāns ņaņņozinņh bij wedis no frontes tīkai wahžu usbrukumu, ņamehr ar galwe-

neem spekteem, pilnigi bermonteeschu nepamanits, pahrejot Gezawas upi pa ledu, bij apgahjis Gezawu un usbruzis bermonteescheem no muguras. Estadrons tikko bij ismuzis, lai nenokluhtu guhstā, un bataljons bij peespeesis steigšchus atkaphtees, atstahjot walmeereeschu rokās bagatu kara materialu.

Jau walarā 13. nowembri otrais estadrons bij nonahzis pee Wezmuischas stazijas. Wezmuischas stazijā un apfahrtne atradās Weichmana pulka otrs bataljons, kursch, apfinadamees, ka atrodas deesgan tahlu no frontes, naw bijis deesgan ufmanigs. Scho atgadijumu bij weikli isleetojis otra estadrona lomandeeris rotmistrs Goldfelds: tas bermonteescheem pilnigi negaidot bij teem loti energisti, weikli un strauji usbruzis un tos pilnigi sakahwis, fanehmis guhstekaus, kara materialu un eenehmis Wezmuischas staziju.

Tagad kapitans Raschozinsch faweenojās ar rotmistru Goldfeldu un tā Wezmuischas-Gezawas rajonu bijām galigi un stipri eenehmuschi. Bermonteeschi tikai 12. nowembri bij peenehmuschi jaunu operazijas planu, 13. nowembri bij eesahfuschchi to ispildit un jau 14. nowembri schis plans bij pilnigi isjaukts ar muhsu karaspehka (Walmeeras pulka) energisko darbibu: bermonteeschi bij noehmuschchi sagrupet Wahzu legionā kreiso slangu Gezawas rajonā, bet schi sagrupeschandās wehl nebij iswehta dsihwē, kad jau scho rajonu bij eenehmis muhsu karaspehks. Wahzu legionā Weichmana pulka divi bataljoni bija stipri zetuščhi, tee atkaphās nekahrtibā un tapehz schis frontes rajons bij pahrrauts. Scha pulka treščhais bataljons, kursch atkaphās no Birsgales, newareja wairs faweenotees ar pulku, tam bij jaateet wairat deenwid-reetumu wirseendā.

Tagad jau abi muhsu slangi sahka nostahtees eeslenzeju stahwolkli, ihpāschhi kreisais. Labais spahrns gan wehl tik tahlu uf preekščhu nebij, bet Aparneeka partisanu pulks jau wirsijās uf Zeligawas-Lukuma dselsszela pusi. Wes tam starp muhsu atsewischkām frontes grupām sahka nodibinatees teeschs sakars. Tagad bija eespehjamis ari eesahkt usbrukumu gar Zeligawas schoseju, jo tahds usbrukums wairs riskants nebij. Bet scho usbrukumu nahzās west pret loti nostiprinatu pasiziju, west peeres usbrukumu. Tā tad winsch tomehr bij gruhis un faweenots ar leelakeem faudejumeem. Schahda usbrukuma panahkumi ari newareja buht deef' lahdi leelee, jo eenaidneeks atkaphtos uf nahkoscho poziziju — aif Gezawas upes — un buhtu jaiwed atkal

jauns peeres usbrukums. Iffists no Ģezavas pozīzijām — eenaidneeks atētu uš pašĉu Ģelgawu aij Veelupes. Iffiski-roščos un pee tam loti isdewigos rezultatus wareja titai dot tahlaka slangu apeesĉana un wirsiščanās no austrumeem uš Ģelgawas-Sĉaulu zetu un no reetumeem uš Ģelgawas-Mošĉeiku zetu. Abu šĉo zetu apdraudesĉana wišweeglat wareja atdot muhsu rokās Ģelgawu ar bagatu, eenaidneesta pamestu kara materialu. Bet lai šĉahds muhsu manewris waretu sek-migi isdotees, bij nepeezeesĉami faistit eenaidneeku pee Olaines pozīzijām, wišpahr wišā seemelu frontē. Pretešā gadījumā tam buhtu eespehjamš isleetot wišus spehktus pret muhsu slangu grupām. Tadehl ari muhsu slangu zentram bij jaet uš preesĉu: ne lai ar wišu spehktu, nekatotees uš saudejumeem, laustos zauri Olaines pozīzijām, bet lai daritu uš eenaidneeku speedeenu un ja eenaidneeks israhditos wahjišč, dsihtu winu uš Ģelgawu un Ģelgawu eenemtu.

Šĉiniš deenās eenahza ari ne wišai patihkamas politiskās siņas: no Sabeedroteem brauzot sewiščka mišija ar generali Niešfeli preesĉgalā, ar usdewumu noregulet Vermonta kara-spehka ewakuešĉanu no Kursemes un sewiščki no Ģelgawas. Nepatihkamas šĉiš siņas bija tapehž, ka ja eesahšs strahdat tahda komisija, tad, bes šĉaubām, Vermonts sahtš atkal stipri wišzinatees un kas galu galā isnahšs — naw siņams. Otrlahrt, wišlabakā gadījumā, — ja Vermonts ewakuešees, pee tam dees-gan ahtri, — tad tomehr, tam buhs eespehjamš iswest wišu kara materialu un ari sirģus, lopus un labibu no Kursemes. Turpreti mehš pašĉi bes lahdas komisijas bijām pilnigi speh-jigi isdsiht Vermontu loti ahtri, eeguht siņamu daļu karamate-riala un nepeelaist iswest no Kursemes sirģus, lopus un labibu. Tapehž mums no šwara bij eenemt Ģelgawu agrat, nekā šĉi komisija sahtš strahdat. Ja Vermnots buhs isdsihts no Ģelgawas, tad Kursemē tas nekur wairs nepatwersees. Muhsu ahtraka us-bruščĉana atkal atkarajās no slangeem: ar slangeem wajadsĉeja energiski usbrukt un ar zentru darit speedeenu uš eenaidneeku.

Bermonteesĉi gaidijusĉi Niešfela komisiju ar wišleelako nepazeetibu, no tās wini zerejusĉi glahbinu un ta bijusi winu pehdejā zeriba. Ja Niešfela komisijas usdewums buhtu bijis „nepaklausigā“ wahzu karaspehka atšauščĉana uš Wahziju, tad nebuhtu bijis wajadsigs komisijas no wišeem Sabeedroteem, bet uš Wersalas meera lihģuma pamata buhtu peetizis, isfuhtit

preekschahwjuš no lahdas weenas walšs. Ja ir suhtita komišija no wišeem Sabeedroteem, tad azim redjot šchaj komišijai ir bijuſchi plaſchaki uſdewumi. Schahds plaſchaks uſdewums wareja buht tīkai weens: nemt Keetumkreewijas-Vermonta armiju Sabeedroto pahrſinā, pabalſtit to, papilbinat, ſaorganīset un tad ſuhtit karā pret leelineekeem. Wiſam ſchim ſinama daka pateefibas ir un ja nu ſchi Sabeedroto komišija Vermontu nebuht nepabalſtija, bet ſtrahdaja Latwijai par labu, tad, pirmahri, tas ir generala Nieſſela nopelns, wina labwehliba pret Latwiju, un, otrahri, ari tas apſtahlis, ka tad, kad Nieſſela komišija atbrauza, Vermonta armija bija jau pilnigi ſakata. No ſcha otrā apſtahla wiſleelakā mehrā baidijuschees bermonteeſchi. Wini rakſta, ka wiſadā ſinā bijis jazenſchas noturet fronti un parahdit kaujas ſpehjigu armiju Sabeedroto komišijai; ja ſchi komišija buhtu ari bijuſi wiſlabwehligakā pret Vermontu, tad tomehr ta itneko nebuhtu darijuſi Vermontam par labu, ja Vermonta armija jau buhtu bijuſi iſnihzinata tanī laikā, kad komišija eerastoš. Faktiſki tā ari bija. Kad Nieſſela komišija eeradās Kaunā, tad Vermonta armija jau bija ſaudejuſi ſawu kaujas ſpehju.

15. nowembri Latgales diwiſijā Reſeknes pulks ar ſawu labo ſpahru eeaſta no Slokas wirſitees uſ Nemereem; ar zentru ta ari eeaſta energiſku darbibu: pee Kalnzeema jau no rihta weena rota pahrgahja uſ Deelupes kreīšā kraſta, iſſita eenaidneeku un eenehma Lahſchu krogu; ari pee Rihweš muiſchas no rihta ſahtās pahreeſchana uſ kreīšā kraſta. Ap puſdeenu 3. eſtadrons bija pahrgreeſis Jelgawas-Tukuma dſeļſzoku — ſabojajis ſleedes un telegrafa liniju pee Chriſeku kroga un ſcho kroga eenehma. Krogu eenehma kaſhneeki un tā tad ſchi ſwarīgā weeta — zelſch ſtarp Tukumu un Jelgawu — bij noſtiprinata muhju rofās.

Muhju zentrā — pee Jelgawas ſchoſejas — Rigaš pulks iſdarija energiſku ſpeedeenu, tā ka eenaidneeks tika no poſizijām iſſiſts, bet pee tam bij paſpehjis nodedſinat tiltu pahr Miſas lupi un ar to apgruhtinājās Rigaš pulka artilerijas un weſumu wirſiſchanaš uſ preeſchu. Pulks tomehr energiſti wirſijās atlahpjooſchamees eenaidneekam pakal, bet pa nakti wareja tiļ daſchas werſtiš noet, pretejā gabijumā pulka dalas ſaudetu ſakatu, ar to iſzeltos juſas. Balmeeras pulks energiſkā uſbrukumā bija eenehmiš Wiſtienes muiſchu un Walles muiſchu un iſwirſijeeš

no tureenēs uš reetumeem. Ari Žehsu pulks bija pavirsijees uš preekšču un eenehmis Krumuldas muišču un waitakas mahjas. Iščkirosčā nošihme tomehr peekrita no weenas pušes Daugawpils pulka darbībai gar Veelupes kreiso krastu, no otras — Balmeeras pulka wirsiščanai no austrumeem un austrumdeenwīdeem uš Želgawu jeb uš Želgawu-Sčaulu zelu, tā apdraudot eenaidneeka atkaphščanos.

Pulkw.-leitn. Ģajsmāna grupa 15. nowembri bij eenehmusi Walli, no tureenēs saħtuši wirsitees ar weenu dalu uš Šenbergu, ar otru — uš Brunawu. Leelā attahsluma beht šči grupa newareja tikt peewilka pee Želgawas apeesčanās. Šči grupa palika atpakaļ un winās loma un usdewums tagad bij — istihrit no eenaidneeka Bauškas rajonu un nobrosčinat Balmeeras pulka kreiso slangu un aismuguri.

15. nowembri peenahza sinās par notikumeem Leepajā. Jau agrāk bija sināms, ka pee Leepajas eenaidneeka karaspēhts dabujis apm. 700—1000 zilweku papildinājuma. 14. nowembri pehz pusdeenās ap pulkst. 16. eenaidneeks eesahka apščaudit muhsu pozīcijas ar artilerijas uguni, islaisdams daudz weeglu un smagu lahdīnu. Pee tam eenaidneeks saħta sagrupet sawu karaspēhtu usbrukumam un wirsitees uš preekšču, atkahsdams ari stipru losčmeteju un flinšču uguni. Ap pulkst. 20. eenaidneeka isluhti parahdijas pee Ščehdes tilta un drihs pehz tam eenaidneeks ščai sektorā pahrgahja stiprā usbrukumā ar trim lehdes linijām, pee tam ihpašči šihwi tee usbruka pee Tosmaras esera. Pateizotees muhsjo aukstasīnigai ugunsweščanai un koti stiprai Sabeedrotu flotes ugunij, eenaidneeks tika ar leeleem saudejumeem atšists, pee tam muhsu pušē nebij neweens ne kritis, ne eewainots. Pulkst. 3. 15. nowembra naksti eenaidneeks no jauna pahrgahja usbrukumā, pabalstot usbrukumu ar stipru artilerijas un minmeteju uguni. Usbrukums tika wests wišā frontē, bet galwenā saħtā starp Leepajas un Tosmaras esereem un starp Tosmaras eseru un jūbru. Saħtumā usbruzeji tika atšisti ar muhsu uguni, bet tee usbrukumu atkahrtoja, tā kā galu galā muhsu karaspēhtu issita no pozīcijām abos augščminetos wirseenos. Wehs atkaphpamees uš pilsehtu un eenaidneeks lehni sektoja numš. Pehz pulkst. 9. wišč no seemet-austrumeem jau tuwojās pilsehtai un no seemeem jau bija nonahzis lihds kanalam. Pilsehtā salasija atkaphjoščos kareiwjus, tā ari wišus, kureem bija eerotšči, un ar ščhem jaunsaorganiseteem spehteem pahrgahja

straujā pretusbrukumā. Šķis straujums deva panāksim: jau šahkumā tika atjists starp Deepajas un Tosmaras esareem usbruhkoshais eenaidneeks un eeguhtas atpakaļ muhsu pozīcijas pee Schlehdes tilta. Pehz sīhwām ļaujām ap pulkst. 10. tika eenemts atpakaļ ari seemelu forts, pee kam šai fortā šanehma 5 eenaidneeka lošhmetejuš un 4 wirsneelus, starp teem bataljona komandēeri, un 25 karēwjuš. Ap pulkst. 13. bija jau wišas muhsu wezās pozīcijas atkal muhsu rokās. Eenaidneeka šauvējumi bij leeli: us ļaujās ļauka bij pamestas kara mantas un daudš eerotschu. Saguhstitee hermonteeschi israhbijās stipri peešehruschees. Pehz pusdeenas eenaidneeka artilerijas uguns bija titai reta; wišs wina karaspehks bij atkašpees un iģahjis no muhsu rebses aploka. Deepajas garnisons bija šposchi weizis šawu usdewumu un tagad Deepajas šahwolkis bij usskatams par pilnigi nodroschinatu.

16. nowembri notika energiska wirsishanās wišā frontē us preekschu. Labā šahrnā Reselnes pulks ar šawa labā slanga daļām eenehma Kemerus un istihrija wišu rajonu starp Kemereem un Kalzeemu; ar kreiso slangu Reselnes pulks atradās Ehrseku kroga rajonā, kur tam bij jāistur sīhwās ļaujās ar pretineeku, kursch wairakreis mehginaja atdabut Ehrseku kroga rajonu, kas tam bij no swara šakaru ušturešhanai starp Tulumu un Jelgawu, bet wina usbrukumeem šekmju nebij. Us Batgales divīcijas kreiso slangu issuhtija Siguldas pulku, kuram bij jāstahjas teeshā šakarā ar Rīgas pulka labo šahrnū. Plaschās frontēs un mešhaina apwida dehl šho šakaru bij grūhti nodibinat, kadehl Rīgas pulka labais šahrnš palika nedroschā šahwolkī un tā kļuwa trauzeta wina energiskā wirsishanās us preekschu. Rīgas pulks ar šawām preekshejām daļām bija šafneedsis Gezawas upi; Aparneeka partisanu pulks bij pa nakti jau eenehmis Osolmuischu (Paulsgnadi). Žehsu pulks ari wirsijās us preekschu un ar preekshejām daļām tuwojās Garošes muischaj un stazijaj. Walmeeras pulks ar nišnām ļaujām gahja us preekschu: 2. eskadrons, eenemot Umpartes muischu un Wisteni, bij atkal šanehmis daudš šaramateriala. Eenahja šinas, ka doščas eenaidneeka daļās stipri demoralisetas, patwarīgi atstahjuschās pozīcijas un aīģahjuschās us Jelgawu — Bodes grupās atleetas (50 zilw.) un Lutzja lošhmeteju nodala (ap 100 zilweku un 20 lošhmeteju. Totees Jelgawā atradās šwaiga rezerve — Roszbacha nodala (par šchis nodalaš eerašhanos

tīlai tagad peenahza šinas muhšu ūstābā), kura kaujās wehl nebija peedalijusees. Pehz kaujas šinām, no juhrmalas lihdŷ Ehrseku krogam atradās tītai demoralisēts eenaidneeks; loti enerģisks eenaidneeks atradās Ehrseku kroga rajonā; tāpat nopeetns cenaidneeks uš Gezawas upes un loti nopeetns eenaidneeks Walmeeras pulka rajonā, kur notila nīknas kaujas. Gewehrojot wišas ūschās šinas, bij janahŷ pee slehdseena, ka ari mums tahlatas operazijas plans jaišwed sistematiški, ka išdarit atsewišchtus treezeenus uš Zelgawu ir tomehr riskanti un tahda darbiba nebuht nesola drihsaku Zelgawas eenemšchanu un Kurfemes atbrihwoschanu.

17. nowembri kaujas pee Ehrseku kroga turpinajās. Rīgas pulks eenehma labo Gezawas upes kraštu. Eenaidneeks no kreisā krašta attihstīja loti stipru artilerijas ugnui. Tilti pahr upi bija jau ūbojati, tā tad eenaidneeks atkal atradās labi nostiprinatās, išdewīgās pozīzijās, un no wina uguns bij spreeschams, ka pozīzija eenemta no prahweem spēhseem. Ušbrukt winam no peeres buhtu neespehjamš.

Ari Zehsu pulka rajonā eenaidneeks kluwa aktiwaks. Purlaku un Schausteru mahju rajonā wišch diwreiš mehginaja pahreet pretušbrukumā; wina atšišchanai tita peewilka reserve, ar kuruš palihdšibu pretušbrukumu likwideja. Garoŷes muišchas rajonā parahdijās pat eenaidneeka kawalerijas dašas, mehginadamas ušbrukt, bet ar muhšu uguni weegli kluwa išklihdinatas. 17. nowembri wakarā Zehsu pulks bij eenehmis Garoŷes staziju, Sweku, Ruhteru, Ehrzes mahjas un atradās teeschā ūakarā ar Rīgas pulku. Pats kreisais Zehsu pulka flangš atradās Dsolinu mahjās un bij teeschā ūakarā ar Walmeeras pulka labo ūpahrunu. Walmeeras pulka 3. bataljons, tā 16., tā 17. now. weda ūihwas kaujas uš Leelupes, pee Autscheem (presidenta Tschakstes mahjas). Eenaidneeks turejās loti stipri preti, beeschi ween pahrejot pretušbrukumā. Bataljons wairakahrt mehginaja pee Gabalīnu mahjam un Emburgas muišchas pahreet pahr Leelupi, bet weenmehr kluwa ar stipru uguni no Leelupes kreisā krašta atšīstš.

Bataljons eenehma Zuhzīnu, Kreewīnu, Drumpišču, Daulšchnu, Branda, Bulku, Tilles, Melpīda un Spalwas mahjas. Walmeeras pulka 2. bataljons ar kaujam bij eenehmis Garoŷes muišču, Behršu muišču, Smiltneeku un Kasaku krogu un eenehma fronti no Kesīnu muišchinas (Kensīnshof) lihdŷ Zum-

prawmuischaj. Walmeeras pulka 1. bataljons pulkw.-leitn. Deepina wadibâ 16. now. ar weiklu un broschu usbrukumu bij eenehmis Wez'au'i, Likwer'eni, Petermuischu un Kuwi. 17. nowembri pehz sihwas kaujas tas straujâ usbrukumâ eenehma Bauftas pilsetu.

Baufstâ bij fanemts loti daudz trofejū — bagati krahjami daschada karamateriala. Bauftas eenehmšana gan neeetilpa Walmeeras pulka kaujas usdemumâ un kaujas sektorâ: us Bauftu tika wirsita pulkw.-leitn. Gafsmāna grupa, kuras preekšhejās dakas eenahza Bauftâ tikai 15 minutes wehlat nekâ Walmeeras pulks. Tāpehz preeksch wišpahrejas eenaidneeka apeeschanas buhtu isdemigal, ja schis Walmeeras pulka 1. bataljons buhtu wirsijees pa kreisi no 2. bataljona — us Meschotni un Meiteni, ar to agrat tiktu atgreesta Jelgawas-Schauku schoseja un dselsszelsch. Bet jaewehro, ka pulkw.-leitn. Gafsmāna grupa paschâ operazijas sahtumâ atradās tahku un newareja ušturet safarus ar Walmeeras pulku, tadehl schā pulka kreiso spahrnu newareja flaitit par nodroschinatu; — ja ewehro, ka tahlat us preekschu wirsotees, tad sahtās Walmeeras pulka kaujas us Deelupes krastem, wina kreisais spahrns un aismugure tika teeschi abdraudeti no Bauftas, — tad jaatsihst, ka bij wafadsigs nodroschinātees no eenaidneeka, kuršch atradās Bauftâ; wislabat, protams, wareja nodroschinātees Bauftu eekemot. Ewehrojot Walmeeras pulka ahtās kustibas un weiklo manewreschānu, schis 1. bataljona sahnu darbs us wišpahrejām operazijām atstahja masu eespaidu To peerah'a tas, ka tuhlin pehz Bauftas eekemšanas 2. bataljons eenehma Smehdes muischu un sahka wirsitees us Meschotni. Preeksch paschā Walmeeras pulka wehl no swara bija tas apstahklis, lai wina wehstures wainagâ buhtu ari Bauftas eenehmšana eewihā.

18. nowembri no rihta eenaidneeks bija pahrgahjis usbrukumâ wairakās weetās us wišas plaschās frontes. Pret Latgales diwisijas zentru, Mahlu muischas rajonā, bija pahrgahjis usbrukumâ no Tukumā puses wirsibamees eenaidneeks. Pehz deesgan sihwas kaujas usbrukumu pilnigi atšita. Latgales diwisija pat nepeelahwa to, ka schis eenaidneeka pretusbrukums buhtu isjauzis waj apturejis winas tahlato wirsichanos: Latgales diwisija turpināja ar sawu kreiso spahrnu eet us preekschu un eenehma Nemischku, pee tam eeguwa eenaidneeka losch-

metēju. Latgales divīzijas kreisā slangā, un kreisā Zeeupes krasta, tīa eņemtas Dobeles (Nobel=Dobel).

Daudz leelaku eespaidu īsđarija eenaideņa pretušbrukumā Wīdsemes divīzijas labam spēhrnam, galvenā lahrta Rīgās un Behsu pulku rajonā. Aļri no rihra eenaideņs bija eesahzīs ušbrukumu Rīgās pulka labam spēhrnam, tā ari Siguldas pulka pašā kreisā slanga rotai. Rīgās pulks eenehma pošiziju gar Gezawas labo krastu no Benas muiščas (to īslehdšot) un lihds Pūrmaku mahjai (eesfaitot) — apmehram 8—9 werstīs. Wīsa šhi linija bija eņemta no weena pašā 3. bataljona (kapitana Hāšmana wadibā); pāteizotees loti garai fronteī, wīšas rotas atradās weenā linijā, bataljona rezerwē nebija īt neta. Pulka rezerwē bija diwi bataljoni, bet tee newareja aštri tīt pāwesti wajahīgās weetās; pašā pirmā brihdi bataljona komādeerim nebija ne masāto lihdseltu kaujas wadīšānai. Tadehšt jau pašā pirmā brihdi pulka komādeerim pašā šah-tumā nahzās suhtit pirmam bataljonam palihga rotas no ziteem bataljoneem, tuhliņ īzehlās karāspehta weenību šajaušchāna un šakarū šaudešchāna, tā ari pilnīga nenoteiktība wadīšānā, tā tas weenumehr mehds buht pee linearās taktikas leetoschānās (pirmā linijā weena karāspehta weenība bes šawas rezerwes, bet wīnai aismugurē — rezerwes weetā — zita, wīnai nepadota karāspehta dala). Wīju nakti no 17. uš 18. nomembri eenaide-neēks bija stipri apšchāudijīs Rīgās pulka pirmo liniju; gais-ynai aūstot, eenaideņka brunotais wīlzeens pāhrgahja pāhr Gezawas tiltu un eesahla apšchāudit pirmo liniju (treschā ba-taljonu) no slangeem. Tānī pašā laikā eenaideņka lahjneeki pāhrgahja ušbrukumā, labā spēhrnā uš Benas muišchu un Mūschki un kreisā slangā — uš austrumeem no šchofejās. Lai gan eenaide-neēks ušbruka ar neleeleem spēhteem — apmehram diwi rotam —, bet šchee spēhki bija šakopoti weenā weetā, kamehr muhju rotas īskāisitas uš plasčas frontes; tapehž Rīgās pulka treschā ba-taljona rotas eesahla atlahptees. Tīkai ar pulka rezerwu palih-dšību un muhju artilerijas uguni eenaideņku aptureja un Rīgās pulka preekšchējās dakas nostahjās linijās Bukli (labais slangs) — Suschi (kreisais slangs); watarā Rīgās pulks šahla šagatarwo-tees eet atkal uš preekšču, lai eņemtu wezās pošizijas Gezawas upes labā krastā. Behsu pulks, īšsirdis par Rīgās pulka atlahp-schānos, bij stipri uštrauzees. Kad eenaideņs īsđarija tā frontē neleclu spēdeenu, paščas pulka dakas bij šahkuschas atlahptees.

Pateizotēes mešchainam apwidam un daschu wirsneeku paschdarbibas truhlumam, šchi atkahpschanās pahrgahja wišā Zehsu pulka frontē. Tā tā mešchainā apwidū gruhti orientetees, tad wišs pulks bij atgahjis apmehram 4 werstis no šarvām agrakām pozīzijām.

Behlu wakarā usbrukums bija apturets uš wišās frontes, un Rīgas un Zehsu pulki bija gan atkahpuschēes wairakās werstis, bet sagatawojās uš pahreeschanu usbrukumā, lai eekemtu šawas agrakās pozīzijas.

Ne masat stipru siteenu eenaidneeks bija zerejis isdarit pret muhsu kreiso slangu, kursch bija wistahlaku atrauts un darbojās uš loti plasčas frontes. Labi šaorganiseta eenaidneeka usbrukuma grupa bija ari loti isweizigi eesahkusi usbrukumu Walmeeras pulka labā špahrna bataljonam, bet pateizotēes Walmeeras pulka auktasīnibai, apkehribai un tam apstahklim, ka Walmeeras pulka dalas, eeraduschas strahdat uš plasčas frontes, pawisam nebaidjās no slangu apeeschanas, šchi labi sagatawotā usbrukuma sekas bija tikai tās, ka šchis bataljons nepaspehja 18. nowembrī uš preekschu tilt, kamehr eenaidneeks bija zeetis smagus šaudejumus un pametis diwus loschmetejus. Walmeeras pulks par šcho eenaidneeka usbrukumu šinoja tā par weentahrschu eenaidneeka pretusbrukumu, kursch atšists ar leeleem šaudejumeem eenaidneeka pusē. Turpretim Widšemes diwisijas šinoxumi bij loti uštrauzošchi par notikumeem Rīgas un Zehsu pulka rajonos, lai gan, tā es aishahdiju, Rīgas pulka reserwē atradās diwi bataljoni.

Walmeeras pulka kreisā špahrnā otrais bataljons, turpindams usbrukumu, pehž ihšas kaujas ar štrauju usbrukumu bija eenehmis Mešhotni, kur wina rolās krita eenaidneeka eerotschi, aeroplins, šawahktā labiba un produkti.

Pulkw.-leitn. Aparneeka partisanu pulks 18. nowembrī jau bija Leelupi pahrgahjis un usbruzis eenaidneekam Šwehtes muiščā, bet nebija spehjis šcho muišchu eekemt un bija peespeests no tās atkahptees. Tomehr šchahds eebrukums eenaidneeka rajonā darija uš to stipru moralisku eespaidu.

Latgales diwisijai 18. nowembrī wajašseja pahrgrupet šawus spehkus: tai tagad labais špahrnš bija pilnigi nodroschinats ar Kemeru eenemšchanu un tapehž bija šašawahž spehki uš zentru un kreiso slangu, lai apeetu Jelgawu no reetumeem. Šcho pahrgrupeschanu Latgales diwisija nebija paspehjusi isbildit, pir-

fahrt, leelo attahlumu deht un, otrfahrt, tapehz, ka bija jalikvide eenaidneeka stiprais pretusbrukums Ehrjektu froga rajonā. Tapehz newareja ari tilt eesahkts usbrukums Selgawai, apejot to no reetumeem.

Memot wišus 18. nowembra notikumus kopā, Latwijas armijas wadiba nahza pee slehdsjeena, ka operacija eet normalu gaitu un ka eenaidneeka pretusbrukumeem naw nekahdas sewišk-las nosihmes, ka tee ir tahdi pašchi pretusbrukumi, kahdi jau agraki nahza preekščā. Bet kā wehslu israhbijās, tad eenaidneeka usbrukumeem ir bijusi loti leela nosihme. Selgawā bija eeradees wahzu generalis Eberhards un pahrnehmis šawā wadibā wišu Vermonta karaspēku. Gribedams eesahkt šarunas ar Latwijas waldibu un ar Riessela komisiju, tas gribēja ari radit daudsmas isdewigalus apstahklus scho šarunu eesahkšanai. Ar Latwijas waloibu buhtu bijis isdewigi eesahkt šarunas, ja sekmes buhtu bijuščas wina pušē; lai Riessela komisija dotu kaut kahdu pabalstu, tad bija wajadsigs parahdit šchai komisijai, ka armija ir kaujas spēhjiga un tai ir panahktumi us kaujas lauka; treschfahrt, ir bijis wajadsigs peerahdit ari pašchai armijai, ka ta ir kaujas spēhjiga un tapehz ta war justizetees saweem spēhkeem un wadibai. Preekšč scho mehrku šasneegšanas 18. nowembrī isdariti usbrukumi us wišas frontes; bijušchi jaisdara ihši, bet stipri treezeeni, jaatšweesch latweeschu karaspēhs un tad jaatgreesčas us wežam weetām. Kā redsejam, tad abos slangos schee treezeeni tika atšisti; zentrā treezeenam bija sekmes, bet sekmem nebija ne masako rezultatu — nekahda eespaida us Latwijas armijas wadibu. Posizijas karā tahdām sekmem buhtu leels eespaids, bet mehš jutamees lauku karā un lauku karā pašaudet kahdas werstis teritorijas naw ne no masakā swara: lauku karā ir no swara karaspēhs un wina saudejumi; muhsu karaspēhs saudejumus nebija zeetis un pašaudetā 2—3 werstis plata jofla nebija no swara.

Wehlu wakarā 18. nowembrī tika pa radio šaremta no Selgawas telegrama. Telegramas šaturs šchahds: „Latwijas Armijas Wirspawehlneekam. Kreewijas reetumarmija ir pahrgahjusi Wahzijas apšardsibā. Šmu peeknehmis winas wirspawehlneezibu. Luhdšu dot pa radio peekrišchanu nakti no 19. us 20. — pahtraukt kara darbibu pameera šarunu eesahkšanai. Generalleitnants Eberhards, wahzu wirspawehlneeks Baltijā.“ Šchi telegrama tika atštahta beš eewehribas, jo agratee peedšihwojumi

beeſgan gaiſchi rahdija, ko noſihmè eeſahlt ſarunas, kad mehrkis wehl naw ſajneegts; kara darbiba bij jaturpina tahdâ pat gaitâ kâ lihds ſchim, jo ar karu bij zerams Kurſemi iſtibrît drihſal, nekâ ar ſarunâm. Pulkw.-leitn. Aparneeka partiſanû pulks 18. nowembrî jau bij Deelupi pahrgahjis un uſbruzis eenaidneekam Swehtes muiſchâ, bet nebij ſpehjis ſcho muiſchu eekemt un bij no tâs peeſpeests atkahptees. Schahds eebrutumš eenaidneeka rajonâ darija uſ to ſtipru moralifku ſpeedeenu.

Latgales diwiſija 18. nowembrî pahrgrupeja ſpehkus pee jaunâ ſtahwoſka, kad labais ſpahrs nodroſchinats zaur Remeru eekemiſchanu, bet zentrâ ſtipri eenaidneeka pretuſbrukumi (Chriſtu kroga rajonâ) un ar kreifo ſlangu bij jawirſas uſ Jelgawu, apejot to no reetumeem. Scho pahrgrupeschanos diwiſija neſpehja iſweſt leelo atahlumû dehl, kas aiſkaweja ari iſweſt uſbrukumu, apejot Jelgawu no reetumeem.

19. nowembra rihtâ eenaidneeks ar prahweem ſpehkeem (2—3 rotas ar batareju) bij Dſchuhkſtes rajonâ pahrgahjis uſbrukumâ. Schai rajonâ atrodoſchais Reſeknes pulka bataljons bij iſkaijits plaſchâ frontê, kadehl wina wahjâs dalas neſpehja eenaidneeku apturet un bij peeſpeestas atkahptees, atſtahjot Chriſtu kroga rajonu un atdodot eenaidneekam atpakał Jelgawas-Tutuma dſelſzetu. Tâ kâ pahrgrupeschanos nebij wehl pabeigta, tad referiwu tutumâ nebij; bij eeſpehſams uſ ſcho rajonu noſuhtit 1½ rotas no Daugawpils pulka un 3. eſtabronu. Schis maſais pabalſis ſpehja tilai apturet eenaidneeka tahlato wirſiſchanos, nelaujot tam galigi pahrraut muhſu fronti; eenaidneeks tika apturets wakarâ apmehram linijâ Balle-Batari-Slampe. Daugawpils pulks eekehma ar labo ſpahrnû Lihwbehrſi un ar kreifo ſpahrnû bij nonahzis lihds Gutupei pee Jelgawas-Tutuma dſelſzeta, bet ſcho weetu eekehmis wehl nebija. Siguldas pulks bij padſinis eenaidneeku lihds Swehtes upei pee Irbneekem, atnemdams tam loſchmeteju.

Widſemes diwiſijas rajonâ Rigas pulks jau gaiſmai auſtot bij atkal noſtahjees Gezawas upes labâ kraſtâ un nodibinaja ſakarus ar Latgales diwiſiju un pa kreifi ar Behſu pulku. Ari Behſu pulks 19. nowembra rihtâ ſahka eekemt ſawas agrakâs poſizijas un lihds wakaram bij tâs eekehmis un nodibinajis ſakarus pa labi un pa kreifi. Rigas pulks ar ſawu uguni bij notreezis eenaidneeka lidmaſchinu pee Dihtſchu mahjam. Lidmaſchina krihtot bij ſadeguſi.

Kreisā slangā Walmēeras pulka 1. bataljons tika apmainīts pret pulkiv.-leitn. Gafsmāna karaspēku daļām un peevillts pēc Walmēeras pulka kreisā slanga, tā pastiprinot pulka kreiso slangu, lai šķis slangs būtu deesgan spēhzigš preešch stipra usbruktuma Jelgavas apeeschānai no austrumeem un deenvid-austrumeem, tahdā kahrtā stipraki apdraudot eenaidneeka atkahpschānās zelus.

Schints deenās bij gaidams Sabeedroto lomijās preešchschēbetaja gen. Niesseļa preešchlikums pabeigt karadarbus frontē un atlaut bermonteescheem meerigi ewaluetees. Tadeht ar Jelgavas eenemschānu nebij wairs ko karvetees. Dtrkahrt, wišās lihdschinejās muhsu operazijas mums bij demuščās eespehsu sagrupet karaspēku loti isdewigi eenaidneeka Jelgavas grupu eelentschānai. Muhsu pahrgroupeeschānās bij pabeigta. Labā spēhrnā atradās divi Latgales divisijas pulki, lai usbruktu Jelgawai no seemet-reetumeem; Rīgās pulks, lai usbruktu gar Jelgavas šchoseju un usbrukumam no seemet-austrumeem un austrumeem — Jēhsu un Walmēeras pulki; Walmēeras pulks taisni us preešču wirsotees, wareja nokluht eenaidneeka aismugurē. Starp wišām schām daļām bij jau nodibinats zeeschš sakars, tā sawstarpeji, tā ar preešchneezibu. Pēc tagadejā karaspēku daļu stahwollā atlikās til pahreet ar tām droščā usbrukumā. Tadeht tika dots rihtojums Latgales divisijai ar labo spēhrnu usbrukt Tukumā wirseenā; ar otru grupu — zentru — usbrukt Lihwbehršes muiščās un Gutupes wirseenā; ar trescho grupu — kreiso slangu — usbrukt pakahpeniski pehz zentra wirsichānās un nodroschinat zentra grupas kreiso slangu. Widsemes divisijai bij jawed usbrukumš taisnā wirseenā us preešču: ar labo slangu taisni us deenwideem, gar Jelgavas šchoseju, un ar kreiso slangu — Walmēeras pulku — galwenais treezeens rectumu wirseenā, us eenaidneeka atkahpschānās zelem.

20. nowembri agrā rihtā eesahlās lauvas Latgales divisijas zentra. Pret wakar pahrrauto fronti, Dschuhstes-Chrseku kroga wirseenā, pa nakti bij sawilkti spēhti: Resenes pulka bataljons, kuršč bij pa nakti sawests kahrtibā, jau wakar peenahlschās 1½ rotas no Daugawpils pulka un wehl 2 rotas ar 2 leelgabaleem no Slokas. Ar scheem spēhleem sahčumā tika eenemta linija: Bulli-Batari-Slampes upe, tad tika turpinats usbrukumš. Eenaidneeks israhdija loti sihwu pretoščānos. Ap pulkst. 19 isdewās par jaunu eeguht Chrseku krogu un dsesszeku un aif-

bfihit eenaidneeka brunoto wilzeenu, kurfch bij iflabojis fabo-
 jatàs fleepes un darbojàs Chrjeku froga rajonà. Daugawpils
 pulka 1. bataljons eenehma Lihwbehrjes muischu, bet, tahtla
 ufbruhfot, faftapa ftipru eenaidneeka pretoschanos pee Wilku-
 Buhdas. Ufpehchudits no eenaidneeka batarejas, atrodoschàs Gut-
 upes rajonà, bataljons nespheja eenaidneeku no Wilku-Buhdas
 iffift, fadehl ari Gutupe netita fafneegta. Titai pret wafaru
 bataljons eenehma Lihwbehrjes ftaziju un tà pahrgreesa liniju;
 bet eenaidneeks pahrgahja pretufbrutumà un bataljons bij fpeests
 atee uf Lihwbehrjes muischu uf Wilku-Buhdu. Daugawpils
 pulka 3. bataljons ar daschàm Siguldas pulka dalàm ar fajuju
 eenehma Grijhnes frogu, fa ari blafus atrodoschos dfehszela ra-
 jonu un turpinaja ufbrukumu, apejot Jelgawu un Gutupi un
 pabalstot 1. bataljonu. Siguldas pulks, uf preekfchu wirfotees,
 ap plft. 16 eenehma Duhmenus, Wilku-Buhdu, Schubraka un
 Sarkantfroga mahjas; fcha pulka dalas, wirfotees gar Deelupes
 labo kraftu uf Jelgawas puji, bij zeeschà safarà ar Rigas pulku.
 Wafarà brunotais automobils „Imanta“ ar Reseknes pulka
 rotu bij pahrgahjis energiftà ufbrutumà Smahrdes froga rajonà,
 zeredams pa Smahrdes-Jelgawas zeku noktuht palihgà 9. pulka
 2. bataljonam. Saktumà ufbrukums bij fehmigs. Pee Smahrdes
 froga drachfu aiffchogojumeem automobils bij faudejis kufstibas
 fpehju un eenaidneeks tanì pat laità bij pahrgahjis pretufbru-
 tumà. Rota bij fpeesta atkahptees; ar leelàm puhlèm isbewàs at-
 wilkt automobili pee Smahrdes froga kruzzele, fur to atftahja
 weena wada apfardsibà, lai nakti waretu aifwilkt wehl tahtla;
 bet eenaidneeks turpinaja ufbrukumu loti energifti. Rota, zees-
 dama faudejumus, bija peespeesta atkahptees tahtla, atftahjot
 eenaidneekam brunoto automobili, furu, finams, ari eenaidneeks
 ne ifleetot, nedf projam aifweft newareja.

Pulkweffcha-leitnanta Aparneeka partifanu pulks ar ftarauju
 ufbrukumu, fihwà fajuà, wirfotees Daugawpils pulkam cepreekfch,
 eenehma Pentelu, Beplu, Bemberu un Siljunktur mahjas, fa-
 nendams guhstefkus (to ftarpà 2 wirfneekus) un fara mate-
 rialu — lofchmeteju un telefonus. Ari Widfemes diwifija weba
 ufbrukumu un ar ftiprààm fajuàm lehni gahja uf preekfchu. Ri-
 gas pulka labà fpahrna ufbrukumus eenaidneeks atfita ar bru-
 nota wilzeena un automobilu uguni. Scha pulka kreifais flangs
 fehmigi forseja Gezawas upi, bet ari netita tahtlu uf preekfchu,
 jo eenaidneeks attihftija loti ftipru artillerifas un lofchmeteju

uguni. Rigas pulka masās sekmes ari nebij no swara, jo Želgawu bij domats eekemt ne no peeres, bet no flangeem un aismugures un tapehž Rigas pulka usdewums nebij tas, lai ahtraki tittu us preekšču un eebruktu Želgawā, bet gan tas, lai, pateizotees wina usbrukumeem, eenaidneeks newaretu pahrgрупet sawus spēhkus, iskremot tos no Ēzawas frontes. Žehsu pulks usbruka sekmgigi, wiasch eekehma Lejssemneeku, Bergmanu, Planku un Steinbergu mahjas, eeguhdams loschmeteju un deesgan daudš rotas granatu. Walmeeras pulks gahja usbrukumā, lai eeguhtu tiltus un Leelupi. Wišu deenu notika karstas zihnas. Walmeeras pulka diwlahrtejis usbrukums Leelupes pahrejām tika atfists. Eenaidneeks attihstija wišai intensiwu artilerijas, minmeteju uguni un, atfitor muhsu usbrukumus, pats wairaklahrt pahrgahja pretusbrukumā, fewišchi leelu energiju israhdidams Annasmuischas rajonā. Tomehr pret wataru šcha pulka 2. bataljonam isdewās pahreet Leelupi. Us Leelupes kreisā krašto 2. bataljons eekehma liniju: Stiguku-Wellakalna-Bukku mahjas un Gemaldenas muischu, — tā tad pilnigi peeteekoschu rajonu, lai organizetu un iswestu zitu karaspēhta daļu pahreeschanu un tahlatu usbrukumu.

Muhju tās deenas operazijas gan nebij dewuschas leelus panahkumus attahslumu sinā, bet wirseenu sinā panahkumi bij loti leeli: abi flangi bij atkal pagahjuschi us preekšču — puzrinka gali ap Želgawu tika apwilkti atkal tuwal weens otram. Un tas bij galwenais mehrtis, sawilkti šcha puzrinka galus tuwal, lai Želgawa tittu pilnigi eelenkta, ja eenaidneeks negribetu iset pats no tureenes; tad wiasch no Želgawas šahntu iseet, ari šchee puzrinka gali buhtu spēhjigi wisahtraf dotees winam pakal. Tapehž abeem šcheem flangeem wajadseja buht pehž eesphjas stiprafeem un tapehž zentra usbrukumu sekmes nebij no swara. Eenaidneeka sikhwā pretoschandas un wina pretusbrukumi muhsu flangeem peerahdija, ka šchee wirseeni preekšč wina ir loti nopeetni. Tas, ka, neskatotees us pretusbrukumeem, muhsu flangeem tomehr bij sekmes, peerahdija, ka šchos pretusbrukumus eenaidneeks wed ne lai eeguhtu uswaru, bet weenkahrschi, lai aissfargatu few swabadu atkahpschandas žeku, kura tapehž bij gaidama wišā drihsumā.

21. nomembri bij jadob isščkīroscha kauja, to prasija politiskee apstahkli. Tapehž tika usdots pee tahlatas plana ispidišchanas west wisenerģiflato usbrukumu, lai šcho planu ari pa-

beigtu. Kaujas darbi wišā frontē šahās gaišmai austot; Rīgas un Zehsu pulku rajonos kauja bij turpinājusees arī wišu nakti. Uš reetumeem no Jelgawas šahla usbrukumu partisanu pulks, tad Daugawpils pulks un datā no Siguldas pulka. Wiršidamās zaur Schubraka mahju rajonu uš preekšču, šchi grupa ap plkst. 10 bija šafneegusi: ar weenu datu — rajonu starp Jelgawas-Moscheitu dšelsšzeta pee Sones, ar otru datu Stuhрманu-Maij-muiščinas (Maihof) rajonu un ar tresčo — rajonu aif Grihweš frogā, Jelgawas-Moscheitu dšelsšzeta turvumā. Ap plkst. 15^{1/2} Daugawpils un Siguldas pulku preekščejas datās jau šafneedšo Jelgawas seemelreetumu un reetumu nomali, partisanu pulks atradās tašlak uš deenwidreetumeem no Jelgawas. Atlikās tilkai istihrit pašču pilsehtu no eenaidneeka pahrpalikuschām datām.

Rīgas pulks bij mehginajis ar naktš usbrukumu ištist eenaidneeku no Sezawas pozijām, bet štipras eenaidneeka brunoto automobitu un wilzeenu uguns dehl usbrukums neišdewās. Eenaidneeks bij labi nozeetinajees keegelu zepļos un uš šhofejās. Gaišmai austot Rīgas pulks šahla usbrukumu no jauna, šchoreiš sekmiigi. Zehsu pulks naktš usbrukumā bij eenehmis Lejsmeeneeku mahjas un Katrinās muiščas rajonu un tur eenaidneekam atnehmis 6 loščmetejuš. Ap plkst. 5 šcha pulka 3. bataljons pahrgahja pahr Leelupi pee Planu mahjām, bet zaur eenaidneeka ar artilerijas un minmeteju uguni pabalštitu pret usbrukumu bij špees ateet uš labā Leelupes krasā, no kureenes tas gaišmai austot šahla jaunu usbrukumu. Balmeeras pulks pa nakti bij wedis pamatigu pastiprinatu išluhku darbibu deenas usbrukumam, kuru šahla pulkst. 5 no rihta. Ap pulkst. 15 Rīgas pulks bij nonahjis ar labo špahru pee Jelgawas tiltā gala, ar kreišo — pee Leelupes tiltā, kur tas pahrgahja Leelupi un kaujā eenehma Jelgawas dšelsšzeta staziju, tāl laikā, tad eenaidneeks wehl šihwi aišfargaja Jelgawas tiltuš. Staziju eenemot bija šanemts arī eenaidneeka leelgabals. Tilkai pehš stazijas eenemščanas eenaidneeks šahla no Jelgawas galigi atšahptees un bij arī eespehjamš pahreet tiltu un Jelgawu galigi eenemt. Rīgas pulks eenahza no seemeleem un seemel-reetumeem un Daugawpils un Siguldas pulki no seemelreetumeem un reetumeem. Ap pulkst. 19 Jelgawa bij no eenaidneeka galigi atšwabinata un ar to bij pabeigta Latwijas atbrihwoščanas operazija, — tāpat un wehl sekmiigal tā pirmā — Torkalna atšwabinaščana.

Zehsu pulks weida kaujas wisu beenu, eenaidneekam sibiwi pretojotees. Nesfatotees us to, ka Katrinās muiščas rajons jau agrā rihā bij eenemts un Zehsu pulka rotas jau bij nowirsijuschās tahlu us preekšču, eenaidneeks turpinaja pilni aissargat pašču Katrinās muišču. Šcho muišču tikai pulkst. 19 eenehma Zehsu pulka mahzibas komanda stiprā kaujā pulka komandēera personigā wabibā; tikai pehz tam eenaidneeks šahla šchai rajonā atkahpschanos, lura patahpeniski, Zehsu pulkam usbruhstot, pahwehrtās behgšchanā.

Walmeeras pulka rajonā eenaidneeks israhbija wisniknako pretestibu. Wisus šcha pulka labā slanga usbrukumus winsch at-sita un palika wezās weetas. Bet kreisā slanga usbrukumi beidsot sekmejās un ar kauju tika eenemtas Nepes, Garoses un Swirlaukas muiščas. Pulkw.-leitn. Daksmana grupa, usbrukdama no Baustas us reetumeem, bij ar šawu labo slangu eenehmuši Deelbehrsteles muišču un ar kreiso nowirsijusees wehl tahtat us Meitenes stazijas puši. Tā tad eenaidneekam bij atgreesis wisš Schaulu zelsch un winsch bij speests atkahptees tikai Moscheiku wirseena.

Ari Leepajas garnisons bij pahrgahjis usbrukumā un šahla wajat eenaidneeku. 21. nowembri Leepajas garnisons jau bij eenehmis Grobinas-Dubenas staziju, Gaweeses staziju un muišču un Aisputi. Leepajas garnisona dalas bij šanehmuschās ari bagatu kara laupijumu: eerotschus, sirgus, ratus u. t. t. Tas peerahbija, ka eenaidneeks ir stipri šakauts un jau šaudejis šahrtibu.

21. nowembris bija ari pehdejā deena preeksch Jelgawas eenehmšchanas. 22. nowembri peenahza Sabeedroto komisijas preekschsehdetaja gen. Nieffela preekschlikums isbeigt kaujas un dot bermonteescheem eespehju ewakuatees no Kursemes. Tā tā Jelgawa bij eenemta, tad bermonteescheem ari Kursemē wairs neatlikās nemeena zentra, no kurcenes tee waretu ewakuatees, un atlikās steigtees weenigi no Kursemes ahra us Schaukeem, Moscheikeem un ziteem Deetawas punkteem. Bermonteeschi tik dauds no mums šakauti, bij pilnigi demoraliseti, loti baidijas no muhsu usbrukumeem un tapehz atkahpās sewiški šeidšigi. Tā tā bermonteeschi atkahpās, tad muhsu karaspehtam bij jaenem atstāhtās weetas un, ja eenaidneeks kur wehl gribetu aiskawetees, — japamudina us iswahšchanos no Kursemes. Tapehz mums nahzās turpinat wirsijchanos us preekšču lihds Kursemes robeschai.

Schi wirsichanàs pa eenaidneeka pehdàm bij nepezeeschama wehl tapehž, lai nekautu dižiplinu saudejuschàm eenaidneeka balàm aplaupit weetejos eedsihwotajus. Tapehž muhsu darbiba isgahja weenkahršchi tikai us demoralisetà eenaidneeka atkahršchanàs pa-ahtrinaschanu. Stipras kaujas wairs newareja notikt, bet tilai neleelas šadursmes, fewiški ar laupišchanas noluhkà eepalak palikuschàm eenaidneeka nodalàm.

22. nowembri tika eenemta Tukumä pilsehta, Wirzawas un Annas muisčas un Leelschwitene. Leepajas garnisons eenehma Skruwotu, šanemdams pee tam guhsteknus.

23. nowembri Latgales diwisija bij šasneegusi Sahtus, Jralanu, Peenawu un Salo muischu (Grünhof). Widsemes diwisija bij istihrijusi wišu rajonu gar Želgawas-Schaulu šchoseju lihds Leetawas robeschai; Meiteni eenehma pulkw.-leitn. Šasmana grupa, kura tagad šhini frontē kluwa newajadsiga un tika atkal nodota Kursemes diwisijas komandeera rihžibā.

24. nowembri Latgales diwisija eenehma Dobeli un Petermuischu (Peterfeld). Widsemes diwisija šasneedja Leetawas robeschu. Leepajas garnisons eenehma Talsus un Sabili, lā ari rajonu Birga-Džirksteles muischa-Kaleti-Krusti.

27. nowembri kluwa eenemta Wezauze, kur eenaidneeks bij atlaidis muhsu pee Želgawas šanemtos karaguhsteknus.

28. nowembri mehš eenehmām Kursišchu ūstiju, Luži, Šahgari, Šheimi, isluhku partijas bij istaisitas wehl us preekšču no šchās linijas. Kurseme bij no eenaidneeka istihrita un muhsu karaspehšam atlikās tik buht modrigam un luhkotees, lai eenaidneeks teescham un noteiktā laikā ewakuetos un lai tam ne prahtā wairs nenahktu par jaunū usbrukt Latwijai.

Apštatot šcho muhsu karaspehka operaziju, mehš redsam daudš weiklatu, energistaku un usnehmigaku darbibu, lā pirmā operazijā, atswabinot Tornakalnu. Tornakalna kauja bij dewuši mums pašchapsinu un tizibu šaweem spehkeem — muhsu armija bij tapusi moraliski spehžiga. Un spehka apsina eedwesa usnehmibas garu. Darbojotees pašchos rajonos, muhsu karaspehšs wišai ismanigi apgahja eenaidneeku un usbruka tam no šlan-geem. „Mašatee“ preekščneeki negaidija ašrahbijumus, bet štrahdaja pehž wišpahriga usdewuma. Šchi katra preekščneeka pašchdarbiba un neatkariba no ašrahbijumeem ir weens no galwena-jeem noteikumeem, lai uswaretu laufakustibas kaujās. Bet šchi pašchdarbiba nedrihkt pahršneegt usdewuma robesčas, zitabi is-

nahl jufas, kas apgruhtinās mehrla šasneegšhanu. Šchinis operazijās gan daschreis pašchdarbiba isgahja no robeschām (Dauštas genemšhana no Walmeeras pulka un Reseknes pulka wirsišchānās uš Saldu, jo Dauškā pehz 15 minutem eenahza Hafsmana grupa un Saldu Deepajas garnizons jau bij eenehmis). Šchin operazijām tas nu par launu nebij, bet gruhtos apstahlios tahda darbiba mehrla šasneegšhanai buhtu bijusi kaitiga. Bet ari tahdā gadījumā kritika newar nosodit šcho pašchdarbibu: ja weenā gadījumā wina mehrlim kaitēs, tad dewinos gadījumos drošči ween ta buhs koti šwehtiga, kā tas ari bija šche, jo tilai pateizotees muhsu wirsneeku pašchdarbibai bij tik plaschā frontē eespehjamš iswest tik plaschās operazijas. Taišni wisgruhtakee usdewumi bij abeem slangeem — Reseknes un Walmeeras pulkeem un ar šawu pašchdarbibu wini ari weiza šchos usdewumus ar labakām sekmem.

Kas atteezās uš eenaidneeka darbibu, tad tas, dabujis moralisko treezeenu pee Dornkalna, wairs nebij spehjijs eesahlt kaut tahdas operazijas, nestatotees uš isdewigo stahwolli. Ja pee Dornkalna wina wirspawehlneeziba israhbijās pilnigi nespehjiga, tad pee Jelgawas ari karaspehks wairs negribeja west diziplinetu karu. Ne ar to zitu naw issklaidrojams usbrukums Deepajai 14.—15. nowembri. Daitā, kad wijs bermonteschu liktenis atkarajās no kaujas pee Jelgawas, kad šchi kauja, azimredšot, šwehrās Vermontam par launu, tika sahltš nitis usbrukums Deepajai. Ja Vermonts ari eenemtu Deepaju, tomehr, sakants pee Jelgawas, winsch weegli ari no Deepajas buhtu isdsenams. Turpretim, ja 2. gwardijas reserves pulks, kursch tik nilni usbruka Deepajai, buhtu 14.—15. pahrgahjis tilpat nilnā usbrukumā no Jelgawas uš Rigu, tad dees' waj muhsu karaspehks nebuhtu speests atlahptees uš Rigu. Tapelz jadomā, ka Deepajai usbruhkoščā grupa bij to noluhkojusī, weenkahršchi, kā labu noweetoschānās punktu, — gribeja to eenemt un tur palikt, lai nebuhtu jaet tahlak un jakaro. To peerahda ari tas, ka usbruzeji bij peedsehrušchi un weda few lihds eekahrto preekšč dšihwes pilsehtā, bet ne preekšč kara.

Usbruzeji Deepajai gan naw bijušchi padoti Vermontam, bet kopigu mehrli tatschu tee ir zentuschees šasneegt. Tā tad pehz wahzu karawihru eeskateem jau tā kā tā newareja buht tahda gadījuma, kad diwi karaspehka grupas zenschās uš weena un ta pašcha mehrla šasneegšhanu un nesahkano šawu darbibu.

Ir janahļ pee weenkahršča flehdseena, ka jau no nowembra otrās pušes wiša preefšchneeziba ir saudejusi galwu un katrs ir darijis to, kas tam patihļ, waj uš ko tas teef peespeests no eenaidneeka, tas ir no muhsu karaspehka. Ustiziba pret augstako kara wadonibu ir sudusi; kã redsams, karaspehks ir šahzis schaubitees ari par to mehrku pareisibu waj leetderibu, kuru šasneegšchanai winšch upurē šawas dšihwibas.

Gala wahrds.

Kad gruhtibas ir pahrwaretas, tad winas ari wairs neifseekas par tih leelam, kã winas islikas pirms scho gruhtibu pahrwareschanas. Jo ilgaks paeet laiks pehz gruhtibu pahrwareschanas, jo masatas tas gruhtibas isseekas. Tagad, kad kara negaiši pahr Latwiju ir pahrgahjuschi un noklususch, tauta pamasam šahļ aismirst to, ka kara negaiši wareja Latwiju kã walsti pilnigi isnihzinat un padarit to par zitas walsts gubernu waj prowinsi. Tagad wiši Latwijas semes stuhrišchi ir atbrihwoti un apweenoti neattariga Latwijas walsti, šafarã ar to leelakã dala latweeschu ari šahļ peerast pee domam, ka tas zitadi ari newaretu buht bijis un ari naw zitadi bijis; ja ir bijusch gadijumi, ka dalas no Latwijas teritorijas ir atraduschas sem zitas, naidigas waras, tad tee ir bijusch pahrpratuma gadijumi, kuri weegli nowehrsti un warbuht buhtu nowehrsti ari beš kara. Bet bij laimets, kad Latwijas weenigas zeribas bij — Latwijas armija; neweens un nekas zits nebij spehjigs kaut ko darit, kã tikai armija. Latwijas armija pilnã mehrã peepibija Latwijas zeribas — Latwijas armija uszehla Latwijas walsti.

Latwijas karu wehsture ir Latwijas armijas slawas apraksts. Bet lasot schoš slawas darbus, nedrihst aismirst, ka uswaru šasneegt naw tik weegli, kã winu aprakstit. Lasot kara waj kanjas aprakstu, mehš redsam, kã weenas tã otras pušes darbibu, mehš šinam isnahkumus: wiš ir šklidri un atklahti un tapehz isseekas weenkahršchi un weegli. Turpretim pateesiba wišu nahkas darit pilnã nesinaschanã: nekad naw šinami eenaidneeka ihstee spehli un winu šahwofkis, nekad naw šinami eenaidneeka noluhki un wina moralistais spehls; ari par šawejas karaspehka dalas ihpaschibam un isturibu naw noteiktas mehrauklas: nekad newar pilnigi drošchi teikt, waj muhsu dala at-

fitis eenaidneeka usbrukumu, waj ne, waj nuhsu karaspehka dala eekems eenaidneeka posiziju, waj tiks no eenaidneeka atfista. Kara wadischna prasa nepahrtraaktu wisintensiwako nernu darbu; sche ir jaaprehkina darbiba, kad daudsi dati pilnigi nesinami, kad katru brihdi isdewibas weeta war nahkt negaidita neisdewiba un, beidsot, kad ir jausnemas atbildiba par tuhstoschu zilweku dsihwibam, kad jawada tuhstoschi un desmiti tuhstoschi zilweki un no schis wadischnas atkarajas wisas tautas un walsts liktenis.

Latwijas armija eeguwa uswaras tad, kad Latwijas walsts wehl faktiski neeksisteja, bet eksisteja tikai Latwijas armija. Ar sawam uswaram Latwijas armija peerahdija sawu dsihwes spehjibu. Ta ka Latwijas armija bij leela dala no wisas Latwijas tautas, tad weenigi no armijas dsihwes spehjas ahrsemneeki spreeda par wisas Latwijas tautas dsihwes spehjibu. Latwijas armijas karabarbiba scho dsihwes spehjibu ir loti sposchi peerahdijusi, un tagad Latwijas waldibai un tautai tikai atleefas peerahdit sawu meera laika darbibas un dsihwes spehju, wisas tautas dsihwes nosares.

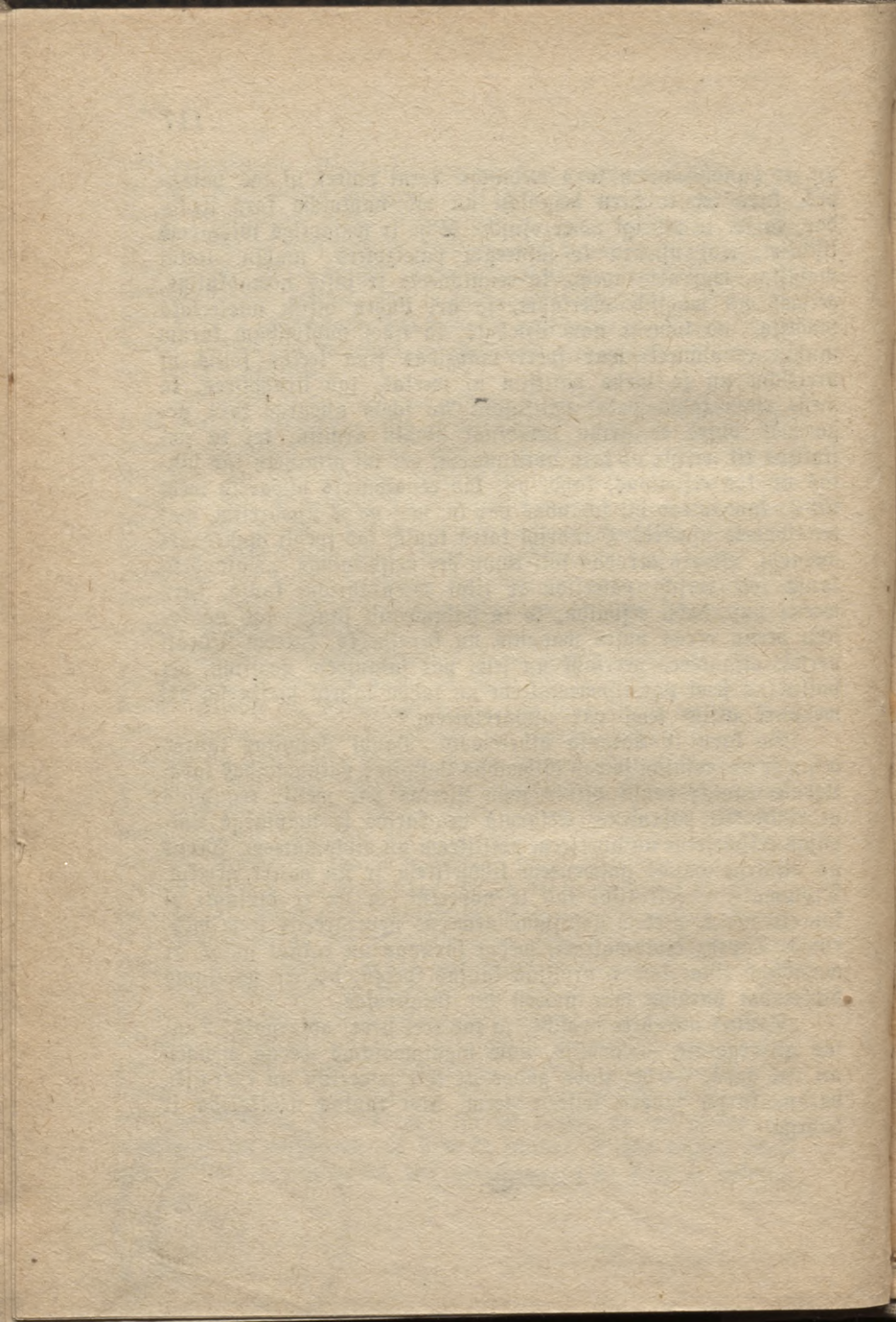
Latwijas atswabinaschanas karu notikumi ir tik sposchi, ka Latwijas tauta war smelt no teem few preekshihmi tahlakai walsts dsihwei un Latwijas armija sche war atrast bagatu materialu sawai tahlakai attihstibai un isweidoschanai. Karu west mahzas no bijuscheem kareem — no kara wehstures. Bet no pagahjuscha war nemt tikai garu, bet ne formas un panehmeenus. Tas panehmeens waj forma, kura reis ir wedusi pee uswaras, nahkoschu reis war west pee neisdewibas. Lai waretu mahzitees no kara wehstures, tad ir wajadsigs wina eedsilinatees, ir wajadsigs ispehtit tos apstahklus, kuros ir darbojujees ka weena, ta otra karojoscha puse; wajadsigs ispehtit tos eemeslus, kapehz ir peenemts weens waj otrs lehmums, kadehl ir darits ta un ne zitadi. Tikai ispehtot wisus apstahklus un eemeslus, war nahkt pee slehdseena, waj ir isdewigi un pareisi darits, waj ta ir bijusi kluhda un ir bijis eespehjams isdarit to paschu labaki un weeglafi. Uswaras karam ir ari sawas negatiwās puses atteeziba us armiju, kura ir uswarejusi: armija top eedomiga un lepna us saweem spehkeem un tapehz loti beeschi wina rodas eeslats, ka ta ir jau tik laba un til stipra, ka tai warsnaw wajadsigs ne mahzitees, ne kaut ko islabot. Tahds eeslats deefgan beeschi ir sastopams pee preekshneekem, kuri ir sekmigi

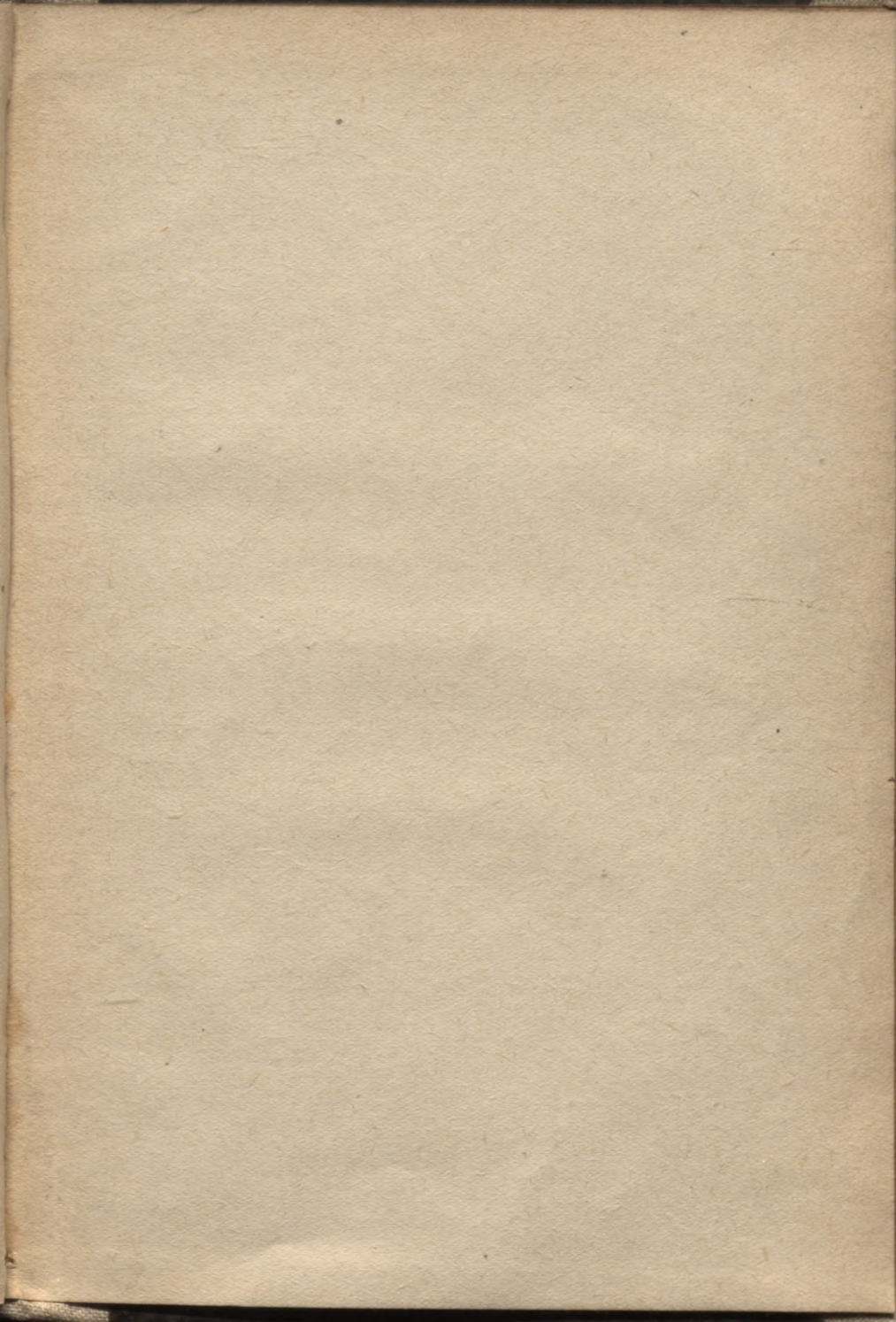
un ar panahfumeem karu weduschi. Wini paleek us tās pakahpeš, kurā tee ir karu beiguschi un tad nahkoschā karā israhdas, ka tee ir pilnigi nowezojuschi. Šche ir wajadsigs wispirms isschirt, waj uswara ir šasneegta pateizotees muhsu leelai mahkslai, waj ari tapehž, ka eenaidneeks ir bijis nemahkuligs, glehws nu wahjšch. Dtrkahrt, ja ari buhtu bijusi wisleelakā mahksla, tad tomehr naw isslehgtš, ka lihbs nahkoscham karam muhsu eenaidneeki war špert mahzibas šinā leelus solus us preekschu un ja mehs paliksim us weetas, tad israhdišees, ka mehs esam tahlu patal palikuschi. No šchās uswaras kara negatiwās pušes es gribu brihdinat muhsu armiju, lai ta neskatitos til weegli us kara notifumeem, bet lai atminetu tās juh-tas un tos eespaidus, kahdi bij, kad eenaidneeks uswarets wehl nebij: kahdas tad bij šchaubas par to, waj mehs uswaresim, waj eenaidneeks uswarēs. Gandrihš katrā kaujā, kad špehti apmehram weenadi, uswara atrodas loti turwu pee neisdeiwibas. „Pasaudeta kauja loti beeschi pateesibā ir tikai weenkahršcha kauja, kurā weena puše dabū eespaidu, ka ta pasaudejusi kauju; tad nahkoschu deenu otras pušes wadonis un karaspehks, kureem štipraki nerwi, atlahptees neesahf un sewi par šakautem neatšihšt, bet pašlubina sewi par uswaretajeem un tahdā kahrtā peespeesch ari wehšturē atšihšt sewi par uswaretajeem.“

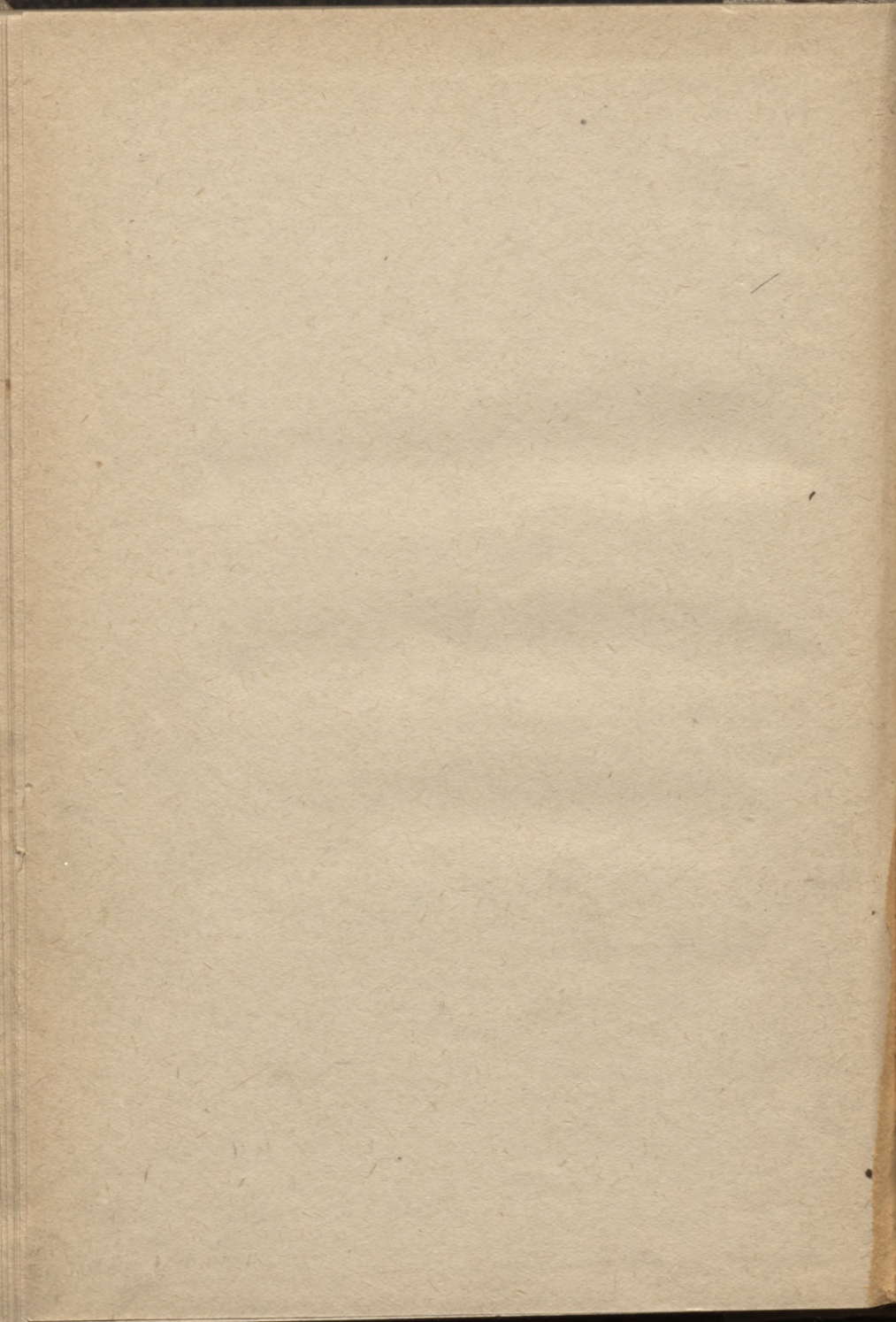
Ar karu ir Latwija atbrihwota. Daudš Latwijas tautas dehlu ir upurejuschi šawas dsihwibas Latwijas patšahwibas labā. Labako tautas dehlu ašinis naw isleetas par welti: eeguhtais nedrihšt tikt pasaudets. Gekarotā neatkariba ir jaapfargā Latwijas eekšchejeem un ahrejeem politikeem un diplomateem. Weens no aissfargaschands galweneem lihdselkeem ir un paleek armija. Diplomatiskee šoli tikai tad ir nopeetni, ja tee ir dibinati us kaut ko realu, pretejš gadījumā neweens nepeegreesis teem wehribas. Tapehž diplomateem, wedot šarunas un ralfstot notas, ir wajadsigs šinat šawas armijas kaujas špehju, pretejš gadījumā diplomata darbiba war nowest pee katastrofas.

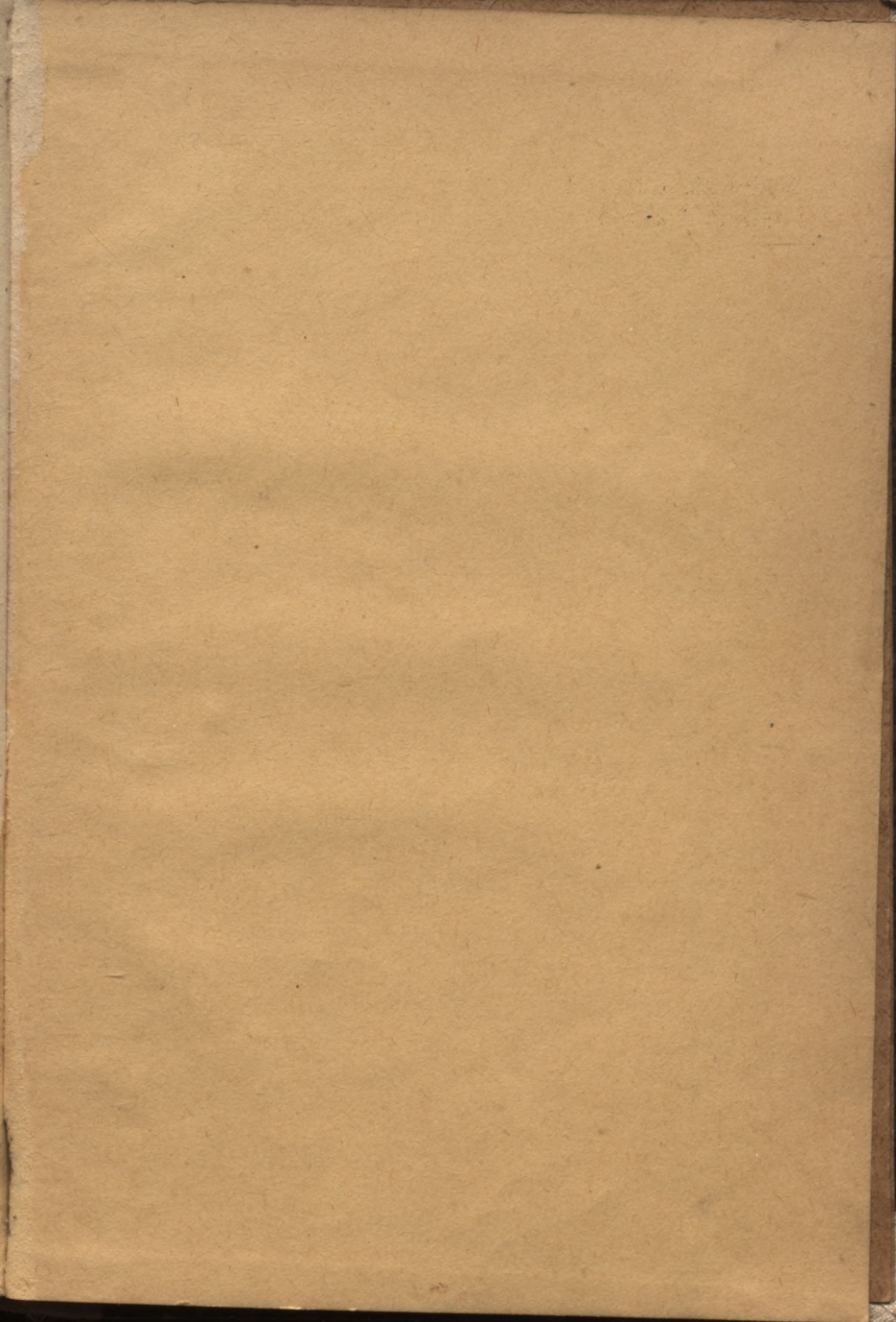
Tautas meers ir drošs, ja tas teek štipri apfargats. Tautas aissfagatajš — armija, naw šagatawošams weenā mehnešt un pat gadā, — bet ilgoš gados ar loti nopeetnu un energisfu darbu, kursch jadara wiseem teem, kam tautas neatkariba ir dahrga.

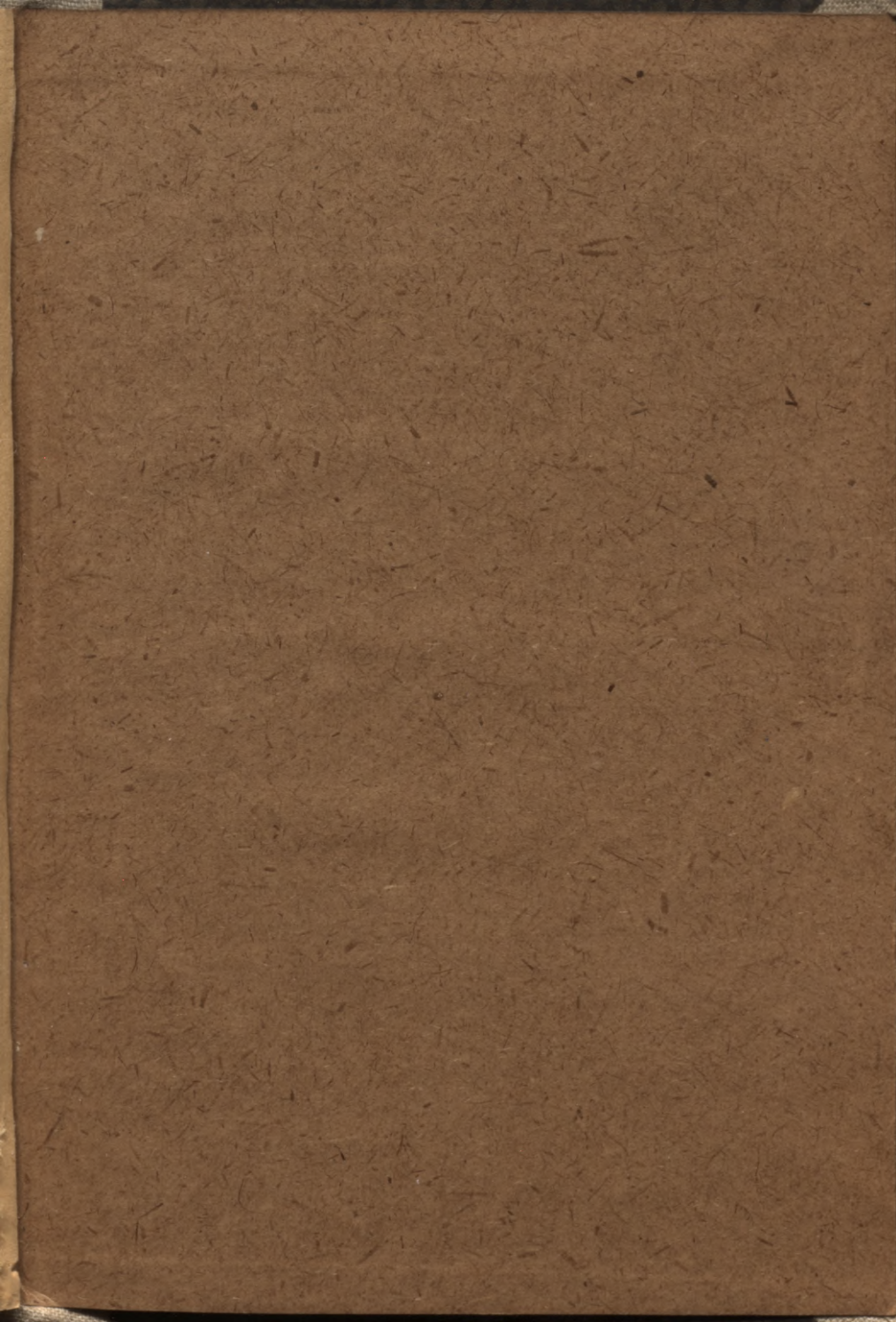

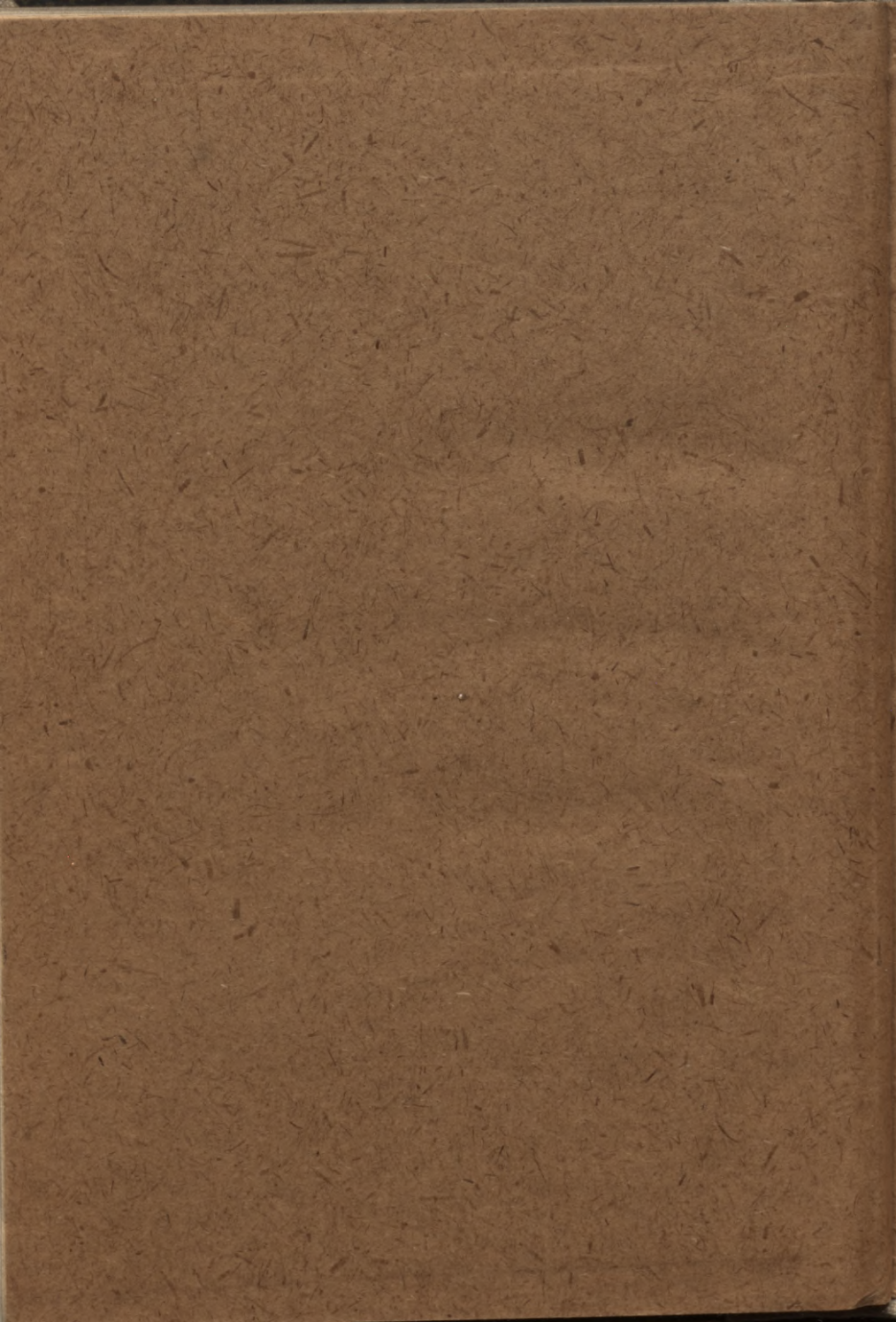

: Vāku zīmejis :
J. Jaunsudrabiņš

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309054536

22.1

Latvija